

Összeállította:

Dr. Szabó Zsuzsa

A Politikai Gazdaságtan Tanszék útmutatója

az 1976—77. tanévre

KÉZIRAT

Összeállította:

Dr. Szabó Zsuzsa

A Politikai Gazdaságtan Tanszék
útmutatója
az 1976—77. tanévre

KÉZIRAT

TANKÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 1976

Általános tudnivalók

1. A politikai gazdaságtan tanszék az 1976-77. tanévben az alábbi oktatási kurzusok szerint fogja oktatni a politikai gazdaságtant;

- a/ A kapitalizmus és a szocializmus politikai gazdaságtana (alapkurzus az I. és II. éves hallgatók számára);
- b/ Válogatott fejezetek a politikai gazdaságtanból a III. évf. gazdaságpolitikai szakágazat, valamint a tanári "A" szak hallgatói számára;
- c/ Speciálkollégiumok a III. és IV. évf. tanári "A" és "D" szakos hallgatók számára.
- d/ Szakszemináriumok a politikai gazdaságtannal szoros kapcsolatban levő különböző elméleti témákból.

2. Politikai gazdaságtant alapkurzusokon a délelőtti, esti és levelező tagozatos hallgatók egyaránt tanulmányaik első négy félévében, a mérnök-közgazdász tagozat hallgatói pedig tanulmányaik első három félévében tanulnak. Ezekre az alapkurzusokra vonatkozó előírt tankönyvek:

- a/ A délelőtti, esti, levelező és mérnök-közgazdász tagozat számára:
 - "A kapitalizmus politikai gazdaságtana.: A MKKE Politikai gazdaságtan Tanszékének tankönyve. Kossuth Kiadó 1975. (Szerzők: Bertóti László és Erdős Tibor.)
- b/ Valamennyi tagozat számára:

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem politikai gazdaságtan tanszéke: A szocializmus politikai gazdaságtana. Tankönyv. Kossuth, 1976.

3. A tananyag félévenkénti beosztása a következő:

- a/ Nappali, esti, levelező és kiegészítő tagozatos hallgatók számára:
 - 1. félév (I. évf. őszi félév):

"A Kapitalizmus politikai gazdaságtana." 1-9. fejezet.
 - 2. félév (I. évf. tavaszi félév):

"A kapitalizmus politikai gazdaságtana." 10-15. fejezet.

3. félév (II.évf. őszi félév):

"A Szocializmus politikai gazdaságtana." 1-9. fejezet.

4. félév (II.évf. tavaszi félév):

"A Szocializmus politikai gazdaságtana." 10-17. fejezet.

b/ Mérnök-közgazdász hallgatók számára:

1. félév (I.évf. őszi félév):

"A Kapitalizmus politikai gazdaságtana." 1-10. fejezet.

2. félév (I.évf. tavaszi félév):

"A Kapitalizmus politikai gazdaságtana." 11-15. fejezet.

Valamint "A Szocializmus politikai gazdaságtana."

1-5. fejezet.

3. félév (II.évf. őszi félév):

"A Szocializmus politikai gazdaságtana." 6-17. fejezet.

Megjegyzés: A tananyag fenti beosztásánál a témák számozását ebben az Utmutatóban közölt programok alapján kell értelmezni. Ez a számozás azonban nem tér el az előírt tankönyvekben szereplő fejezetek, ill. alfejezetek számozásától.

4. A tananyag elsajátítását az alábbi vizsgarendszer szerint ellenőrizzük:

a/ Valamennyi hallgató a tantárgy oktatásának befejező félévét követő vizsgaidőszakban a teljes tananyagból szigorlatot köteles tenni.

b/ A szigorlatot megelőző félévek végén minden hallgató az adott félévi tananyagból kollokválni köteles. A kollokviumok általában szóbeli jellegűek, s a hallgató az 1. és 3. félévben a szemináriumvezetőjénél teszi.

Megjegyzés: Vizsgáinkon megköveteljük a tankönyveinkben leírtakat, az előadásokon és szemináriumokon elhangzott ismereteket, továbbá a kötelező irodalom anyagát.

5. A tanulás folyamatos ellenőrzése, ill. elősegítése céljából a nappali tagozaton tanuló hallgatók mind az I., mind a II. évfolyamon félévenként három-három (3-3)- az évfolyamfelelős által meghatározott módon ütemezett - röpdolgozatot írnak, amelyeknek ötvenszázalékos (50%-os) teljesítése (az egyéb követelmények teljesítésével együtt) a szemesztert elismerő aláírás feltétele. Amennyiben a hallgató a fenti három dolgozat alapján nem tudott elégséges (50%) eredményt elérni, de a röpdolgozatok összpontszámának legalább harminszázalékát (30%) elérte, módja van - egy szinten központilag meghatározott - negyedik, javító dolgozatot írni. Az a hallgató, akinek a három röpdolgozat összpontszáma harminszázalék (30%) alatt van, negyedik dolgozatot nem írhat, és csak utóvizsgajeggyel vizsgázhat. Ugyancsak utóvizsgajeggyel vizsgázhat az a hallgató, akinek a negyedik, javító dolgozata sikertelen

A nappali tagozatos hallgatók az I. és II. évfolyamon tanévenként egy háزدolgozatot írnak. A dolgozat témáját (az ajánlott irodalomra támaszkodva) a szemináriumvezetővel közösen határozzák meg és egyben eldöntik, hogy a hallgató az adott tanév melyik felében írja meg és nyújtja be dolgozatát. Ettől a megállapodástól a hallgató nem térhet el. Az adott félévben a dolgozat megírása és elismertetése szintén a félévi index-aláírás feltétele. Ha a háزدolgozat megírása és elismertetése nem következik be, akkor a hallgató csak utóvizsgát tehet.

6. Az esti tagozat I. és II. évfolyamán tanuló hallgatók számára a folyamatos tanulás ellenőrzése és segítése céljából félévenként két-két (2-2) alkalommal az előadások időpontjában (az előadások helyett) csoportos konzultációkat szervezünk. E konzultációk során az addig leadott anyagból a hallgatók ellenőrző röpdolgozatot írnak. A félévenként megírt két dolgozat összpontszámai ötvenszázaléknak (50%) elérése a félévet elismerő aláírás feltétele. Amennyiben a hallgató a fenti két dolgozat alapján nem tudott elégséges eredményt elérni, módja van egy - az egész félévi anyagot felölelő - harmadik, javító dolgozatot írni. A javítás sikertelensége esetén a hallgató nem kaphat aláírást, s ez azt jelenti, hogy kollokviumot csak utóvizsgajeggyel tehet.

7. A levelező tagozat I. és II. évfolyamán tanuló hallgatók félévenként két-két (2-2) alkalommal a konferenciák keretében ellenőrző röpdolgozatot írnak. Az ezzel kapcsolatos követelmények megegyeznek a 6. pontban rögzítettekkel.

8. A mérnök-közgazdász hallgatók folyamatos tanulmányi kötelezettségeivel kapcsolatban különbség van budapesti, ill. vidéki mérnök-közgazdász hallgatók között.

A budapesti mérnök-közgazdász hallgatók beszámoltatási rendszere abból áll, hogy - mindhárom félévre vonatkozóan - félévenként három ellenőrző dolgozatot írnak. A félévi aláírás feltétele, hogy a három ellenőrző dolgozathoz legalább kettő sikeres legyen. Két elégtelen ellenőrző dolgozat írása esetén a hallgató csak utóvizsgát tehet. Az ellenőrző dolgozatokat a folyó tananyagból írják meg, a dolgozatírás időpontját pedig az előadó tanár határozza meg.

A vidéki mérnök-közgazdász hallgatók három félév alatt kötelesek háزدolgozatot írni. Az ezzel kapcsolatos követelmények megegyeznek az 5. pontban rögzítettekkel.

A KAPITALIZMUS POLITIKAI. GAZDASÁGTANA

(Programok, irodalomjegyzékek, ellenőrző kérdések)

A politikai gazdaságtan tárgya és módszere

A / Program

Az anyagi javak termelése, mint az emberi társadalom alapja. A termelés, mint az ember és a természet viszonya. A produktív és improduktív munka. A produktív munka jellemzői. A termelési eszközök fogalma és osztályozása. A termelőerők fogalma, elemei. A termelés társadalmi jellege. A termelési viszonyok általános fogalma. Technikai-gazdasági és társadalmi-gazdasági viszonyok. A társadalmi-gazdasági viszonyok elemei. A termelési eszközök tulajdona. Osztályviszonyok. A termelési alapegységek és a termelési ágak közötti kapcsolatok társadalmi formája. Az elosztás társadalmi formája. A termelési mód. A termelési mód két oldalának kapcsolata, a termelési viszonyok és a termelőerők jellege közötti összhang törvénye, a termelési módok megváltozása a társadalmi forradalmak útján. A társadalmi felépítmény és a társadalmi gazdasági formáció.

A gazdasági kategóriák és változásaik. A gazdasági törvények fogalma. A gazdasági törvények objektív jellege. A gazdasági törvények fatalista felfogása és a voluntarizmus. A gazdasági törvények felismerése és felhasználásának lehetősége. A gazdasági törvények csoportosítása.

A politikai gazdaságtan tárgyának meghatározása. A politikai gazdaságtan módszere. A dialektikus és történelmi materializmus és a politikai gazdaságtan. A tények rendszerezése és elemzése. Az általánosítás.

Az absztrakció szerepe a politikai gazdaságtanban. Dedukáció, indukció és verifikálás. A matematika felhasználása. A politikai gazdaságtan helye a közgazdaságtudományok rendszerében és kapcsolata más gazdaságtudományokkal.

A politikai gazdaságtan osztályjellege, pártossága. A politikai gazdaságtan jelentősége az osztályharcban. A politikai gazdaságtan keletkezése és fejlődése.

Kötelező:

Marx: A tőke I.köt. ötödik fejezet. 1. A munkafolyamat.

Marx: "A politikai gazdaságtan bírálatának alapvonásai". Bevezetés, 1-3 pont. Marx-Engels: Válogatott Művek 46/I. kötet. Kossuth Könyvkiadó, 1972. 11-34. oldal.

Ajánlott

Engels: "Anti-Dühring". Marx-Engels Művei: 20. kötet. Bp. 1963. 145-155. oldal.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mit értünk termelésen? Mit jelent a termelés társadalmi jellege?
2. Mit értünk produktív és improduktív munkán a termelési viszonyoktól elvonatkoztatva, és mi számít produktív munkának a kapitalizmusban a tőkés szempontjából?
3. Mit értünk termelési eszközökön és termelőerőkön? Mit fejez ki elsősorban a termelőerők fogalma? Melyek a termelőerők elemei?
4. Mi a termelési viszonyok két fő típusa és milyen viszonyok tartoznak az egyik és a másik típusba?
5. Melyek a társadalmi-gazdasági viszonyok elemei (oldalai)?
6. Mi a termelési mód, a társadalmi gazdasági formáció és hogyan megy végbe fejlődése? Jellemezze a termelőerők és a termelési viszonyok kapcsolatát!

A marxista érték és pénzelmélet alapjai

A/ Program

Az áru fogalma. A használati érték, mint az áru dologi-technikai oldala. A konkrét munka fogalma. A munkatermelékenység fogalma és mérési módja. Az áru társadalmi-történelmi vonatkozásai. Az arutermelés kialakulásának alapja és oka. Az arutermelő munka mint történelmi kategória. A csereérték. Az absztrakt munka fogalma. Az érték, mint tárgviasult absztrakt munka, amely csereértékben fejeződik ki. Az arutermelés alapvető ellentmondása és az ellentmondás megnyilvánulási formái.

Az érték nagysága. A társadalmilag szükséges munka értelmezése. Egyszerű és bonyolult munka. A munkatermelékenység és munkaintenzitás. A munkatermelékenység változásainak hatása az érték nagyságára.

Az értékforma lényege. A viszonylagos és egyenértékforma fogalma. A közvetlen termékesere ellentmondása. Az általános értékforma. A pénzforma. A pénz, mint az értékformák fejlődésének szükségszerű eredménye. A pénz lényege.

A pénz, mint értékmérő. Az ár fogalma. Az ármérce. A pénz, mint forgalmi eszköz. A papírpénz kialakulása. A mennyiségi pénzelmélet lényege és bírálata. A pénz, mint kincsképző.

Az érmetartalék. A kincsképző funkció szerepe. A pénz, mint fizetési eszköz és mint világpénz.

Az értéktörvény lényege és érvényesülése. A konkurrencia szerepe az árak érték szerinti alakulásában. A kereslet rugalmas és rugalmatlan reagálása az árváltozásokra. A kínálat változása az egyes termelési ágak eltérő fejlődelmérsége esetén. A termelés anarchiája. Az értéktörvény hatása: a termelés utólagos szabályozása, az arutermelők differenciálódása, a termelőkörök fejlesztésére való osztódása és kényszerítés. Az arutermelési arányok és az értéktörvény.

Az áru és pénzfetizizmus. Az emberrel viszonyainak dologi viszonyokként való megjelenése, a dolgok "léleke" az emberek felett.

Kötelező:

Marx: A tőke I.köt. Első fejezet 1. Az áru két tényezője: Használati érték és érték. 2. Az áruban megtestesült munka kettős jellege. 3. Az értékforma vagy a csereérték. 4. Az áru fetis jellege és ennek titka. (Összesen kb. 50 oldal.)

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mi az áru? Mi az oka az árutermelés kialakulásának?
2. Mi az áru két sajátossága?
3. Mi az összefüggés használati érték, csereérték és érték között?
4. Mit értünk az árutermelő munka kettős jellegén?
5. Miben áll az egyszerű árutermelés alapvető ellentmondása?
6. Mit jelent az, hogy az érték történelmi kategória?
7. Mi határozza meg az érték nagyságát? Hogyan hat a munkatermelékenység változása az érték nagyságára?
8. Melyek a pénz sajátosságai? Mi a pénz lényege?
9. Hogyan alakult ki a pénz? Mennyiben rendelkezik az egyszerű egyenérték a pénz sajátosságaival?
10. Milyen funkciókat tölt be a pénz az áruforgalomban?
11. Mi határozza meg a forgalomhoz szükséges pénz mennyiségét?
12. Bizonyítsa be, hogy az egyszerű árutermelés tiszta modelljét feltételezve az árarányok hosszabb időszakban szükségképpen megfelelnek az értékarányoknak!
13. Mi az értéktörvény lényege és melyek a funkciói? Hogyan szabályozza az értéktörvény a termelést?
14. Hogyan ösztönöz és kényszerít az értéktörvény a technika állandó fejlesztésére?
15. Mi az áru- és pénzfetisizmus?

A kapitalizmus kialakulása és lényege. Tőke és értéktöbblet

A / Program

A kapitalizmus általános jellemzői. A kapitalizmus kialakulásának feltételei. Az árutermeles, mint a kapitalizmus keletkezésének alapja.

Az ún. eredeti felhalmozás a korai kereskedelmi és uzsora tőke, és a protekcionizmus szerepe a kapitalista viszonyok térhódításában. A tőkés kooperáció fejlődési fokai: az egyszerű kooperáció, a manufaktura és a gépi nagyipar.

A munkaerő fogalma. A munkaerő áruvá válása. A munkaerő áru értéke és értéknagyságát meghatározó tényezők. A munkaerő áru sajátosságai és különleges tulajdonsága. A munkabér lényege és megjelenési formája. A munkabér alapformái. Nominálbér és reálbér. A munkásosztály bérharcának jelentősége. A legfontosabb antimarxista alapkoncepciók a munkásosztály bérharcairól és bírálatuk.

A tőkés termelőfolyamat kettőssége. A tőkés termelőfolyamat munkafolyamatának sajátosságai. Az értékesülési folyamat. Szükséges és többletmunka. A tőke és értéktöbblet fogalma, lényege és jellemzői.

A tőke funkcionális alakjai. A termelőtőke felosztása állandó és változó tőkére. Az állandó és változó tőke értékváltozásainak hatása a felhasználásuk során termelt áruk értéknagyságára és az elsajátítható értéktöbbletre. A tőkés termelőfolyamatban létrejött új érték felosztása a szükséges termék értékére és értéktöbbletre. A tőkés kizsákmányolás foka. Az értéktöbblet rátája és tömege. Abszolút és relatív értéktöbblet fogalma. Abszolút és relatív értéktöbblettermelés alapvető módjai. A különértéktöbblet lényege és forrása. A különértéktöbblet jelentősége a tőkés gazdasági folyamatban.

A tőke felosztása álló és forgótőkére. Az állótőke jellemzői és megtérülése. Az állótőke fizikai és erkölcsi kopása. Az amortizáció és a gyorsított amortizáció. A forgótőke jellemzői és megtérülése. A forgótőke megtérülési idejének összetevői. A felhasznált tőke és a lekötött tőke. Az értéktöbblet évi rátája. A profit-ráta.

A tőkejelölés megnevezése az A lapfajlagosságban. A kapitalizmus alapvető ellentmondásának lényege az eltérő és ellentétes ártermelő és ártermelő ellenértékadásból. A tőkejelölés és a tőke osztás ellentétes adása, mint a tőke tőkejelölés ellenértékadás szükségesszerű vetélytárs. Ellentétes tőkejelölés, mint a kapitalizmus gazdasági alap-törvénye.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Marx: A tőke I.köt. Negyedik kiadás. Hatodik fejezet. Hetedik fejezet: 1. és 4. pont.

Marx: A tőke II. köt. Tizenötödik fejezet. Államok és tőke.

A mai monopólia, imperializmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974. XXXIII. fejezet: A munkabér. 604-609. oldal.

Berlei László: A munkabér átalakulása. Közp. Szle. 1966. 3. szám.

Bauer Ilona - Szabó Katalin: Szociális jogok egy jelentős monográfiához. Közg. Szle. 1976. 2. szám.

Ajánlott:

Marx: A tőke I.köt. Tizenegyedik-, Tizenötödik fejezet.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mi a kapitalizmus kialakulásának előfeltétele?
2. Hogyan 'születik' az egyszerű áru-termelés a kapitalizmust?
3. Milyen folyamatok segítik elő a kapitalizmus kialakulását és hogyan?
4. Mi határozza meg a munkabér értékének nagyságát? Hogyan alakul a munkabér érték nagysága a kapitalizmus fejlődése folyamán?
5. Milyen különleges ára a munkabér-ár, milyen sajátos, a többi árutól eltérő jellemzői vannak?
6. Miben áll a tőke termelő folyamat kettőssége az egyszerű áru-termelő folyamat kettősségével szemben?
7. Miért van szükség az ártermelésen, valamint áru- és tőke-tőkére?
8. Hogyan alakul az ártermelés? Milyen módon értéktöbblet a tőke-termelés? Milyen módon értéktöbblet a tőke-termelés? Milyen módon értéktöbblet a tőke-termelés?
9. Mi a munkabér szerepe az egyszerű áru-termelésben? Hogyan leplezik a kizsákmányolást?

10. Mi a reálbér és miért alakulhat eltérően a nominálbértől? Hogyan hat a munkabérváltozás az árakra? Mi a hibája a "bér-árcspirális" teóriának?
11. Miben áll a munkásosztály béremeléséért vívott harcának gazdasági és politikai jelentősége?
12. Mit mutat az értéktöbbletráta, az értéktöbblet évi rátája és a profitráta? Miért változhat nagyságuk egymástól eltérő mértékben?
13. Melyek az értéktöbblet tömege növelésének fő módjai?
14. Miből származik a különértéktöbblet?
15. Mi készteti az egyéni érdekeiket szem előtt tartó tőkéseket a technika fejlesztésére?
16. Mit értünk a tőke megtérülésén és mitől függ a forgótőke megtérülési ideje?
17. Hogyan térül meg az állótőke? Mit értünk az állótőke leírásán (amortizációján) és mi ennek a hatása?
18. Vonjon párhuzamot az egyszerű árutermelés és a tőkés árutermelés alapellentmondása között!
19. A kapitalizmus alapellentmondása milyen további két fontos ellentmondáshoz vezet?
20. Mi a kapitalizmus gazdasági alaptörvénye?

Társadalmi termék és nemzeti jövedelem. Egyszerű és bővített újratermelés

A/ Program

Az újratermelés fogalma és válfajai. Az újratermelés terjedelme és használati értékei. Az egyszerű újratermelés jellemzői. A felhalmozás. A tőkés bővített újratermelés. A tőkés termelési viszonyok újratermelése.

A produktív munka általános társadalmi fogalma és produktív munka tőkés szempontjából. A társadalmi termék, nemzeti jövedelem és vétermék. A társadalmi termék és nemzeti jövedelem volumene és értékbeni számbavétele. A nemzeti jövedelem és a nem anyagi szolgáltatások.

A terméktermékek felosztása rendeltetés szerint. Az újratermelés terjedelmének a kapitalista országokban történő számbavétele.

A nemzeti jövedelem elosztása és újraelosztása. Eredeti és származékos jövedelmek és képződésük a kapitalizmusban. A nemzeti jövedelem legfontosabb felhasználási területei a kapitalizmusban. A fogyasztási alap és felhalmozási alap, felhalmozási ráta.

Munkabéren kívüli eredeti jövedelmek újraelosztás utáni felhasználási területei és ebből a végső felhasználásában a munkások szükségleteire fordított részek. A kizsákmányolás fokának társadalmi szintű értelmezése.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Bertalan László: A nemzeti jövedelem és az értéktöbbletráta. Közg. Szle. 1969. 9. szám.

Erdős Tibor: Értéktöbblet és értéktöbbletráta a mai kapitalizmusban, Közg. Szle. 1970. 5. szám.

Ajánlott:

Neményi Norbert: Az értéktöbblet és értéktöbbletráta ujravizsgálatáról. Közg. Szle. 1970. 10. szám.

Benedek Jánosné: "A nemzeti jövedelmek és jövedelmek". Budapesti Jogi Kiadó, 1968. 21-40 oldal.

A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. Budapest, 1974. XIII. fejezet: A tőke gazdasági fejtartományai és mutatói. 244-250 oldal.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Az újratermelés milyen vállalkozási tevékenység? A mai újratermelésre melyik a jellemző?
2. Milyen tényezők - értékesítésre - a mai járműiparban az újratermelés bővülését?
3. Milyen tényezők az újratermelési folyamatok bővülését, értékesítési és használati értékben vizsgálva?
4. Mi a különbség a gazdasági termék, értékesítés és használat, a gazdasági termék, a termék és a gazdasági termék és értékesítés között? Milyen tényezők a gazdasági termék, a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között? Milyen tényezők a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között?
5. Az egy, az alatt termelt új termék milyen tényezők hatására alakul ki? A gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között? Milyen tényezők a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között?
6. A nemzeti jövedelmek a tőke és a nemzeti jövedelmek között? Milyen tényezők a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között? Milyen tényezők a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között?
7. A gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között? Milyen tényezők a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között? Milyen tényezők a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között?
8. Mit ért eredeti és származékos jövedelmek?
9. Felhasználása szerint milyen két nagy csoportra osztható a nemzeti jövedelmek felosztása?
10. Hogyan kell értelmezni a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között? Milyen tényezők a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között? Milyen tényezők a gazdasági termék, a gazdasági termék és értékesítés között?

Ajánlott:

- A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974.
V. fejezet: Koncentráció és monopólium, 103-118. oldal.
VI. fejezet: A monopolista konszernek, 118-138. oldal.
XI. fejezet: A gazdaság nem monopolizált szektorai, 206-211. oldal.
XVII. fejezet: Az állami tulajdon a mai kapitalizmus viszonyai között és fejlődésének tendenciái, 340-350. oldal.
E.J. Bregel: "A polgári gazdaságtan új irányzatai és a mai kapitalizmus". Kossuth, 1974. 286-326. oldal.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mit értünk a tőke technikai, érték és szerves koncentrációjánál?
2. Miért vezet a termelőerők nagyarányú fejlődése a termelési koncentrációjának és centralizációjának meggyorsulásához a kapitalizmusban?
3. Mi a monopólium? A tőkekoncentráció előfeltételei melyek? Milyen szükségképpen a monopóliumok kialakulásához?
4. Melyek a monopóliumok fő formái?
5. Milyen változásokat idéz elő a monopóliumok fejlődése a gazdaság különböző területein?
6. A termelőerők fejlődése, a termelés társadalmi jellege miatt gazdasági szükségessé az állami monopolkapitalizmus kialakulását?
7. Hogyan függ össze a monopólium és az állami monopolkapitalizmus?
8. Milyen időlegesen ható tényezők gyorsították meg az állami monopolkapitalizmus fejlődését?
9. Milyen szerepe van a szocialista világrend kialakulásának az állami monopolkapitalizmus fejlődésében?
10. Milyen változásokat okoz az állami monopolkapitalizmus kialakulása a tőkés termelési viszonyokban?
11. Mennyiben módosul a termelés célja az állami vállalatok és magántőkés vállalatokhoz képest?
12. Hogyan tér el egymástól a költségvetésbe befizetés és a magántőkéséknél maradó profit felhasználása?
13. Mi a jelentősége az állammonopolista piac kialakulásának?
14. Mi az állami monopolkapitalizmus lényegjellege és a magántőkéséktől való elhatárolása?
15. Milyen összefüggés és ellentmondás van az állammonopolista piac befolyása és a profitérdekek szolgálata között?
16. Mi az állami monopolkapitalizmus lényege?

Profit és termelési ár. Monopolár és monopolista profit

A/ Program

A termelési költségek a tőkés és a társadalom szempontjából: A értékplusz profitként való megjelenése. A lekötött és felhasznált tőke. A profitrata magasságát meghatározó tényezők és eltérések az egyes iparágakban. Az árak értékarányos voltának lehetősége a kapitalizmusban. Az átlagprofit és a termelési ár kialakulása a konkurrencia és a tőkeáramlás révén. A tőkeáramlás különböző módjai. Az érték és a termelési ár összefüggése.

A termelési ár, mint árcentrum. Egyéni és társadalmi termelési ár változásainak kapcsolata és eltérései. Az egyéni ráfordítások. Ipari átlagprofit és egyes tőkések extraprofitja. A termelési ár helye Marx értékelméletében. A munkabérváltozások hatása a termelési árakra. A klasszikus polgári közgazdaságtan munkaértékelméletének gyengesége a termelési ár elmélet hiánya miatt. A marxizmus termelési ár elmélet tudományos és politikai jelentősége.

A monopolár fogalma. A monopolista áreltérítés gazdasági körülményei. A termelési ár és a monopolár kapcsolata. Monopolista extraprofit. Az átlagprofitrata süllyedése és az ellene ható tényezők.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Marx: A tőke III. köt. Első, Második, Ötödik és Tizenegyedik fejezet.

A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974. VII. fejezet. Monopólium és konkurrencia 1-3. pont 138-155. oldal.

Ajánlott:

Marx: A tőke III. köt. Negyedik fejezet, Hatodik fejezet, Tizenharmadik fejezet.

1. Mi a különbség értéktöbblet és profit között? Milyen tényezők határozzák meg a profitráta magasságát?
2. Mi a különbség lekötött és felhasznált tőke között?
3. A profitrátát a lekötött vagy a felhasznált tőke után számítják?
4. Miért nem lehet az árak mozgási centruma az érték a kapitalizmusban? Miért alakul ki a termelési ár?
5. Melyek a tőke iparágak közötti átcsoportosulásának főbb módjai?
6. Mi az összefüggés a termelési ár és az érték között?
7. Miért nem magyarázható meg a munkaérték-elmélet alapján a jövedelemváltozások hatása az ármozgási centrumokra a termelési árelmélet nélkül?
8. Hogyan alakulnak a profitráta magasságát meghatározó tényezők a kapitalizmus fejlődése folyamán?
9. Mit értünk monopoláron és monopolista extraprofiton?
10. Melyek a monopolár termelési ártól való eltérítésének gazdasági korlátai?
11. Melyek az értéktörvény működésének sajátosságai a monopol-kapitalizmusban?

A földjáraadék a kapitalizmusban

A/ Program

A Marx korabeli angol mezőgazdaság jellemző vonásai. A földjáraadék tételéről álló feltételei a tőkés mezőgazdaságban az iparhoz viszonyítva.

A földjáraadék természeti és fekvésbeli különbségei. A földnek, mint a mezőgazdasági tárgyának monopóliuma és hatása a mezőgazdasági termékek áraként. Az I. és II. számú különbséti földjáraadék. A különbséti földjáraadék oka, alapja, forrása és eltérő vonásai a közönséges extraprofitól.

A földjáraadék monopóliuma és hatása az ágazatok közötti árkülönbségre. A mezőgazdasági termékek árcentrumba bérleti díjra vonatkozóan. A tőke átlagosnál alacsonyabb szerves összetételének, mint az abszolút földjáraadék értéken belüli elhelyezkedésének következménye. Az abszolút földjáraadék lényege, oka, alapja és forrása. A földjáraadék érvényesülésének sajátosságai a tőkés mezőgazdaságban.

A földjáraadék és bérleti díj. A föld ára. A telekjáraadék és bérleti díj. A földjáraadék, mint a termelőerők fejlődésének következménye. A földjáraadék előnyei a burzsoázia számára és a burzsoázia következtetlensége a nacionalizálás kérdésében.

A földjáraadék törvényének nevezett közgazdasági tételről és tételéről. A tételnek, mint "általános érvényű törvénynek" cáfolata. Viszonylagos érvénye.

A termelőerők fejlődése a modern tőkés mezőgazdaságban. A mezőgazdasági befektetett tőke szerves összetételének növekedése. A földjáraadék bérleti rendszer hanyatlása. A mezőgazdasági tőke koncentrációjának formái. A monopolista viszonyok térhódítása. Az abszolút földjáraadék.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Marx: A tőke III.köt. 39.fejezet. (25.oldal).

A mezőgazdasági kapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth 1974.

XII. fejezet: A fejlődő mezőgazdaság agrárpolitikája. Az abszolút és a különbségi földjáradék. A földjáradék az ipari mezőgazdaság viszonyai között. 233-244. oldal.

Ajánlott:

- Marx: A tőke III.köt. Bp. 1961. 718-742. old. (1951. 812-838. old.)
Lenin: Az agrárkérdés és a "Marx kritikusok" Művei 5.köt.
Kossuth, 1953. 115-127. old. (1965. 105-114. old.)
Sipos Aladár: A földjáradék néhány problémája a szovjet kapitalizmusban. Közg.Szle, 1966. 7-8 szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Melyek a tőke működésének sajátos jellemzői a mezőgazdaságban?
2. Mit értünk különbségi földjáradékra a szocializmusban?
3. Milyen feltételek mellett állt meg a földhöz, mint a gazdálkodás tárgyának monopóliuma, miért és a monopólium okozza a föld minőségi különbségén alapuló extrahordó sajátosságait?
4. Mit értünk a mezőgazdasági termékek hamis társadalmi értékén?
5. Milyen formái léteznek a földhöz való monopóliumnak? Lényegüket tekintve miért azonosak ezek a formák?
6. Mi az abszolút földjáradék? Mi az oka létrejöttének?
7. Mi a szerepe a mezőgazdasági termékek hamis társadalmi értékének az abszolút földjáradék keletkezésében szempontjából?
8. Milyen sajátosságokkal rendelkezik a földhöz való monopólium a mezőgazdaságban?
9. Mi a csökkenő földhöz való monopólium lényege?
10. Milyen egyszerű igazságot tartalmaz a csökkenő földhöz való monopóliumról szóló elmélet és miért hamis egészében?
11. Mi határozza meg a föld árát a szocializmusban?
12. Milyen előnyöket nyújtana a földhöz való monopólium felszámolása? Miért gátja a földművelés fejlődését a földhöz való monopólium?
13. Miért volt következetlen a földhöz való monopólium felszámolása követelésében?
14. Melyek a mezőgazdasági termékek hamis társadalmi értékének jellemzői a mai tőke viszonyai között? Milyen feltételeit a földjáradék keletkezésének?

A kereskedelmi tőke és a kereskedelmi profit

A/ Program

A kereskedelmi tőke, mint az ipari tőke elkülönült rész
a termelő tőke korlátozó hatása a profitrátára. A forgalom látszólagos költségei. Profitnövelő ráfordítások és tőkés forgalmi költségek. Az önálló kereskedelmi tőke kialakulásának helyettesítése az átlagprofitrátára.

A kereskedelmi profit, mint a termelő tőkés által kisajátított részek egyike. A termelő tőkésnek és kereskedők által felvásárolt eladási árak összetevői. A termelő tőkés által felvásárolt eladási árak együttes összegének eltérése a társadalmi átlagprofitrátától. A tiszta forgalmi költségek megterhelése kereskedelmi eladási árakban. A névleges érték.

A tőkés kereskedelem formái. A nagykereskedelem és a kiskereskedelem. Az ártörvény és határidő-ügyletek az ártörvények. A szövetkezetek a kapitalizmusban.

A tőkés kereskedelem újabb formái. Az önálló kereskedelmi tőke szerepe az értékesítésben a monopolkapitalizmusban.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Marx: A tőke, III. köt. 17. fejezet

Marx: A nagyvállalati kihívás. Kossuth, 1974. II. fejezet, 4., 5. és 6. pont, 50-80. oldal.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Hogyan alakul az önálló kereskedelmi tőke kialakulása az össztőke szempontjából a kapitalizmusban?
2. Milyen szerepe van a kereskedelmi tőke hasznának a kapitalizmusban?
3. Milyen szerepe van a termelőtőkés által felvásárolt eladási áraknak a kereskedőknek eladott árak értékösszege felé?

3. Mi az tőke az áruforgalom hirtős jellegének és ennek alapján a forgalmi költségeknek milyen két fajtáját különböztetjük meg?
4. Hogyan realizálódnak a tiszta forgalmi költségek a tőkés kereskedelemben?
5. Mit értünk névleges értéken?
6. Miért csökken az öndíró kereskedelmi tőke szerepe a monopolkapitalizmusban?
7. Melyek a legfontosabb törvényszerűségek a kapitalizmusban?

Kölcsöntőke, hitel és pénzforgalom a kapitalizmusban

A / Program

[illegible]

Résztvevők arányok rendelkezése, működésük módja, előnyei az egyes vállalatoknál szemben. A résztvevők névértéke és árfolyamértéke. A tőke és az alapítói profit. Az ellenőrző pakett.

A bankrendszer koncentrációjára és centralizációjára, összefüggéseire az ipari rendszer koncentrációjával és centralizációjával, a bankmonopóliumok kialakulásával.

A finansztőke, nem az ipari és bank monopoliумok összefonódása. Az ipari és a banki monopoliумok és vezetői és a közvállalkozások és a közvállalkozások között. A finansztőke rendszer. Az állam és a banki monopoliумok között. A finansztőke csoportok, a finansztőke oligarchia.

A *Surireculina* típusú csigák puhányra is a vutó. Aki, majd az *Aradnivalus*. 3 *Phacelus* bonyolult lények és a *Phacelus* csigáknak iszogatón. A *Phacelus* csigák.

A kétszintű bankrendszer és a pénzforgalom. A papírpénz. A bankrendszer papírpénz átkelése a pénzforgalomban. A bankrendszer funkcionális és költségtérítési kérdései. A bankok forgalmi eszközöket szaporító tevékenységének korlátai.

Az aranypénzre azért lehetett szükség, és aranypénzrendszer meg-
születésének oka, az általános aranyválság megakadályozására az
aranyért csapódott pénzrendszerben. A pénz stabilitása és bizto-
sítékai a mai tőkés pénzrendszerben.

Az infláció lényege. Az infláció olyan ártámadás, amelynek következtében a vágatató infláció. A belső érték nélküli pénz lényege.

Kötelező:

- Marx: A tőke III.köt. 23. fejezet. Kamat és hitelrendszer (20 oldal).
- Lenin: Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfejlettebb stádiuma. II. és III. fejezet, Szikra, 1949. 32-68. oldal.

Ajánlott:

- A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. II. kötet, 1977. VII. fejezet: A mai kapitalizmus hitelrendszere, 155-173. oldal.
- XIX. fejezet: A pénzügyi és a hitelpolitika, mint az állam-monopolista szabályozás eszköze. 366-378. old.
- XXII. fejezet: Az infláció és a kapitalizmus gazdasági rendszerének kiéleződése. 402-413. old.
- Szegő Szilvia: A mai modern gazdaság inflációs folyamatának természetéről. Közg. Szle. 1972/7-8. szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mik a tőkés hitel alapformái? Hogyan hatnak ezek a tőkés újratermelésre?
2. Mi a bank, milyen előnyökkel jár kölcsöntőke-közvetítés és "pénztárosi" funkciója?
3. Mi a kamat, és hogyan alakul a kamatláb magyarázata a kapitalizmus fejlődése folyamán? Hogyan változtatja a kamat a profit 50 megahaladó részét vállalkozói nyereséggé? Miért azt, hogy a kölcsöntőke a tőke legfetisizáltabb formája?
4. Hogyan jut hozzá átlagprofithoz a bankár?
5. Hogyan keletkezik a bankjegy a kereskedelem hitelrendszerében?
6. Mi a klasszikus bankjegy és a papírpénz különbsége? Hogyan alakul át a bankjegy és a papírpénz jegybankpénzzé?
7. Mi a bankszámlapénz?
8. Miben áll a bankok pénzteremtő funkciója?
9. Mi a részvénytársaság? Miért gyorsítja a tőke centralizációját?
10. Mi határozza meg a részvény árfolyamértékét? Mi az alapvető profit?
11. Hogyan függ össze a banktőke koncentrációja az ipari tőke koncentrációjával?
12. Mi a fináncsőke?

13. Mi a részesedési rendszer?
14. Mi az aranypénzrendszer lényege és melyek megszűnésének okai?
15. Melyek a pénz stabilitását biztosító tényezők a vezető lőkés országokban napjainkban?
16. Hogyan hat a monopolizált állam a pénzügyi forgalomra a rediszkontlábpolitika, a nyílt piaci műveletek és kötelező tartalékráták megváltoztatása segítségével?
17. Hogyan hat az árszínvonalra a monopolista árpolitika és a költségvetési deficit?
18. Mi az infláció és miben nyilvánul meg társadalmi hatása?

A tőkés világgazdaság

A/ Program

A nemzetközi munkamegosztás és a nemzetek fejlődése és kapcsolata. A tőkés világgazdaság kialakulása.

A külkereskedelem kapcsán realizálható előnyök. Abszolút előnyök. Komparatív előnyök. Komparatív előnyök és a nemzetek. A komparatív előnyök nagysága és irányzata realizálhatóságuk. A komparatív előnyök közötti több ország kölcsönös kölcsönözése mellett.

A komparatív előnyök és a világgazdaság. Általában a tőkésországok belső gazdaságában és a világgazdaságban. Az önkéntes törvény érvényesülése a világgazdaságban.

A külkereskedelmet meghatározó egyéb tényezők.

A komparatív előnyöket meghatározó tényezők. A természeti tényezők szerepe. A technikai felkészültség és a szakképzettség szerepe.

A szériatermelés szerepe. A termelési hagyományok szerepe. Az áru önköltségalakulásának szerepe.

Gazdasági fejlődés és komparatív előnyök. A technikai fejlődés hatása. A nemzetközi specializáció hatása. A realbérnövekedési ütemkülönbségek hatása. A komparatív előnyök statikus és dinamikus értelmezése.

A szabad külkereskedelem és proteccionizmus. A külkereskedelem sajátosságai a monopolkapitalizmusban.

A tőkekivitel lényege, formái és hatása.

Nemzetközi fizetési kapcsolatok. A fizetési mérleg. A külkereskedelmi mérleg. A folyó fizetési mérleg jelentősége.

Nemzetközi fizetések és valutaárfolyam. A valutaárfolyam alakulásának függése a pénzügyi rendszertől. A tőkés nemzetközi pénzügyi rendszer a második világháború után. Az aranydeviza-rendszer válsága.

Nemzetközi monopóliumok a tőkés világgazdaságban.

A tőkés gazdasági integráció. Államközi gazdasági intézmények. Az EKG, az EFTA. Az államközi integrációs egyezmények gazdasági alapja.

Kötelező:

Lenin. Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. Művei 22.köt. Szikra, 1951. 248-263. old. IV., V., VI. fejezet.

A mai monopóliakapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974. III. fejezet: A tőkés világ gazdaság strukturájában bekövetkezett változások. 69-76. oldal.

XXV. fejezet: Tőkekivitel. 434-437., 440-442., és 447-451. old.

XXVIII. fejezet: Az imperialista integráció. 488-501. old.

Szabo Katalin. A nagyvállalati kihívás. Kossuth, 1974. VI. fejezet, 3., 4., 5. pont, 209-242. oldal.

Zelkó Lajos: Nemzetközi érték és árák. K.J.K. 1973. 23-56., 101-117. oldal.

Hagymayer István: Az arany szerepe a mai tőkés nemzetközi monetáris rendszerben. Közg.Szle. 1974. 10.szám.

Szentes Tamás: Elmaradottság és fejlesztés. K.J.K. 1972. 16-19., 24-38. és 52-55. oldal.

Ajánlott:

Hagymayer - Boros - Bánfy: Az aranydevizarendszer kudarcai és tanulságai. K.J.K. 1975. 95-141. oldal.

Kövér - Lantos - Lőrinczné: Nemzetközi pénzügyek. Tankönyvkiadó 1974. 257-276. (A valutáris zavarok okai) és 221-227. old.

Szentes Tamás: "Elmaradottság és fejlesztés"- K.J.K. 1972. 131-141, 152-154. oldal.

Kövér Károly: Miért kerülnek válságba a tőkés valuták? K.J.K. 1971. 5-52. oldal.

Iziken. Az EKG kibővülésének első tapasztalatai. Közg.Szle, 1973/7-8. szám.

Horváth János: A tőkés nemzetközi valutarendszer és a különleges lebirási jogok. Közg.Szle., 1970/1.szám.

Farkas Györgyné: A SDR öt éve. Közg.Szle., 1975/4. szám.

Ádám György: A világkonszernek új stratégiája a fejlődő országokban. Közg. Szle., 1973/1. szám.

A mai monopóliakapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974. XXIV. fejezet: Tőkés világpiac, nemzetközi kereskedelem. 426-434. old.

XXVI. fejezet: Nemzetközi valutáris problémák. 457-465. old.

XXVII. fejezet: Nemzetközi monopóliumok. 467-483. oldal.

XXIX. fejezet: A neokolonializmus. 501-515. oldal.

Dobozi István: Tőrekvések termelői kartellek alakítására a fejlődő országokban. Külgazdaság. 1975./2. szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mi a magyarázat annak, hogy a tőkés nemzetközi viszonyok világgazdasággá vált?
2. Mi a komparatív előnyök lényege?
3. Hogyan függ össze a komparatív előnyök kialakulása a komparatív előnyökkel?
4. Hogyan érvényesül az érvényesség a nemzetközi monopolkapitalizmusban?
5. Milyen tényezők befolyásolják a világgazdaság alakulását?
6. Milyen tényezők befolyásolják a komparatív előnyök alakulását?
7. Hogyan függ össze a gazdasági fejlődés az a komparatív előnyök alakulása?
8. Mi a szabad kereskedelem és a monopolkapitalizmus lényege?
9. Milyen sajátosságok jellemzőek a nemzetközi monopolkapitalizmusra?
10. Mi a tőkekivitel lényege és melyek a formái?
11. Mi az oka annak, hogy a tőkés nemzetközi viszonyok és a nemzetközi piacok is irányul?
12. Az Egyesült Államok gazdasági és pénzügyi szerepe az a világgazdaságban?
13. Milyen hatást gyakorol a tőkés nemzetközi viszonyok az a tőkés importáló, gyengén fejlett országokra?
14. Mi a tőkés mérleg, melyet az a nemzetközi viszonyok egyensúlyát?
15. Hogyan történik a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása?
16. Hogyan függ a valutafolyam alakulása a nemzetközi viszonyok alakulásától?
17. Hogyan jellemezhető a tőkés nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása a második világháború után?
18. Miben jelentkezik az aranydeviza rendszer válsága?
19. Miért szükséges a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása?
20. Melyek a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása a tőkés nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása?
21. Hogyan hat a tőkés nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása?
22. Milyen összefüggés van a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása között? Mennyiben különbözik a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása?
23. Mi az egyenlőség és a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása?
24. Mi az imperatívusz és a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása?
25. Milyen összefüggés van a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása között? Mennyiben különbözik a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi viszonyok alakulása?

Az újratermelési egyensúly tartalma és feltételei

A/ Program

Az újratermelési egyensúly tartalma. A termelés technikai összetettségével, a tőkés vállalatok gazdasági ártalmatlansága. A termeléshez szükséges kapacitások hiánya, a termelési eszköz-, illetve készárúkészletek. A termelési és fogyasztási struktúra megfelelő viszonya.

Az egyensúlyi feltételek vizsgálata az absztrakciók, a társadalmi termék felosztása és az értékek a társadalmi ösztöke újratermelésének viszonylatában. Az újratermelési léte esetei. A zavartalan újratermeléshez szükséges arányok megvalósulása és bővített újratermelés esetén a társadalmi arányok módosulása. A rugalmas tőkés fogyasztás feltételezésének felvetése. Egyensúlyi feltételek a hadi-termelés léte esetén.

A termelési technika, gazdasági összetettségének változása az egyensúlyi feltételekben.

Az újratermelési dinamikai feltételei:

A társadalmi termék és a nemzeti juttatások arányának alakulása. A beruházás, a felhalmozás és a fogyasztás arányának alakulása. A termelés I. és II. osztályának fejlődési üteme.

Az egyensúlyi feltételek megvalósulásának módja.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Marx: A tőke II. kötet 20. fejezet. 1., 2., 3. pont Szikra, 1953. 397-408. oldal.

Lenin: Az ugynevezett programról. Művel. I. László, 1963. 67-77. old.

A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. László, 1974. XIV. fejezet. Hosszútávú strukturális változások a tőkés újratermelésben. 3., 4. pont. 277-289. old.

Ajánlott:

- A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974. XX. fejezet. Program, ill. prognóziskészítés a tőkés gazdaságban. 378-387. old.
- Erdős Péter: Adalékok a mai tőkés pénz, a konjunktura-ingadozások és a gazdasági válságok elméletéhez. K.J.K. 1966. 158-166., 171-175. oldal.
- Lenin: Az ugynevezett piackérdésről. Művei I. Kossuth, 1974. 77-94. oldal.
- Varga Jenő: Tanulmányok a kapitalizmus politikai gazdaságtanának problémáiról. Kossuth, 1965. 136-144. oldal.
- L.H. Hely: A gazdaság állami programozása az NSZK-ban. Képző Szle. 1974. 10. szám.
- Vági Ferencné: A francia tervezés néhány időszaki kérdése. Képző Szle. 1975. 2. szám.
- Marx: A tőke II. köt. Kossuth, 1961. 316-144. oldal.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mi az ujratermelési egyensúly tartalma?
2. Milyen absztrakciókat alkalmazunk a társadalmi tőke ujratermelésének vizsgálatánál?
3. Melyek a társadalmi termék zavartalan realizálásának elvi feltételei egyszerű és bővített ujratermelés esetén?
4. Hogyan módosulnak az egyensúlyi feltételek a határtermelés bekapcsolva?
5. Mennyiben fejlődnek ki a termelés technikai összetűzései az egyensúlyi feltételekben?
6. Mit jelent a dinamikus szemlélet az ujratermelési egyensúly értelmezésében?
7. Az ujratermelés arányai alakulásának mik a tényezői és a tendenciái?
8. Hogyan valósulnak meg az egyensúlyi feltételek a kapitalizmusban?

Gazdasági növekedés a fejlett tőkés országokban

A / Program

A gazdasági növekedés fogalma.

A gazdasági növekedés extenzív és intenzív jellege.

Hosszabb távon a munkatermelékenység-növekedést a munkatermelékenység-jellegű növekedés szorosan azonosítja. A munkatermelékenységnövekedés magától értetődik, mert kevesebb a termelésbemenetelnek a hozzájárulása, azaz a munkaköltség felhalmozása és a termelési költségcsökkentésnek a függvénye. A technikai fejlődés helyettesíti a beruházások révén szűkebb, többi szempontból szűkebbé a gazdasági növekedés és a termelési költségcsökkentés kapcsolatának vizsgálatát.

A mélyebben és a szélesebben átgondolt fogalmi rendszer, a korszerűsödési ráta fogalma.

A bruttó beruházás fogalma.

A beruházási hányad és a beruházási ráta fogalma.

A beruházási hányad és a gazdasági növekedés közötti kapcsolat rövid és hosszú távon.

A beruházási ráta és a gazdasági növekedés közötti kapcsolat.

A technikai fejlődés és a termelési költségcsökkentés szerepe a gazdasági növekedésben.

A korszerűsödési rátát befolyásoló tényezők.

A gazdasági növekedést termelési oldalról befolyásoló tényezői között az alkalmazottak mennyiségi és minőségi változásai.

A gazdasági növekedést piaci oldalról befolyásoló tényezők elemzése.

- A beruházási tevékenység piacbővítő hatása
- Az állami költségvetés
- A személyes fogyasztás
- Az export szerepe a piac alakulásában.

Kötelező:

Erdős Tibor: Gazdasági növekedés a fejlett tőkés országokban.

Kossuth, 1972. IV. rész: Munkaerő és gazdasági növekedés
158-210. old.

Erdős Tibor: A termelés korszerűsödése és a gazdasági növekedés.

Kossuth, 1974. A korszerűsödési ráta nagyságát meghatározó
tényezők. 146-201. old.

Ajánlott:

Erdős Tibor: Gazdasági növekedés a fejlett tőkés országokban.

Kossuth 1972. III. rész: A fejlett tőkés országok gazdasági
növekedése a második világháború után. 118-158. old.

Erdős Tibor: A termelés korszerűsödése és a gazdasági növekedés.

Kossuth, 1974. 12-127. old.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mi a gazdasági növekedés?
2. Mi a korszerűsödési ráta, és hogyan függ össze a gazdasági növekedés ütemével?
3. Mi a beruházási hányad, és a beruházási ráta?
4. Milyen összefüggés van a növekedés üteme és a beruházási hányad között?
5. Miért nem mutatható ki általában a növekedés üteme és a beruházási ráta között korrelációs kapcsolat?
6. Mi az ICOR-mutató?
7. Mi a relatív technikai elmaradottság és milyen szerepe van egy ország gazdasági növekedésében?
8. Milyen tényezők befolyásolják a korszerűsödési rátát?
9. A munkaerő mennyisége és szakképzettsége hogyan járul hozzá a gazdasági növekedésben?
10. A piac oldaláról milyen tényezők és hogyan befolyásolják a gazdasági növekedést?

A gazdasági válságok és a tőkés újratermelési ciklus

A/ Program

Az általános túltermelési válság elvont lehetősége az egyszerű árutermelésben. E lehetőség valóságos válsággá, gazdasági válsággá, válságos helyzetű gazdasággá való átalakulása a kapitalizmusban, a kapitalizmus alapvető ellentmondása, mint az általános túltermelési válságok végző oka; a túltermelés és a fogyasztás ellentmondása, mint a túltermelési válság előzékeny oka. A tőkés vállalatokon belüli szervezettetés és a tőkeiroduktív anarchia közötti ellentmondás szerepe a válságok kibontakozásában.

A klasszikus válságmechanizmus működése. A tőkés újratermelési ciklus folyamatos egyensúlyt feltételező modell elemzése. A tőkés újratermelésének összefüggése a túltermelésen belüli I. és II. osztály mozgásával. A profithányad és a bérhányad mozgása. Az újratermelési ciklus szakaszainak hagyományos és új értelmezése. Kumulatív folyamatok hatása a termelés ciklikus ingadozásaira. Az "akcelerátor hatás" lényege. Az újratermelési ciklus szinkronizációja és aszinkronizációja. A részleges és közbeeső válságok.

A mezőgazdaságban lezajló gazdasági válságok sajátossága az ipari válságokkal szemben. Elhúzódó túltermelési válságok a mezőgazdaságban.

Gazdasági válság és újratermelési ciklus a modern kapitalizmusban. Az állami költségvetés anticiklikus hatása. Az állami vállalati szektor anticiklikus hatása. Az állami hitel- és pénzügyi politika szerepe. Az állam "szabálytalan" gazdasági intézkedéseinek szerepe. A kereskedelmi, pénzügyi és szolgáltatási válságok anticiklikus hatása. A nemzetközi tőkés gazdasági kapcsolatok hatása az újratermelésre. A tőkés újratermelési ciklus világpolitikai elméleti jelentősége.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Erdős Péter: "Adalékok a mai tőkés pénz, a konjunktúra ingadozások és a gazdasági válságok elméletéhez. 30. a tőkés újratermelés ciklikus menete. K.J.K. 1966. 340-360. old.

Ajánlott:

Molnár Ferenc: Ciklikus-e a mai tőkés ujratermelés. Közg.Szle. 1967. 1.szám.

Erdős Tibor: A mai tőkés ujratermelés ciklikusságáról. - Vita - Közg.Szle. 1968. 4. szám.

A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana - Kossuth, 1974. XV. fejezet: Ciklusok és válságok a modern tőkés gazdaságban.

Köten Zsuzsa: A klasszikus ciklusmechanizmusok módosulása az állammonopolista kapitalizmusban. Közg.Szle. 1975. 3.szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mi az általános tultermelési válság végső és közvetlen oka és miért? Közvetlenül mire vezethető vissza a részleges válságok létrejötte?
2. A gazdasági válság kibontakozásának milyen változatait különböztetjük meg? Állítsa szembe a termelés és fogyasztás ellentmondását leegyszerűsítő elfogást ezen ellentmondás valóságos tartalmával!
3. Elemizzük fel a tőkés ujratermelés (rövid távú) egyensúlyi állapotát. Miért szükségeszerű egy ilyen - feltételezett - egyensúlyi állapot felborulása a kapitalizmus viszonyai között?
4. Az állótőkék ujratermelésének sajátosságai hogyan eredményezik a vetterméken belüli I. és II. osztály növekedésének sajátosságait? Mi a jelentősége a két osztály növekedési ütemváltozásának? Mit tartunk a profit "természetes" formájának és miért?
5. Elemezze az ujratermelési ciklus szakaszainak hagyományos és újszerű értelmezését! Miért problémás a hagyományos "megélénkülés és fellendülés" - szakaszok értelmezése?
6. Milyen szerepet töltenek be a kummulativ folyamatok a tőkés ujratermelés ciklikus alakulásában? Mit nevezünk "akcelerátor hatásnak"? Milyen specifikumokkal jár az akcelerátor hatás a korábban megismert kummulativ folyamatokkal szemben?
7. Mi az ujratermelési ciklus szinkronizációja és aszinkronizációja?
8. Elemezze a periódikus, a részleges és a közbeeső válságok különbségeit! Miért mechanikus az általános tultermelési válság alábbi értelmezése: "általános tultermelési válság kirobbanásakor valamennyi ágazatban többet termelnek, mint amennyit adott árakon realizálni lehet"?

9. A mezőgazdaságban kibontakozó válságoknak milyen sajátosságai vannak az ipari válságokkal szemben?
10. Milyen módosulásokat mutat a tőke ujratermelési alakulása az állammonopolista kapitalizmus rendszerré válását követően? Milyen anticiklikus költségvetési faktorokat ismerünk? Milyen anticiklikus hatású az állami vállalati szektor léte? Elemmezze a kereskedelmi, pénzügyi és szolgáltatási szféra anticiklikus hatását! A modern tőkés hitel- és pénzürgalmi politika szerepe az ujratermelés alakulásában. Elemmezze az infláció és a válságok összefüggéseit. Mi a stagfláció? Összerögzítve milyen választ adhatunk a "ciklikus" a mai tőkés ujratermelés"? - kérdésre?
- Hogyan hatnak a nemzetközi gazdasági kapcsolatok az egyes országok ujratermelésére?

A munkásosztály helyzetének alakulása a kapitalizmusban

A/ Program

A munkásosztály, mint a tőke tartozéka. A munkanélküliség, az életszűrés és a növekvő szervezett tökérszűrésűtel megvalósuló felhalmozás mellett. A munkanélküliség a kapitalizmus termelési módjára utal. A munkanélküliség növekedése ellen ható tényezők a mai kapitalizmusban.

A munkásosztály helyzetét meghatározó tényezők. A munkanélküliség, a munkaintenzitás, a realitás, valamint a munkásosztály egyéb élet- és munkakörülményeinek alakulása a tőkefelhalmozás során. Munkanélküliség a mai fejlett tőkés országokban. Egyéb dolgozó tömegek helyzete a kapitalizmusban.

A munkásosztály relatív helyzetének alakulása. A munkásosztály nemzeti jövedelemből és nemzeti vagyomból való részesedéseinek csökkenése. A közreműködés és a közreműködés társadalmi helyzete különbségének növekedése.

A szükségleti szintek és a munkásosztály életszínvonalának eltérése.

A munkásosztály helyzetének alakulásával kapcsolatos anti-marxista nézetek bírálata. A tőkés felhalmozás általános törvénye és történelmi tendenciája.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Marx: A tőke I.köt. Kossuth, 1961. 594-601., és 703-706.old.

Lenin: Művei, 4.köt. Kossuth, 1964. 195-197. old.

A mai munkanélküliség politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974.

II. fejezet. A fejlett tőkés társadalmak gazdasági- és szociális szerkezete. (1., 2., 3. és 4. pont), 539-551. old.

III. fejezet. A munkásosztály az államháztartásban kapitalizmusban. 1., 3., 4. (588-595; 598-609;)

Blaszkovics János: A munkásosztály felhalmozása. Kossuth, 1968.

A munkásosztály a mai kapitalizmusban. Valóságunk a fejlett kapitalista országok proletariátusában. A munkásosztály helyzete a kapitalizmusban. (kb. 10 oldal).

Ajánlott:

- A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974..
XXXIII. fejezet, 6. pont. 613-623. old.
XXXIV. fejezet: A politikai harc problémái a fejlett tőkés országokban. 631-654. old.
XXXV. fejezet: A nemzeti demokratikus forradalmak fejlődésének problémái. 654-674. old.
- Ripp Géza: A "Demokratikus szocializmus" és marxizmus. Kossuth, 1963. 105-135. old.
- Szántó György: A munkásosztály anyagi és szociális helyzete a fejlett tőkés országokban. MŰM Tudományos szocializmus füzetek 1971. 10-11. szám.
- Georges Marchais: Demokratikus kihívás. Kossuth, 1974. 11-48. old.
- Lucza Márta: Foglalkoztatás az állammonopolista kapitalizmusban. Kossuth, 1974.
I. A foglalkoztatás színvonala 15-41. old.
III. A munkaerő foglalkoztatás tőkés antagonizmusainak megjelenési formái 108-156. oldal.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Hogyan változik a tőke felhalmozott értéktöbbletté még egyszerű ujratermelést feltételezve is?
2. Milyen hatást gyakorol a munkásosztály helyzetére a tőke változatlan összetétele mellett megvalósuló felhalmozás?
3. Mit ért azon, hogy a munkásosztály a tőke tartozéka?
4. Mi a munkanélküliség oka?
5. Milyen főbb tényezők hatnak a munkanélküliség növekedése ellen?
6. Mit értünk a munkásosztály helyzetének abszolút és relatív rosszabbodásán? Bekövetkezik-e a munkásosztály helyzetének abszolút értelmű rosszabbodása hosszabb időszakban?
7. Mi a tőkés felhalmozás általános törvényének lényege, és mi a tőkés felhalmozás történelmi tendenciája?

Az imperializmus történelmi helye

A/ Program

Lenin az imperializmus történelmi helyéről. A monopóliumok megjelenése fontos változásokat hozott a történelmi viszonyokban. A termelési viszonyok változásának következtében megváltozott a gazdasági törvények érvényesülési módja is, ezért az imperializmust a kapitalizmus külön fejlődési szakaszának tekintjük. Az imperializmus, mint a kapitalizmus legutolsó szakasza. Az imperializmus hanyatló kapitalizmus.

Az imperializmus polgári elméletei. Az "ultraimperializmus" elmélet lényege, célja, lenini bírálata. A konvergenciaelmélet lényege, legismertebb tételei, képviselői. A konvergencia elmélet marxista bírálata. A jelenkori termelési viszonyok, mint a kapitalizmus hanyatlásának kifejeződési formái.

A kapitalizmus hanyatlásának megnyilvánulása a termelőerők fejlesztésében. A termelőerők hosszútávú fejlődésének sajátosságai, technikai, ill. társadalmi tényezői. Az időnként megnyilvánuló gyors technikai fejlődés ellentmondásos hatása a tőkés országok gazdaságára. Hanyatlás és gyors technikai fejlődés nem zárják ki egymást.

A kapitalizmus hanyatlásának megnyilvánulása a gyarmati rendszer összeomlásában. A felszabadult gyarmati országok fejlődési tendenciái. Az elmaradott országok államkapitalizmusának progresszív szerepe, eltérő jellege a fejlett tőkés országok államkapitalizmustól. A nem kapitalista fejlődés útja. A szocialista világrendszer szerepe a felszabadult országok szocialista fejlődésének elősegítésében.

A hanyatlás megnyilvánulása a tőkés világgazdasági rendszer területi összeshűkülésében. A szocialista világrendszer kialakulása. A szocialista és a kapitalista világrendszer ellentéte, a mai világ alapvető ellentéte.

A kapitalizmus általános válságának lényege és alapvető vonásai. A kapitalizmus általános válságának szakaszai, az egyes szakaszok, különösen a harmadik szakasz sajátosságai.

Kötelező:

- Lenin: Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. Művei 22. köt. Szikra, 1951. 275-316. old. VII., VIII., IX., X. fejezet.
- A mai monopolizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1971. IV. fejezet: A tudományos-technikai forradalom a modern állammonopolista kapitalizmus viszonyai között. 4. pont, 94-100. old.
- Kossuth: Az imperializmus forradalmi megújulása történelmi szükségszerűsége. 698-708. old.

Ajánlott:

- Andrák György: Az imperializmus államotól kezdve mai kapitalizmusig. Közg. Szle. 1966. 11. szám.
- Rudolf János: Az imperializmus lenini elmélete és a modern kapitalizmus. Közg. Szle. 1967. 2. szám.
- Andrák György: Politikai megjegyzések L.K. Cs. íráshoz könyvéhez. Közg. Szle. 1971. 2. szám.
- Andrák János: Az amerikai imperializmus ma. Kossuth, 1974. 30-32. 335-360. old.
- A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth 1974. XXI. fejezet: A fő tőkés államok gazdaságának mai arizálása fejlődésünk jelenlegi szakaszában. 389-402. old.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mit jelent az, hogy az imperializmus a kapitalizmus monopolista szakasza?
2. Melyek az imperializmus lenini ismérvei?
3. A monopolkapitalizmus kialakulásával mennyiben változtak a tőkés termelési viszonyok?
4. Mi a lényege az árszármazási rendeltetés az ultraimperializmusról szóló elméletnek?
5. A monopolkapitalizmus átalakulása állami monopolkapitalizmusra miért nem jelölte az ultraimperializmusról szóló elmélet?
6. Mi a kontingenenciaelmélet lényege, szerepe a mai imperializmusban; kik legismertebb képviselői?
7. Milyen hiányosságokat említhet az ultraimperializmus elmélet "módszertani hiányosságai"?
8. Milyen formákban tud kifejezősre a kapitalizmus hanyatlása a monopolkapitalizmus időszakában?

9. Ábrázolja részleteiben a tőke lényegének legjobban megfelelő kapitalista termelési viszonyokat!
10. Mennyiben jelzik a monopolista viszonyok a tőkés termelési viszonyok hanyatlását?
11. Mutassa meg, hogy az állami monopolkapitalizmus létrejötté mennyiben fokozta a monopoliumokhoz képest is a tőkés termelési viszonyok hanyatlását?
12. Hogyan nyilvánul meg a kapitalizmus hanyatlása a jelenkor termelőerők fejlődési sajátosságaiban?
13. Mik az okai a - hosszabb időt tekintve - gyors technikai fejlődésnek, és ez mennyiben hat mégis a hanyatlás irányába?
14. Miért fontos tényezője a kapitalizmus hanyatlásának az imperializmus gyarmati rendszerének összeomlása?
15. A politikailag függetlenné vált volt gyarmati országok milyen intézkedéseket tesznek gazdasági önállóságuk kivívásáért?
16. Mi a különbség a gazdaságilag elmaradott országok államkapitalizmusa és a fejlett tőkés országokban kialakuló állami monopolkapitalizmus között?
17. Mi az államkapitalizmus szerepe a gazdaságilag elmaradott országok fejlődésében?
18. Mi a nem kapitalista fejlődés útjának lényege?
19. A kapitalizmus hanyatlásának miért fontos tényezője a szocialista rendszer, majd a szocialista világrendszer kialakulása?
20. Ismertesse az imperializmus lényegéről folytatott vitát!

A SZOCIALIZMUS POLITIKAI GAZDASÁGTANA

(Programok, irodalomjegyzékek, ellenőrző kérdések)

A kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmenet

A/ Program

Az átmeneti szakasz szocializmusigazgató és programja. A társadalmi meátalakulás jellegének minősége, változása a szocializmus bevezetésénél győzelmei. A szocializmus építési általános irányvonalai és sajátosságai. Az átmeneti és szocializmus közötti kapcsolatok helyes értelmezése.

A kapitalizmusban szocializmusba vezető átmeneti szakasz fő gazdasági szektorai és ellentmondásai. A mezőgazdaság szocializmus szektorának létfeltételei és sajátos szerepe. Az átmeneti szakasz gazdasági törvényei.

A többszektáros szocializmus, az átmeneti gazdaság szocialista gazdasággá való átalakítása. A proletárvadászat általános gazdaságpolitikájának lényege. Az un. radikális átmeneti gazdaság és értékelése, a NEP-re való áttérés szükségessége. A NEP lényege és nemzetközi jelentősége. Lenin világhatalmi terve, a GOELRO.

A szocialista gazdaság szerepe a szocializmus anyagi-technikai bázisának megteremtésében, évi céltervek a többi gazdaságtervtől.

Az iparoktatás sajátosságai a szocializmusban és a régi demokratikus országokban.

A mezőgazdaság szocialista átalakítása. Lenin un. szocialista földterületi lényege és nemzetközi egyenlősége. A kollektivizálás általános és sajátos vonalai. A föld szocializmus átalakítása Magyarországon.

A szocializmus győzelme. A szocializmus építési módszerei és a szocializmus építési programja. A szocializmus építési programja. A szocializmus építési programja.

A szocializmusba vezető átmeneti szakasz a társadalmi átalakításával és ennek sajátosságai.

A szocializmus gazdasági törvényei és a szocializmus építési programja. A szocializmus építési programja.

A szocializmus anyagi-technikai bázisának építése. A szocializmus építési programja. A szocializmus építési programja.

A szocializmus történelmi helye.

Kötelező:

- Lenin: Forradalmunkról. Művei, 33.köt. Szikra, 1952. 476-481.
 Lenin: Az új gazdaságpolitikáról. Művei, 33.köt. Szikra, 1952. 67-73. old.
 Lenin: Azerbajdzsan, Gruzia, Örményország, Dagesztán, a Hegyi köztársaságok Kommunistáihoz. Művei, 32.köt. Szikra, 1952. 338-340. old.
 Lenin: A szövetkezetekről. Művei, 33.köt. Szikra, 1952. 467-475. old.
 Kadár János: A szocializmus teljes győzelméért. Kossuth, 1962. A mezőgazdaság átszervezése Magyarországon. 261-271. old.
 A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának programnyilatkozata. IV.rész. Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth, 1975. 507-511. old.

Ajánlott:

a/ Az ámeneti szakasz gazdaságpolitikája

- Lenin: A terményadóról. Művei, 32.köt. Szikra, 1952. 351-391.
 Lenin: A "Baloldali" gyerekeségekről és a kispolgáriasságról. Művei, 27. Szikra, 1952. 323-355. old. (36.köt. Kossuth, 1972. 265-295. old.)
 Otto Reinhold: Után a fejlett szocializmus felé, Társ.Szemle, 1975/1.szám.
 Bögös László: A szocializmus építésének problémái a VDK-ban. Társ.Szemle, 1974/8-9.szám.
 Barla Szabó Ödön: Az 1920-as évek gazdasági vitái a Szovjetunióban, I.rész, 1.fej. A szocialista építés lenini programjának néhány elméleti kérdése és megvitatása. Kossuth, 1971. 27-81. old.

b/ A szocialista iparosítás

- Friss István: Iparfejlesztés és gazdaságpolitika. Társ.Szle., 1973. 1.szám.
 Kovács Dénes: A nagyüzemek államosításának negyedszázados évfordulója. Társ.Szle., 1973. 3.szám.
 Lakos Sándor: A szocializmus alapjainak lerakása. Kossuth, 1963. I. 18-53. old.
 Zala Julia-Siman Miklós: A szelektív iparfejlesztési politikáról. Gazdaság, 1970. 4.szám.
 Berend T. Iván: Gazdaságunk három évtizede és a XX.századi gazdaságfejlesztés c. tanulmányából a 3. és 4. rész. Társ.Szle., 1974. 12.szám.

Szekér Gyula: Energiagazdálkodásunk helyzete és távlatai.

Társ.Szemle, 1974. 6.szám.

Bakos Zsigmond: Ruházati iparunk fejlődésének néhány közgazdasági problémája. Közg.Szle., 1974. 1.szám.

Németh Karoly: Az 1975. évi terv és költségvetés, valamint az V. ötéves terv irányelveiről. Társ.Szle., 1975. 1.szám.

Gyitrai Ferencné: Iparunk helye a világban. Kossuth, 1974. 15-113.old. és 236-255.old.

Karakas László: A hatékonyság növelésének tartalékai népgazdaságunkban. Társ.Szle., 1974. 7.szám.

Stark Antal: Iparfejlesztésünk három évtizede. Közg.Szle., 1975. 4.szám.

c/ A mezőgazdaság szocialista átalakítása

Erdősi Ferenc: Lenin és a magyar termelőszövetkezési mozgalom. Szövetk.Kut.Intézet Évkönyve, 1971. K.J.K. 1971. 9-26.old.

Csizmadiáné Ernő: Új vonások a hetvenes évek magyar mezőgazdaságban. Közg.Szle., 1974. 6.szám.

Szabó István: Hol tartanak a magyar mezőgazdasági termelőszövetkezetek? Valóság, 1974. 12.szám.

Benet Ivan: Az elméleti mezőgazdaság és a mezőgazdaság II. rész. A mezőgazdaságtól az agrobusinessig, 2., 3. pont. Akadémiai Kiadó, 1973. 34-36. oldal.

Csizmadiáné, Székely Magda: Mezőgazdaságunk 30 éve. Közg. Szle., 1975. 4.szám.

Rámányi Pál: Eredmények és feladatok agrárpolitikánkban. Társadalmi Szle., 1975. 6.szám.

Mészáros Sándor: A szocialista szövetkezeti mozgalom kibontakozása a magyar falun. Szöv.Kut.Int.Évkönyve, 1975. 335-375. oldal.

Berli Szabó Odön: Az 1920-as évek gazdasági vitái a Szovjetunióban. 1.rész.2.fej. Lenin elméleti munkásságának néhány vonása a társas földművelés fejlesztésében, ún. szövetkezeti terve kidolgozásában és e terv megvalósítása. Kossuth, 1971. 82-148.old.

d/ A fejlett szocializmus megteremtésének közgazdasági kérdései

P.A. Ignatovszkij: A fejlett szocializmus, IX. fejezet, Kossuth, 1975. 232-242.old.

P.N. Fedaszjev: A társadalmi fejlődés kérdéseinek kutatása a Szovjetunióban. Társ.Szle. 1975.2.szám.

Otto Reinhold: Utón a fejlett szocializmus felé. Társ.Szle. 1975.1.szám.

A fejlett szocializmus vonásai és sajátosságai. Béke és Szocializmus. 1975.1.szám.

Koszolapov, R.: A fejlett szocializmus elméletének módszertani problémái. Béke és Szocializmus. 1974. 9. szám.
Nagy László: A fejlett szocialista társadalom. Pártélet, 1975. 5. szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Miért van szükség egész történelmi korszakra a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmenet megvalósítására?
 - a/ Miben fejeződik ki a társadalmi átalakulás jellegének minőségi változása a szocialista forradalom győzelme után?
 - b/ Mi az átmeneti szakasz lényege?
2. Melyek a szocialista építés általános törvényszerűségei és miben fejeződik ki érvényesülésük sajátossága?
 - a/ Miben áll az általános törvényszerűségek és nemzeti sajátosságok helyes viszonya?
 - b/ Milyen objektív tényezők nehezítik a nemzeti és nemzetközi érdekek összeegyeztetését, az utóbbiak elsődlegességének megvalósítása mellett?
3. Melyek az átmeneti időszak gazdasági szektorai és ellentmondásai?
 - a/ Mi jellemzi az átmeneti szakasz egyes szektorait?
 - b/ Mi a többszektorú gazdaság fő ellentmondása?
 - c/ Milyen más ellentmondások vannak a termelőerőkön belül továbbá az alap- és felépítmény között?
4. Hogyan történik a szocialista termelési viszonyok létrehozása?
 - a/ Mi jellemzi a szocialista államosítást?
 - b/ Milyen szerepet játszik az államkapitalizmus?
 - c/ Miért valósul meg más formában a kisárutermelés társadalmasítása, mint a tőkés tulajdon kisajátítása?
 - d/ Mi a lenini szövetkezeti terv lényege?
 - e/ A mezőgazdaság kollektivizálásának általános és sajátos vonásai.
 - f/ Hogyan ment végbe a falu szocialista átalakítása hazánkban és melyek sajátos vonásai?
5. Milyen szerepet játszik az iparosítás a szocializmus anyagi-műszaki bázisa megteremtésében?
 - a/ Mi jellemzi a Szovjetunió szocialista iparosítását?
 - b/ Melyek a népi demokratikus országok iparosításának sajátosságai?
 - c/ Mi a különbség a kapitalista és szocialista iparosítás között?

6. Melyek az átmeneti szakasz gazdaságpolitikájának alapelvei?
- a/ Mi az ún. "hadikommunizmus" lényege és miért vált szükségessé az új gazdaságpolitikára való áttérés?
 - b/ Mi a NEP lényege, gazdasági, politikai tartalma és két oldala?
 - c/ Miben áll a NEP elvének nemzetközi érvényessége?
7. Melyek a szocializmus gazdasági fejlődésének szakaszai?
- a/ Miért az anyagi-műszaki bázis továbbfejlesztése a fejlett szocializmus megteremtésének előfeltétele?
 - b/ Milyen irányban kell továbbfejleszteni a szocialista termelési viszonyokat?
 - c/ Mi az összefüggés a fejlett szocializmus és korunk tudományos-technikai forradalma között?

A szocialista termelési viszonyok alapvető vonásai

A/ Program

A tulajdonviszonyok lényege és helye a termelési viszonyok rendszerében. Az elsajátítás társadalmi jellegének kérdése, mint folyamat. A termelési eszközök társadalmi tulajdona mint kiindulópont. Az elsajátításon belüli egyenlőség és egyenlőtlenség általános alapjai.

Specifikus és különös vonások a szocializmus termelési viszonyaiban. A termelési eszközök társadalmi tulajdona. Az alapvető társadalmi-gazdasági egyenlőség elemei. A termelőkollektívák és a társadalom kapcsolata, a termelési elkülönültség mint a szocialista termelési viszonyok különös vonása. Az elkülönültség lényege és sajátosságai a szocialista termelési viszonyok rendszerében. A fogyasztási javak elsajátítása, a munka szerinti elosztás.

A termelési eszközök szocialista tulajdonának formái. Az állami tulajdon mint osztársadalmi tulajdon. Az állami tulajdon szükségessége. Az állami vállalatok elkülönültségének és sokszínűségének. A szövetkezeti tulajdon mint csoporttulajdon. Az állami és szövetkezeti tulajdonforma közös és különböző vonásai. A két tulajdonforma közeli és távoli tendenciája. A személyi tulajdon lényege, forrásai és jelentősége a szocializmusban. A személyi tulajdon eltérése a magántulajdontól. Társadalmi osztályok és csoportok a szocializmusban.

A szocializmus gazdasági érdekviszonyai. A gazdasági érdek tartalma és objektív jellege. Az érdek struktúrája és alapvető elemeinek összefüggései a szocializmusban. A társadalmi érdek meghatározó szerepe az érdekek összehangolásánál. Az érdekvédelem jellege és főbb mozgásformái. Érdekvédelem a szocializmusban.

A szocializmus gazdasági alaptörvénye. A termelés és a szükségletek kapcsolata és ellentmondása, mint a szocialista gazdaság fejlődésének hajtóereje. A termelőerők és a termelési viszonyok összhangja a szocializmusban.

Kötelező:

Marx Bevezetés a politikai gazdaságtan bírálatához.

Szakra, 1951. 13-34. old.

Az MSZMP KB beszámolója a XI. kongresszuson I. fejezet.

Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve.

Kossuth, 1975. 79-88. oldal.

Az MSZMP XI. kongresszusának határozata a part munkájáról és a további feladatokról, II. fejezet.

Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve.

Kossuth, 1975. 502-506. oldal.

Szabó Kálmán: A szocialista termelés alapvonásai.

Kossuth, 1964. 99-113. old.

Ajánlott:

a/ A szocializmus tulajdonviszonyai és tulajdonformái.

Szabó Kálmán: A társadalmi tulajdon mint a szocializmus legfontosabb gazdasági kategóriája. (Bátszói körös, megtalálható a Könyvtárban.)

M. A. Imstovszkij: A fejlett szocializmus. Kossuth, 1975. VII. fej.

Bizku Béla: A XI. kongresszus a társadalmi viszonyok fejlettségéről. Társadalmi Szemle, 1975. 11. szám.

Szabó Kálmán: A szocialista termelés alapvonásai. Kossuth, 1964. I-II. rész.

Szabó Kálmán: A termelésről és a termelési viszonyok fejlettségének kérdései. Kossuth, 1976.

A szocializmus politikai gazdaságtanának története. Kossuth, 1973. Ötödik fejezet. A szocialista tulajdon.

Waldes Károly: A szocialista elsajátítási viszonyok. MM. Társadalmi Szemle, 1972. 3. szám.

O. Lange: Politikai gazdaságtan I. köt. Közgazdasági és Jogi Kiadó. 1965. 17-27. 31-57. oldal.

Z. Hába: A társadalmi tulajdon kérdései a szocializmusban. Közg. Szle. 1970. 10. szám.

Márai Endre: A tulajdon marxista értelmezése. Közg. Szle. 1971. 5. szám.

b/ A szocializmus érdekviszonyai

Dr. Benke István: Érdék és ösztönzés. Kossuth, 1975. I-II. fejezet.

M. Mihajlov-A. Motilev: Gazdasági viszonyok és érdekek a szocializmusba. Béke és Szocializmus. 1969. 4. szám.

Varga Emilia: Néhány gondolat a gazdasági érdek fogalmához és strukturájának értelmezéséhez. MM. Tájékoztató, 1973. 1. szám.

Kozma Pál: Tulajdon és gazdasági mechanizmus. II. Az érdekviszonyok. MM. Politikai gazdaságtan füzetek. 1.szám.

G.Glezerman: Ellentmondások a szocializmusban. Béke és Szocializmus. 1972. 3.szám.

A haladás dialektikája. Béke és Szocializmus. 1973.4.szám.

A.K. Tumasov, V.F.Scserbina: Az össznépi és a kollektív gazdasági érdek ellentmondásainak jellege a szocializmusban. Társadalmi Szemle. 1975. 8-9.szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Ismertesse a tulajdonviszonyok tartalmát és szocializmusbeli jellemzőit!
 - a/ Hogyan bontakoznak ki a társadalmi elsajátítás viszonyai? Meddig jut el a folyamat a szocializmusban?
 - b/ Milyen tartalmi vonásokban fejeződik ki a termelési eszközök elsajátításának társadalmi jellege?
 - c/ Miért szükségszerű a termelőkollektívák gazdasági önállósága a szocializmusban? Mi a termelői elkülönültség lényege?
 - d/ Melyek az elkülönültségi viszonyok sajátosságai a szocialista társadalomban?
 - e/ Milyen összefüggés van a termelési eszközök tulajdona és a fogyasztási javak elosztása között a szocializmusban?
2. Jellemezze a szocialista tulajdon formáit!
 - a/ Miért alakult ki a termelési eszközök szocialista tulajdona két formában?
 - b/ Miért valósul meg a szocialista össznépi tulajdon állami formában?
 - c/ Mi határozza meg a csoporttulajdon társadalmi jellegét?
 - d/ Hasonlítsa össze a termelési eszközök szocialista tulajdonának két formáját!
 - e/ Cáfolja meg a szocialista tulajdonnal kapcsolatos téves nézeteket!
 - f/ Melyek a személyi tulajdon sajátosságai a szocializmusban?
3. Elemezze a szocializmus gazdasági érdekviszonyait!
 - a/ Milyen társadalmi osztályok és csoportok találhatók a szocializmusban?

- b/ Mi a gazdasági érdek tartalma?
- c/ Melyek az érdekstruktúra alapvető elemei a szocializmusban? Milyen összefüggés van közöttük?

4. Milyen kapcsolat van a szocializmusban a termelés és a szükségletek között?

- a/ Miben áll a szocialista (kommunista) termelési mód alapvető ellentmondása?
- b/ Ismertesse a szocializmus gazdasági alaptörvényét!

A szocializmus gazdasági törvényei. A tervszerűség törvénye

A/ Program

A szocializmus gazdasági törvényei. Általános, különös és specifikus gazdasági törvények. A gazdasági törvények objektív jellege és érvényesülésének sajátosságai a szocializmusban. A tervszerűség lehetősége és szükségessége a szocializmusban. A tervszerűség feltételei.

A tervszerűség mint a szocializmus specifikus gazdasági törvénye. A tervszerűség lényege és két eleme. A tervszerűség helytelen értelmezései.

A nép gazdasági arányosság. Az arány, az arányosság és az egyensúly fogalma. Az arányosság tartalma a szocializmusban: a termelés és a szükséglet kapcsolata, a szükségletek csoportosítása és rangsorolása.

A piaci egyensúly mint az arányosság megvalósulásának egyik formája. Az arányosság sajátosságai a szocializmusban.

A társadalmi tudatosság lényege és kritériumai.

A tervszerűség és a tervezés közötti összefüggés. A szocialista állam gazdasági szerepe. A demokratikus centralizmus mint a szocialista gazdálkodás szervezeti alapelve.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

- D. V. Valovoj-G. J. Lapsina: Szocializmus és arányosság. Moszkva, 1974. Első rész. 46-73. old. Harmadik rész: 120-133. old.
Szabó Kálmán: A Szocialista termelés alapvonásai. Budapest, 1974. Harmadik rész. 233-271. old.

Ajánlott:

- Szabó Kálmán: A szocialista termelés alapvonásai, Budapest, 1974. 199-232. old.

- Alorva Tamás: Tervszerűség és piac mechanizmusok a szocializmusban. Közg. Szle. 1966. 3. szám.
- Bertoldi László: Néhány gondolat az arányosság és az értéktörvény összefüggéséről. MM. tájékoztató. 1973. 4. szám.
- Ballai László: A népgazdasági tervszerűség. Kossuth, 1975. 7-43. old.
- Kovács István: A tervszerűség a szocializmusban II. Tervsz. Kossuth, 1972. 106-148. old.
- Szabó Imre: Szocializmus és szocializmus. Táv. Szle. 1972. 2. szám.
- Frisk Gyula: Gazdasági törvények, törvények, törvények. Kossuth, 1968. 141-189. old.
- A demokratikus centralizmus Kialakulása és alkalmazásának kérdései. M. M. Tájékoztató. 1971. 2. szám. 133-158. oldal.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Jellemezze a szocializmus gazdasági törvényeit!
 - a/ Hogyan kell értelmezni a gazdasági törvények objektív jellegét a szocialista gazdaságban?
 - b/ Hogyan kell figyelembe venni a gazdasági ellentmondások jellegét?
 - c/ Milyen a gazdasági törvények viszonyai annak tendenciájához?
2. Jellemezze a tervszerűséget!
 - a/ Mi a kapcsolat a tervszerűség és a szocialista tulajdonviszonyok között?
 - b/ Mi a tervszerűség lényege és mi annak két komponense?
 - c/ Ismertesse a tervszerűség kapcsolatait helyi és országos szinten!
 - d/ Miért lehetetlen a tervszerűség a kapitalizmusban?
3. Mi az arányosság lényege és milyen specifikus vonása a szocializmusban?
 - a/ Mi a különbség és kapcsolat az arány, az arányosság és az egyensúly között?
 - b/ Mi az arányosság tartalma a szocializmusban?
 - c/ Mi a kapcsolat az arányosság és a piac egyensúly között?
 - d/ Milyen az arányosság specifikus vonása a szocializmusban?
4. Mit értünk a gazdasági élet tudatos fejlesztésén?
5. Milyen gazdasági szerepe van a szocialista államnak és mi a demokratikus centralizmus elve?

Árutermelés és értéktörvény a szocializmusban

A/ Program

Az árutermelés szükségessége a szocializmusban. A marxista elmélet fejlődésének fontosabb mozzanatait a szocializmusbeli áruviszonyok szükségességének és szerepének kérdésében.

A munka közvetlenül társadalmi jellegére utaló vonások és ezzel ellentétesen ható tényezők egyidejűleg érvényesülő hatása a szocialista gazdaságban. Konkrét munka-absztrakt munka és érték-használati érték ellentmondása a szocializmusban. Az áruviszonyok ellentmondásos, de kihatásaik összességét tekintve pozitív szerepe a szocializmusban. Tervszerűség és árutermelés együttes létezése és kapcsolata, terv és piac viszonyának alapvető jellemzői a szocializmusban.

A szocialista árutermelés kizsákmányolásmentessége. A terméktöbblet felhasználásának, a munkabérköltségek jellegzetességeinek és termelési eszközökkel történő gazdálkodásának kihatásai a munkaerő jellegére. A munkaerő nem-áru volta. Az áruviszonyok kihatása a munkaerő és termelési eszközök egyesítésének formáira.

A szocializmusbeli árukapcsolatok fontosabb területei. Az árujelleg intenzitásának alacsonyabb foka a szocializmusban, mint a magántulajdonon alapuló árutermelésben. Az árutulajdonságok intenzitásának eltérő foka az árukapcsolatok különböző területein a szocializmusban. Az áruviszonyok kihatása a társadalom anyagi termelésen kívüli folyamataira. Az árutermelés fejlődésének történelmi tendenciája a szocializmusban.

Az értéktörvény lényege, működési mechanizmusa és funkcióinak jellegzetességei a szocializmusban. A tervszerűség törvényének és az értéktörvénynek a viszonya. Az értéktörvény részleges és korlátozott termelésszabályozó szerepe. Az értéktörvény differenciáló és technikai fejlesztést ösztönző szerepének jellemzői a szocializmusban.

Az árutermelés és értéktörvény szocializmusbeli szerepével kapcsolatos helytelen nézetek bírálata.

Kötelező:

- Földes Karoly: A szocialista tulajdon és az ártermelés.
Kossuth, 1968. 170-191. old.
- Kronrod: Értéktörvény a szocializmusban. Kossuth, 1972.
26-43. old.
- Valovoj-Lapsina: Szocializmus és áruviszonyok. Kossuth, 1974.
213-165. old.

Ajánlott:

a/ Érték, használati érték, értéknagyság a szocializmusban

- Marx: A tőke III. köt. X. fejezet. Szikra, 1951. 208-236. old.
- Földes Károly: A szocialista tulajdon és az ártermelés.
Kossuth, 1968. VI-VII. fejez. 192-296. old.
- Szabó Kálmán: A szocialista termelés alapvonásai. Kossuth, 1974.
4. rész, 285-407. oldal.

b/ Az ártermelés szükségessége és helye a szocializmusban

- Marx: Szélgjegyzetek a német munkáspárt programjához. I.
Marx-Engels Művei, 19. köt. 13-22. old.
- Engels: Anti-Dühring III. rész. II. és IV. fejezet. Marx-Engels
Művei, 20. köt. 262.280., és 293.306. old.
- Szikra, 1952. 13-26. és 52-56. old.
- Sztálin: A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjet-unióban.
Szikra, 1952. 13-26 és 52-56. old.
- Földes Károly: A szocialista tulajdon és az ártermelés.
Kossuth, 1968. 124-170. old.
- Valovoj-Lapsina: Szocializmus és áruviszonyok. Kossuth,
1974. 174.212. old.
- Mihalik István: Lenin az áru- és pénzviszonyok a megalakulóban
a szocialista gazdaságban. Társ.Szle. 1970.3. szám.

c/ A szocialista ártermelés specifikumai

- Vita a szocializmusbeli munka áruvonásairól. Kozg.Szle. 1967.
4. szám.
- Vita a szocializmusbeli munka társadalmi jellegéről. Kozg.Szle.
1967.9. szám.
- Nagy Tamás: Vita- de miről és hogyan? Kozg.Szle. 1967.5.szám.
- Szabó Kálmán: A munka áruvonásai a szocializmusban. Kozg.Szle.
1967. 4. szám.
- Janossy Ferenc: Mindenki "igen"-nel felelt? Kozg.Szle. 1967.
5. szám.

Nemes László: A szocialista piac. (Az MSZMP Marxizmus-leninizmus Esti Egyeteme: Cikkgyűjtemény a szocializmus politikai gazdaságtana tanulmányozásához. II.köt. 1971-73. tanév 128-144. oldal).

Szabó Katalin: Terv vagy piac? Kossuth, 1970.

Friss István: Gazdasági törvények, tervezés, irányítás. Kossuth, 1968. 78-84. old.

d/ Értéktörvény a szocializmusban

Nagy Tamás: Az értéktörvény felfogásának néhány elvi problémája. Közg. Szle. 1962. 3. szám.

Kronrod: Értéktörvény a szocializmusban. Kossuth, 1972.

Bertóti László - Kronrod: Értéktörvény a szocializmusban. Közg. Szle. 1972. 6. szám.

Földes Károly: A szocialista tulajdon és az árutermelés. Kossuth, 1968. IX. fej. 364-385. old.

Brus: A szocialista gazdaság működésének általános problémái. IV. fej. 113-156. old.

Nagy Tamás: Értéktörvény és az árak centruma a szocializmusban. Közg. Szle. 1964. 7-8. szám.

Falusné Szikra K. "A termelékenység és hajtóerői." Kossuth, 1975. 200-220 old.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Miért szükségszerű az árutermelés a szocializmusban?
 - a/ Hogyan velekedtek a marxizmus klasszikusai az árutermelés perspektíváiról a szocialista forradalom után?
 - b/ A gazdasági elkülönültségből fakadó érdekellentmondások milyen mozgásformában segíthetik elő a társadalmi érdekek érvényrejtését?
2. Melyek a szocialista árutermelés legfontosabb specifikumai?
 - a/ Mely vonások teszik egyre közvetlenebbé a munka társadalmi jellegét és mely vonások hatnak ez ellen?
 - b/ Melyek a használati érték és érték kapcsolatának specifikumai a szocializmusban?
 - c/ Miért szükségszerű a szocialista árutermelés tervszerűsége?
 - d/ Mi jellemzi a terv és a piac kapcsolatát a szocializmusban?
 - e/ Hogyan hatnak az áruviszonyok a munkaerő mozgására?
 - f/ Miért nem áru a munkaerő a szocializmusban?

g/ Mennyiben és miért szűkebb az áruviszonyok köre a szocializmusban mint a kapitalizmusban?

h/ Miért különböző az árutulajdonsgok megszűzése a árukapcsolatok különböző területein?

i/ Mi az áruviszonyok fejlődésének történelmi jelentősége a szocializmusban?

3. Mi az értéktörvény lényege és hogyan működik a szocializmusban?

a/ Miért az értéktörvény a termelés egyik szabályozója a szocializmusban?

b/ Miért korlátozott az értéktörvény termelésszabályozó szerepe?

c/ Hogyan hat az értéktörvény működési mechanizmusa a technika fejlesztésére és a jövedelemszabályozásra a szocialista gazdaságban?

A szocializmus termelőerői és termelőfolyamata

A/ Program

A termelőfolyamat általános tartalma és sajátos vonásai a szocialista gazdaságban, különös tekintettel a munkafolyamatra. Használati érték és értékképzés. Az elidegenedés társadalmi-gazdasági okainak megszűnése. A szükséges- és lehetségesmód megváltozott viszonya. A növekmény és a növekményráta értelmezése, szerepe. A termelés és a termelékenység termelőerőinek fő hajtóerői a szocialista termelőfolyamatban. A munkatermelékenység, szakszerűség, szakszerűség törvénye, gazdasági és társadalmi jelentősége.

A termelőerők lényezői és fejlődésük fő irányai. A technikai fejlődés és a tudományos-technikai forradalom.

A munkaerő, a munkatárgyak és az energiamérleg általános jellemzői a szocializmusban a technikai fejlődés folyamán. A munkaerő átalakulása, mint a termelőerők fejlődésének alapvető tényezője. A szakképzettség és foglalkoztatottsági struktúra változása. Az általános műveltség és a szakképzettségi színvonal emelkedése.

A tudomány közvetlen termelőerővé válása.

A termelés társadalmi szerepének fejlődése. A kooperáció, a munkamegosztás, a specializáció és a koncentráció. Optimális széria- és üzemnagyság. A kis- és középüzemek szerepe.

A termelőerők fejlődési lehetőségei és a termelési viszonyok. A szocializmus és a tudományos-technikai forradalom.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Arbó László: A szocialista termelés alapvonásai. Kossuth, 1964. 134-166. old. (Az alapvető termelési viszony érvényesülése a társadalmi munkafolyamatban.)

Ajánlott:

Simán Miklós-Timár János: A tudományos-technikai fejlődés és a termelőerők helyzete Magyarországon. Gazdaság, 1971.1. szám.

Karai Ernő: Észrevételek Simán-Timár "A tudományos-technikai forradalom néhány aktuális kérdéséről" c. tanulmányához. Gazdaság, 1972.1.szám.

Pál Lénárd: Gondolatok a tudományos-technikai forradalom néhány aktuális kérdéséről. Társadalmi Szemle, 1972. 3.szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Hasonlítsa össze a kapitalista és a szocialista gazdaság termelési folyamatát!
2. Miért a szocialista-kommunista társadalom specifikuma a termelőékenység szakadatlan emelkedésének törvénye?
3. Melyek a technikai fejlődés fő irányai, s milyen változások okoznak ezek a munkaeszközök, a munkatárgyak és az energiatermelés és felhasználás területén a tudományos-technikai forradalom korában?
4. Hogyan jellemezhető a munkaerő átalakulása a tudományos-technikai fejlődés folyamán?
5. Hogyan fejlődik a termelés társadalmi szervezete a technikai fejlődés folyamán?
6. Mit jelent és hogyan érvényesül a tudomány közvetlen termelőerővé válása?
7. Hogyan bizonyítható, hogy csak a szocialista-kommunista társadalom képes a tudományos-technikai forradalom teljes és következetes megvalósítására?

A szocialista népgazdaság tervszerű irányítása

A / Program

A tervgazdálkodás, mint a szocializmus gazdaságának sajátos formája. A szocialista tervgazdálkodás és a gazdasági intézkedések. A szocialista tervgazdálkodás általános elgondolása, fő elemei és konkrét formái.

Gazdaságpolitika és a népgazdasági tervezés és szervezéselmé-
ban. A szocialista tervezés és tervek fajtái, általános követelmé-
nyei. A terv és a piac viszonya, a terv primátusa. A népgazdasá-
gi és vállalati tervezés lépcsője. A népgazdasági tervezés fő
módszerei.

A gazdasági szabályozás lényege, feladata és módszerei a
szocializmusban. A tervezési szabályozás és a gazdasági automatizá-
musok. A központi gazdasági szabályozás feladatai és módszerei.
Összeállításai, összehangolások egymással és a terv felrendelke-
rével.

A gazdaság tervezése és irányítása rendszere a szocializmus-
ban. Funkciója és alapvető gazdasági szervezeti, intézményi
rendszer.

A tervezési rendszer egyes eleminek feladatai és azok egy-
más közötti kapcsolatai. A gazdasági döntési folyamatok szervezésének
fő elvei és kritériumai. Döntéshozatal és érdekstruktúra.

A szocialista gazdaságtervezési rendszer működésének
közvetlen és közvetett reformjainak felmérése.
Egyes szocialista országok gazdasági irányítási rendszerének
főbb jellemzői, hasonló és eltérő vonásai, hazánk gazdasági
mechanizmusaitól való eltérése. A gazdasági irányítási
rendszerünk működésének eddigi főbb tapasztalatai és további
közvetlen reformjának irányai, megvalósításának fontosabb feladatai.

Kötelező:

- Lenin: Az országos gazdasági tervről. A szovjet gazdaság fejlődéséről. Kossuth, 1966. 167-180. old.
- Az MSZMP KB Beszámolója a Párt XI. kongresszusán. II. fejezet. Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth, 1975. 83-93. old.
- Az MSZMP KB 1972. nov. 14-15. ülésének határozata. III-IV. fejezet. Közlemény az MSZMP KB 1972. nov. 14-15. üléséről. Kossuth, 1972. 14-28. old.
- MSZMP programnyilatkozata II., III. és IV. fejezet. Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth, 1975. 499-512. old.
- Valovoj-Lapsina: Szocializmus és áruviszonyok. Kossuth, 1974. 75-101. old.
- Faluvégi Lajos: Töretlen fejlődés a szabadabb feltételek között. Pü. Szle. 1976. 2. szám.
- Németh Károly: Ötödik öt éves tervünk - népgazdaságunk töretlen fejlődésének programja. Társ. Szle. 1976. 1. szám.

Asánlott:

a/ Gazdaságpolitika - rövid- és középtávu tervezés

- Törvény a népgazdaság tervezéséről. 1972. évi 27. törv. Tervgazdasági Értesítő, 1972. 10. szám.
- Fock Jenő: Gazdaságpolitika - gazdasági mechanizmus, Társ. Szle. 1966. 10. szám.
- Friss István: Gazdasági törvények, tervezés, irányítás. Kossuth, 1968. 21-141. old.
- Friss István: Terv és gazdasági reform Magyarországon. Társ. Szle. 1970. 6. szám.
- Friss István: Műszaki fejlesztés, terv, gazdasági reform. Társ. Szle. 1972. 4. szám.
- Drecin J. - Hetényi I.: Néhány gondolat tervezésünk jövőjéből. Társ. Szle. 1972. 6. szám.
- Huszár I.: Gondolatok a gazdasági döntések előkészítéséről. Társ. Szle. 1974. 2. szám.
- Hoós János: A műszaki fejlődés és a gazdaságirányítás néhány összefüggése. Társ. Szle. 1974. 3. szám.
- Szabó L.: A közép- és rövidtávu népgazdasági tervezés módszereinek fejlesztési irányai. Gazdaság, 1973. 2. szám.
- Schmidt Ádám: A gazdaságpolitika, mint rendszer. Közg. Szle. 1975. 1. szám.

Friss István: Iparfejlesztés és gazdaságpolitika. Társ.Szle.
1973. 1. szám.

Zala Julia-Simon Miklós: Szelektív iparfejlesztési politikáról.
Gazdaság, 1972. 3. szám.

Friss István: A tervezés a népgazdasági tervezésben. Közg.
Szle. 1968. 3. és 7-8. szám.

Friss István: A tervezés szerepe és jelentősége. Közg.Szle. 1971.
4. szám.

Báger Gusztáv-Hajnal A.: A terv és a tervezés növekvő komplexi-
tása. I-II. rész. Közg.Szle. 1972. 4. és 5. szám.

Friss István: A hosszutávú strukturális változások megvalósításá-
nak eszközei irányítási rendszerünkben. Közg.Szle. 1972.
10. szám.

Friss István: A tervezési programról. Közg.Szle.

Friss István: A magyar gazdasági reform eredményei, pers-
pektívái. Közg.Szle. 1972. 9. szám.

Drecin József: Gazdaságpolitikánk és az 1973. évi terv fő voná-
sai. Közg.Szle. 1973. 2. szám.

Zala Julia: 1958-1967. Egy évtized gazdasági fejlődéséről.
Gazdaság, 1969. 2. szám.

Friss István: A tervezés lenini elvei. Gazdaság, 1970. 1. szám.

b/ A hosszutávú tervezés

Friss István: A tervezés a magyar gazdaságunk hosszutávú tervezéséről.
Társ.Szle. 1969. 9. szám.

Friss István: A hosszutávú tervezés kérdéseiről. Társ.Szle.
1970. 10. szám.

Friss István: A hosszutávú tervezőmunka eddigi tapasztalatai.
Társ.Szle. 1973. 2. szám.

Friss István: A tervezés, előrelátás szerepe és jelentősége.
Közg.Szle. 1967. 7-8. szám.

Friss István: A gazdasági tervek nemzetközi összehangolása
és a távlati tervezés. Közg.Szle. 1968. 1. szám.

Angyalosné M.: A hosszutávú tervezés módszertanáról. Közg.
Szle. 1969. 10. szám.

Angyalosné M.: A hosszutávú tervezés avantízkálásáról.
Közg.Szle. 1969. 11. szám.

Friss István: A hosszutávú népgazdasági területi tervezés.
Közg.Szle. 1971. 7-8. szám.

Hetényi István: Gazdasági fejlődés és hosszutávú tervezés.
Gazdaság, 1968. 4. szám.

Czukor György: Hosszutávú tervezés és technikai haladás.
Gazdaság, 1969. 2. szám.

Lukács Ottó: Nemzetközi kereskedelem és árak. Kereskedelem és
latában. Gazdaság, 1970. 1. szám.

c Gazdaságirányítás néhány szemléletes példáján keresztül

Menich György - Filizova Galina: A gazdaságirányítás az oroszországi
Bulgáriában. Közg. Szle. 1969. 12. szám.

Ujházy Kálmán: A beruházás, a termelés, a forgóeszközök ellátása
kérdései Csehszlovákiában. Közg. Szle. 1972. 11. szám.

Valló János - László: Szovjetunió és keletnémeti. Kossuth, 1974.
138-173. old.

Abalkin: A szovjet gazdaság (közvetlen) gazdaságirányítás.
Társ. Szle. 1973. 8-9. szám.

Serény Péter: A gazdasági rendszer és a vállalatok a Szovjetunióban.
Társ. Szle. 1974. 3. szám.

Serény Péter: Szociális terület a Szovjetunióban. Társ. Szle.
1973. 6. szám.

Horst Steeger: A keleti hatalmakkal való kapcsolat és a gazdasági
arányosságának néhány problémája. Közg. Szle. 1973.
1. szám.

V. Sztarodutrova: A gazdasági rendszer és a vállalatok viszonyai
mennyi és problémái a Szovjetunióban. Közg. Szle. 1973.
3. szám.

Lévai János: Vállalati tevékenység az NDK-ban. Kossuth, 1969.
ország és az NDK iparában. Gazdaság, 1969. 3. szám.

Wilcsik Jenő: A vállalatok és a nemzeti gazdaság viszonyai
Szovjetunióban a KGST országokban. Gazdaság, 1970. 1. szám.

Lévai János: A vállalati tevékenység az NDK-ban. Kossuth, 1971.
főbb kérdéseiről néhány szemléletes példán. Gazdaság, 1971.
4. szám.

Kronrod J.A.: Értékelés a szovjet gazdaságban. Kossuth, 1972.
II. és V. fejezet. 44-80. és 149-175. old.

Hacsatur: T. Sz. A gazdasági rendszer és a vállalatok viszonyai
gazdasági Szle. 1970. 2. szám.

A gazdaságirányítás és a vállalatok a Szovjetunióban. Kossuth,
1971. 11-52 és 239-267. old.

Az SZKP XXIV. kongresszusa. Kossuth, 1971. 79-86, 267-286,
416-423. old.

C/ Ellenőrző kérdések

1. A szocialista országok gazdasági rendszereinek jellemzői és
társadalm. tul. és politikai viszonyai alapján megkülönböztetésük.
2. Melyek a szocialista országok gazdasági rendszerének fő
fő elemei?

3. Milyen általános összefüggés van a gazdaságirányítás alapfunkciójával és szerkezeti elemei között, s hogyan érvényesül az az irányítás konkrét formáiban?
4. Mi jellemző a népgazdasági tervezésen és terveken, melyek az elvei, miben áll a tervek cél- és eszközrendszere, és mi azok egymással való viszonya a szocialista népgazdasági irányítási rendszerében?
5. Miért alapvető szerepe a tervezésnek a szocialista gazdaságirányítás rendszerében, milyen általános jellemzői vannak és mi a szerepe a hosszú, közép és rövidtávú tervezésnek és terveknek, mi az összefüggésük?
6. Melyek a tervezés főbb módszerei?
7. Mi jellemzi a terv és a piac kapcsolatát a szocializmusban miért szükségszerű a terv?
8. Milyen átlátszó gazdasági szabályozás és ezen belül mi a viszony a központi szabályozás és a gazdasági automatizmusok között?
9. Melyek a közvetlen, ill. közvetett gazdasági szabályozás fő eszközei, melyekről és hogyan történhetnek, ill. hogyan kapcsolódnak azok egymással a gazdaságirányítás különböző formáiban?
10. Milyen átlátszó népgazdasági szervezeti, ill. intézményi rendszerén és egyes elemei hogyan csoportosíthatók?
11. Mi jellemzi az ágazati és funkcionális komponens gazdaságirányítási szervek működésbeli kapcsolatát és szerepüket a gazdaságirányítás rendszerében?
12. Milyen gazdasági döntéshozatali rendszeren és milyen tervek alapján oszthatók meg elvileg a döntéshozók a különböző szintű és az egyes központi szervek között?
13. Miért szükségszerű a gazdaságirányítási rendszer folyamatos és állandó korszerűsítése, ill. időnként átfogó reformja a szocializmusban?
14. Milyen főbb hatások és eltérések jellemzik az egyes szocialista országok jelenlegi gazdaságirányítási rendszerét?
15. Milyen a valószínű belső mechanizmus és a népgazdasági viszonyok között a külső kapcsolatok főbb jellemzői hazánkban és milyen főbb szerepek vannak azok összehangjának biztosításának érdekében?
16. Milyen jellemző gazdaságirányítási rendszeren és milyen intézményi jellemzők főbb típusai vannak, és melyek a döntéshozatalnak a legfontosabb időszerű feladatai?

Árak a szocializmusban

A/ Programok

Az árrendszer, az érték, az árcentrum, az ár, a termelői ár, a fogyasztói ár fogalma. Az árrendszer és árak legfontosabb funkciói és az árakkal szemben támasztott alapkövetelmények a szocializmusban.

A társadalmilag szükséges ráfordítások értelmezése, alakulása és az árak képzése. Az eszközigényesség és földigényesség és az árcentrum.

Érték és árcentrum kapcsolata. A többlettermék újraelosztása az egyes termékfajták árcentrumainak kialakulása során. Lekötött eszközarányos, természeti erőforrásarányos és munkabéarányos "m" részek szükségessége az árcentrumon belül. A szocialista országok gazdálkodási gyakorlatában kialakult termelői árcentrum-típusok és jellemzői. Az érték és a nemzetközi munkamegkötés. A belföldi árak kapcsolata a külkereskedelmi árakkal.

A kereslet-kínálat és az árak kapcsolata. Az egymást helyettesítő termékek áralakulásának összefüggése. A használati érték szerepe egyes árak árcentrumtól való eltéréseiben. Az áreltéréseket értékmódosulással összekeverő helytelen nézetek bírálata. Állami preferenciák szükségessége. Az állami preferenciák szerepe a termelésben, az elosztásban és a fogyasztásban.

Árcentrum a magyar ipari termelői árrendszerben. A termelői árak felépítése a magyar iparban. Hagyományos és kalkulált önköltségtényezők a magyar iparvállalatoknál. A mezőgazdasági árak és a mezőgazdasági támogatási - és árrendszer kapcsolata. A fogyasztói ár képződése a termelői árból. Fogyasztói árunk jellemzői.

Az árrendszerrel szemben támasztott stabilitási és rugalmassági követelmények. Árszinvonalemelkedés irányába ható tényezők. Az árszinvonál és az árarányok tervszerű szabályozásának szükségessége és eszközei. Az ún. vegyes árszabályozási mechanizmus lényege és működése a magyar népgazdaságban. Árformák hazánkban. Az árrendszer és az árszabályozás tökéletesítésének távlatai hazánkban.

Kötelező:

1974. 45-64. és 149-177. old.

Ajánlott:

1963. 1. szám.

Csikós-Nagy Béla: Szocialista árelmélet és árpolitika. Kossuth, 1974. 19-44; 195-233; 265-282 és 337-363 old.

Dr. Jávorka Edit: Árak és jövedelmek. Kossuth, 1973. 3-79. old.

Esze Zsuzsa: A devizaszorzó és az árrendszer. Közg. Szle. 1968.
6. szám.

lehetőségek. Közg. Szle. 1975. 10. szám.

problémák. Közg. Szle. 1975. 11. és 12. számok.

1974. 4. szám.

C/ Ellenőrző kérdések

- Melyek az állam legfontosabb feladatai a szocialista gazdaságban és milyen gazdaságtervezési eszközökkel valósítják meg ezeket a feladatokat?
- Milyen a szocializmusbeli árcentrum képződésének legfontosabb tényezői?
- a/ Általános jellemzők: Általános közgazdasági mértékár kialakulása a szocializmusban?
- b/ Melyek a szocializmusbeli árcentrum tényezői és hogyan jut kifejezésre árcentrumalakító hatásuk?
- c/ Jellemzők: Általános közgazdasági mértékár kialakulása, ami az ipari termelői árak képzésének alapjául felmerültek a szocialista országok eddigi fejlődése során!
- Milyen okok miatt térnek el szükségképpen a egyes árak az árcentrumtól a szocializmusban?
- a/ Milyen általános oka van az eltéréseknek?
- b/ Mi jellemzi az egymást helyettesítő termékek áralakulását?
- c/ Miért és mennyiben van szükség állami preferenciákra?

4. Jellemezze hazai árrendszerünket!

- a/ Milyen elemeket tartalmaz az ipari termelői árak alapját képező vállalati költség szerkezet?
- b/ Melyek a mezőgazdasági termékek árainak jellemzői hazánkban?
- c/ Hogyan képződik a termelői árból a fogyasztói ár és melyek fogyasztói árrendszerünknek legégetőbb problémái?

5. Milyen árszabályozási rendszerek határozzák meg hazánk árpolitikáját?

- a/ Hogyan kell értelmezni az árszabályozás rendszerének megadott stabilitási és rugalmassági követelményeket?
- b/ Milyen tényezők hatnak hazánkban az árszabályozás irányába?
- c/ Milyen árformák jellemzik az ún. vegyes árszabályozási mechanizmust?

Pénzügyek a szocializmusban

A/ Program

A szocialista gazdaság pénzügyeinek fogalma. A pénzügyek szerepe a szocialista gazdaság irányításának direkt és indirekt rendszerében.

A pénz keletkezése és kilépése a forgalomból. A szocialista pénz mint hitelpénz. Számlapénz és készpénz. Pénzteremtő hitelek, pénzüjraelosztó hitelek. A forgalom pénzszükséglete. A pénz forgási sebessége. A hitelek kívánatos szerkezete, volumene.

Bankszféra és a népgazdasági tervezés. Bankhitelrendszerünk. Forgóeszközhitelek. Beruházási hitelek. Lakossági hitelek. A szocialista bankrendszer. Hazánk bankrendszere.

A szocialista költségvetés. Költségvetés a gazdaságirányítás direkt és indirekt rendszerében. A költségvetési bevételek és kiadások szerkezete. A költségvetési egyensúly kérdése. A szocialista pénz lenyege. Hogyan tölti be a pénzfunkciókat saját értékkel nem bíró pénz? Az árszínvonal értelmezése. Az árszínvonal viszonylagos stabilitásának biztosítékai. A pénz a szocialista országok külső kapcsolataiban. A pénz a szocialista országok egymásközi kapcsolataiban. Bilaterális kliring, multilaterális kliring. Szocialista országok és tőkés országok pénzkapcsolatai.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Faluvégi Lajos: Állami pénzügyek és gazdaságirányítás. K. J. K. 1973. 260-283. old.

Zala Julia: Elkerülhető-e a pénzérték csökkenése a szocialista tervgazdálkodásban. Közg. Szle. 1974/4. szám.

Faluvégi Lajos. Új feladatok, nagyobb követelmények. Pénzügyi Szle. 1975. 2. szám.

Ajánlott.

- Riesz Miklós: A hitelelmélet központi kérdései az elmúlt 25 évben.
Közgazdasági Szle. 1973/1.szám.
- Bácskai-Ilusztí-Simonni: A pénz. Kossuth, 1974. 231-295.old.
- Hágelmayer István: Pénz a szocializmusban. K.J.K. 1966.
19-40.old.
- Dobrovits Iván: A költségvetési rendszer néhány elméleti kérdése.
Pénzügyi Szle. 1975.6.szám.
- Reisz Miklós: Pénzügyi rendszerünk működésének néhány tanulsága.
Gazdaság, 1975. 3.szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mi a hitel lényege, melyek sajátosságai, válfajai és funkciói a szocializmusban?
 - a/ Hogyan kerül a pénz forgalomba?
 - b/ Milyen szerepet játszik a bankhitel az eszközök és a jövedelmek átcsoportosításában?
2. Mi az állami költségvetés lényege és szerepe a szocializmusban? Miben különbözik a költségvetés szerepe a direkt és indirekt szocialista gazdaságirányítási rendszerben?
3. Mi a pénz lényege és melyek a funkciói a szocializmusban?
4. Melyek a szocialista pénzforgalom jellemzői?

A lakosság jövedelmei és elosztásuk a szocializmusban

A/ Program

A munkabér a szocializmusban. A munka szerinti elosztás elve. A kereseti arányok. A kereseti arányokat meghatározó tényezők. Bérpolitika, bérszabályozás.

A lakosság jövedelmei. A társadalmi juttatások szerepe. A jövedelemmegoszlás. Jövedelempolitika a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek csökkentése szolgálatában.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

- Marx: A gothai program kritikája. Marx-Engels válogatott Művei, II.köt. Kossuth, 1963. 9-18.old.
- Hoós János: A szocializmus elosztási és érdekeltiségi viszonyairól. Társadalmi Szle. 1975. 8-9.szám.
- Megyeri Endre: A munkaszerinti elosztás törvénye. Közg.Szle. 1972. 9.szám.
- Falusné, Szikra Katalin: A termelékenység hajtóerői. Kossuth, 1975. 157-187.old.

Ajánlott:

- Szabó Kálmán: Az új mechanizmus és a munka szerinti elosztás mércéje. Közg.Szle. 1966.6.szám.
- Szeben Éva: A teljesítménymérés nehézségei és a munka szerinti elosztás. Közg.Szle. 1968.5.szám.
- Revész Gábor: Ösztönzés, munkaszerinti elosztás, keresetszabályozás. Közg.Szle. 1973.11.szám.
- Kovács János: Néhány gondolat a bérarányok javlati alakulásáról. Gazdaság. 1972/3.szám.
- Dr. Jávorka Edit: Árak és jövedelmek. Kossuth, 1973. 80-117. old.

C/ Ellenőrző kérdések

1. A munkabér társadalmi-gazdasági tartalma a szocializmusban.
2. A munka szerinti elosztás elvének értelmezése.
3. Melyek a kereseti arányokat meghatározó tényező, és ezek hogyan érvényesülnek?
4. Melyek a bérszabályozás dilemmái a szocializmusban?
5. Mi a társadalmi juttatások szerepe?
6. A szocialista jövedelempolitika fő elvei.

A lakosság fogyasztása a szocializmusban

A/ Program

Szükségletek és a fogyasztás. A szükségletkielégítés mint a fogyasztás specifikuma. A fogyasztás sajátossagai ártermelés esetén. Fogyasztás és életmód.

Termelés, szükségletek és fogyasztás kölcsönös kapcsolata. A háztartás mint a fogyasztás alapegysége. Közosségi és lakossági fogyasztás. A társadalmi juttatások szerepe, hatása a fogyasztás fejlődésére. A termelés és a fogyasztás társadalmi meghatározottsága. A fogyasztás fejlődésének alapvető tendenciái a szocializmusban.

A fogyasztási cikkek áruforgalma. Az áru- és a vásárlóalap globális és strukturális egyensúlya. A kereslet jövedelem- és ár rugalmassága. A kereskedelem szervezete és szerepe. Forgalmi költségek a szocializmusban.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

- J.A. Kronrod: Értéktörvény a szocializmusban. IV.fej. Kossuth, 1972. 106-148.old.
 János Jenő: A szocialista fogyasztási modellről. Pártélet, 1975. 6. szám.

Ajánlott:

- Dr. Berényi József: Életszínvonal és szociálpolitika. Kossuth, 1974.
 Dr. Forgács Tibor: A vanderkereskedelemtől a marketingig. Kossuth, 1969.
 Hoch Róbert - John Ede - Timár János: Távlati fogyasztás politikánk cél és eszközrendszere. Gazdaság, 1975. 1.szám (Életszínvonalpolitika-fogyasztáspolitikai)
 Dr. Jávorka Edit: Életszínvonal a mai társadalomban. Kossuth, 1970.

Lukács Ottó: A belkereskedelmi áruforgalom új vonásai.

Gazdaság, 1973.2.szám.

Dr. Zafir Mihály: Fogyasztásunk a nemzetközi tapasztalatok tükrében. Stat.Szle.1972.december.

Zsilina-Frolova: Fogyasztás, személyiség, ifjúság. Kossuth, 1970.

Pohorille: Fogyasztási modell a szocializmusban. Kossuth, 1974.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Miben keresendő a szükségletkiegészítés, mint a fogyasztás specifikuma?
2. Melyek a termelés és a fogyasztás kölcsönös kapcsolatának jellemző vonásai?
3. Milyen sajátosságokat kölcsönöz a termelési eszközök társadalmi tulajdona a fogyasztás fejlődésének?
4. Milyen szerepet játszanak a szocializmus elosztási viszonyai a fogyasztás fejlődésében?
5. Melyek a fogyasztás fejlődésének alapvető tendenciái a szocializmusban?
6. Mi jellemzi a fogyasztási cikkek áruforgalmát a szocializmusban?
7. Miként befolyásolja a jövedelmek, illetve az árak változása az áruforgalom alakulását és milyen mutatók segítségével elemezzük ezeket?
8. Melyek a szocialista kiskereskedelem jellemző vonásai?

A szocialista állami vállalat

A/ Program

Itt az alapfelvetései a tőkes vállalatok céljairól. Összefüggések a tőke és a tőkes társadalom egyes gazdasági törvényeinek érvényesülése körül. A tőkes vállalatok jellemzése Lenin műveiben. A szocialista marxista irodalom állásfoglalásai a tőkes vállalatok céljairól.

A polgári vállalkozáselméletek néhány alaptípusa. A polgári vállalkozások feltételezései a vállalati célokról. Galbraith konfliktusos nézeteinek bírálata.

A vállalatok fejlődése. A vállalatok, a termelési viszonyok és a termelők közötti összefüggések. A szocialista állami vállalat létezésének szükségessége. Egyenlőségek és egyenlőtlenségek a tulajdonviszonyokban. Ezen alapú érdekvizonyok: az állami és a népgazdasági érdekek az egyéni, vállalati és népgazdasági érdekekben. A vállalati és a népgazdasági érdekek azonosságain alapuló vállalatok önállósága és a vállalati különérdekeken alapuló önállósult vállalati vállalatok.

A vállalat általános fogalma. A szocialista vállalat helye a népgazdaságban. Funkcióinak és céljainak sajátosságai. Önállóság: népgazdasági terv és szabályozott piac.

Összefüggések a vállalati célok és a gazdasági törvények érvényesülése között a szocialista társadalomban.

A vállalatok ösztönzési rendszere. A vállalati jövedelmek felhasználása. Adózás és a különböző alapok képzése.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Ismét: A szakszervezetek szerepe és feladatai az új gazdaság-politikai irányítással között. 3. pont. Az ugynevezett önálló gazdaság-tervezésre állított állami vállalatok és a szakszervezetek. Összes Művei 33.köt. Szikra, 1953. 174-175. old.

- Ismeri a pénzügyi naplókat számlákat. Gazdas. Műv. 1. 96. old.
- Szikra, 1956. 538 old.
- Herman István: A szocialista vállalatok joga. Közgazdasági Szemle. 1973. 4. szám.
- Wilson, Jerzy: A vállalatok döntési szabadságukra. Szociológiai Szemle. 1973. 7-8. szám.
- Daniel, Dennis: Érték, hatalom, tulajdon a vállalatok gazdaságában. Gazdaság, 1973. 1. szám.
- Horváth László: A vállalat távlati terve. Közg. Jogi Kiadó, 1973. 1-11. old.
- Szabó Miklós: Társasági demokratizmus és a vállalatok gazdaságában. Közgazd. Szle. 1974. 7-8. szám.
- Tardos Márton: Vállalati önállóság és központi irányítás. Közg. Szle. 1975. 7-8. szám.

Ajánlott:

- Gergely István: Gazdasági irányítás és a vállalatok határai szabályozása. Közg. Szle. 1973. 7-8. szám.
- Herman István: A vállalatok kezdeti vállalkozásai és a vállalatok gazdasági irányítása. Vállalatirányítás és a vállalatok jogi szabályozása. Közg. és Jogi Kiadó. 1974. 7-51. old.
- Hier, Elmer: A szocialista nemzetközi vállalat. Akadémiai Kiadó. 1974.
- V. Varlamov: A gazdaságias elve - a demokrácia centralizmus. Nemzetközi Szle. 1974. 6. szám.
- László István: A nagyvállalati terv és a vállalat. Vállalat. 1974. 11. szám.
- Az ipari nagyvállalatokról. Gazdaság, 1973. 4. szám.
- Szilárd Csaba: A vállalati belső mechanizmus problémái. Közg. Szle. 1974. 5. szám.
- Strin: A vállalatok mint gazdasági kategóriák. Társasági Szemle. Nauki, 1974. 2. szám.
- Mikulás László: A vállalatok döntési szabadságának gazdasági jelentősége. Szociológia, 1974. 2. szám.

Megjegyzés:

A módosított szabályozóra később adunk meg irodalmat.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Milyen feladatokat látogat meg a vállalatok gazdasági céljairól?
2. Milyen összefüggések vannak a vállalatok és az egész gazdasági szervezetek érvényesülési módja között?

3. Melyek a szocialista vállalatok működésének legfontosabb jellemzői?
- a/ Ismertesse a tulajdonviszonyok, a termelőerők és a vállalat nagysága és jellege közötti összefüggéseket!
 - b/ Miért szükségszerű a szocializmusban a vállalatok létezése?
 - c/ Melyek a szocialista vállalatok fő funkciói és ezek milyen érdekeken alapszanak?
 - d/ Melyek a szocialista vállalatok elkülönült céljai?
 - e/ Milyen jellemzői vannak a szocialista vállalat környezetének?
4. Melyek a szocialista termelővállalatok alapjai és hogyan gazdálkodhat velük a vállalat a direkt és az indirekt típusú gazdaságirányítási rendszerben?
- a/ Mennyiben különbözik az alapokkal folyó gazdálkodás a szocialista gazdaságirányítási rendszer két típusában?
 - b/ Miért előnyös a vállalati alapok körforgásának meggyorsítása a vállalat és a társadalom számára?
5. Melyek a társadalmi tiszta jövedelem fő megjelenési formái?
- a/ Mi az önköltség és melyek az elemei a szocialista vállalatoknál? Melyek az önköltségcsökkentés fő formái?
 - b/ Milyen módon központosítják a tiszta jövedelem egy részét?
 - c/ Milyen alapokat képez a vállalat nyereségéből?
 - d/ Hogyan történik a szocialista vállalat dolgozóinak egyéni és kollektív anyagi ösztönzése?

A szocialista agrárviszonyok és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek

A / Program

A mezőgazdaság szocialista rendszerű gazdasági vállalkozás. A termelőeszközök társadalmi tulajdonúak; a termelési viszonyok vállalati típusúak; az állami gazdaságok és a mezőgazdasági szövet-

Az állami gazdaságok szerepe, jellemzői és sajátos munkamegosztásuk a termelőszövetkezetekkel.

A szocialista szövetkezet sajátos vonásai: a társadalmasítás terjedelmének korlátozottsága, a termelési tényezők szövetkezési egyesítésének feltételei, az anyagi ösztönzés szerepe, a háztáji és háztáji gazdaság szerepe, a közöttük lévő kapcsolatrendszer, a háztáji gazdálkodás csökkentésének feltételei.

A különbözeti járadék és a különbözeti igények közötti viszonyok a szocialista mezőgazdaságban. A különbözeti járadék és a különbözeti igények eltérő jelentősége. A földjáradék differenciál és a földjáradék állami elvonásának lehetőségei, módozatai.

A szervezetek társulásai, közös vállalkozások közhasznú szerveik. A szervezetek vállalat-szerű működésükben kifizetésének feltételei.

B / Irodalomjegyzék

Ajánlott:

Csizmadia Ernő: A gazdasági mechanizmus. Budapest, 1967. Kossuth.

Irányelvek a szervezetkezeti mozgalom fejlesztéséhez és a szervezet-
tárk tevékenységére a szervezetkezelésben. (1993. évi. 1994.)

Márton J. - Nagy J.: Anyagi érdekelttség a tudományos szervezetekben. Gazdálkodás, 1971. 9. szám.

Fehér Lajos: Szövetkezesi törvény. Szövetkezesi ról. 1971. 10. szám.

Mezőgazdasági szövetkezetek II. országos kongresszusának feladatai, Gazdálkodás, 1972. 4. szám.

K. Nagy Sándor: Vállalati együttműködés az életművek területén.
ban. Kossuth, 1972.

- Székely László: A szocialista szövetkezetek vállalati jellegéről. Közg. Szle. 1974. 6. szám.
- Székely László: Iparizerű termelési rendszerek a mezőgazdaságban. Közg. Szle. 1974. 5. szám.
- Székely László: A mezőgazdasági termelőszövetkezetek differenciálódása. Közg. Szle. 1974. 12. szám.
- U. Nagy László: A munkatermelékenység és a személyes jövedelmek viszonya a mezőgazdaságban - Acta Universitatis Szegediensis, Politikai Gazdaságtan. Szeged, 1973. 3-16. old.
- Székely László: Horizontális integráció a népi termelésben. Közg. Szle. 1975. 1. szám.
- Vasvárné, Székely Mária: A gazdasági kooperációk hatása a mezőgazdasági termelési viszonyok fejlődésére az iparirodó mezőgazdaságban. Közg. Szle. 1975. 1. szám.
- Dömény László: A termelési rendszerek kialakulása, okmányai és társadalmi hatása a mezőgazdaságban. Közg. Szle. 1974. 9. szám.
- Székely László: Az előmunka termelékenység alakulása az élelmiszer-gazdaságban. Közg. Szle. 1974. 1. szám.
- Villányi László: A kedvezőtlen adottságu tsz-ek fejlesztése. Társ. Szle. 1974. 8-9. szám.
- Székely László: A termelőerők és termelési viszonyok összhangja a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben. Közg. Szle. 1975. 3. szám.
- Blaskóczy Á. P.: Az agrár-ipari integráció fő irányai Magyarországon. Gazdálkodás, 1975. 4. szám.
- Ujvári László: A kollektív tulajdon és a gazdaságpolitika. Kossuth, 1967.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Milyenek a szocialista mezőgazdaság tulajdonviszonyai és vállalati formái?
 - a/ Milyenek az állami gazdaságok szerepe és népgazdasági jelentősége?
 - b/ Milyen viszonylik ki az állami gazdaságok és termelőszövetkezetek közti termelési kooperáció és munkamegosztás?
2. Milyenek a szocialista mezőgazdasági termelőszövetkezetek fontos vonásai?
 - a/ Miben nyilvánul meg a termelés társadalmassitottságának korlátozottsága a tsz-ekben?
 - b/ Milyen eltérés mutatkozik a termelőeszközök és a munkaerő egyesítésében állami vállalatok és a szövetkezetek között?

- c/ Mi jellemzi a termelőszövetkezetek anyagi ösztönzési rendszerét?
 - d/ Miért és hogyan válik a háztáji gazdaság a szövetkezeti nagyüzem egyik ágazatává?
3. Mi az oka a különbözeti földjáradék fennmaradásának a szocializmusban és mi a szerepe?
- a/ Miben nyilvánul meg a föld mint gazdálkodás tárgyának monopolizációja a tőkés földjáradék?
 - b/ Miért szükséges a különbözeti földjáradék két formájának differenciált elvonása az állam által.
4. Mi a gazdasági jelentősége és szerepe a közös szövetkezeti vállalatoknak?
- a/ Miért előnyös közös szövetkezeti vállalatok létesítése és miért szükséges a modern nagyüzemi technika bevezetése érdekében?
 - b/ Hogyan segítik elő a szocialista állam gazdaságpolitikáját a közös szövetkezeti és vegyes (állami és szövetkezeti) nagyüzemek?
5. Mik a feltételei a termelőszövetkezetek vállalatszerű gazdálkodása fejlesztésének?
- a/ Milyen alapokat képeznek a termelőszövetkezetekben?
 - b/ Mennyiben és miért bővül a szövetkezetek tevékenységi köre a szocialista országban (a Szovjetunióban és hazánkban)?

A szocialista újratermelés

A/ Program

A társadalmi újratermelés fogalma és főbb jellemző vonásai. A szocialista bővített újratermelés tervszerű, folyamatos bővülése viszonylag egyenletes és gyors üteme. A létrehozott érték mennyiségének számbavétele. Az érték és használati érték megváltozott kapcsolata és szerepe.

A nemzeti vagyon fogalma, forrása, összetétele, jelentősége és szerepe a szocialista újratermelésbe. A nemzeti vagyon termelő és nem termelő alapjainak szerepe és újratermelési folyamatban, az infrastruktúra fogalma és jelentősége.

A termelési viszonyok hatása a nemzeti vagyon alakulására, összetételére és felhasználásának hatékonyságára.

A társadalmi össztermék fogalma, létrehozása és számbavétele. A produktív és improduktív munka. A társadalmi össztermék felhasználása. A pótlási, fogyasztási és felhalmozási alap fogalma és forrása. A társadalmi végtermék, vagy nettó társadalmi össztermék. A társadalmi össztermék és végtermék, mint egymást kiegészítő mutatók és jelentőségükkel kapcsolatos viták.

A nemzeti jövedelem fogalma, termelése, számbavétele és összetétele. A szükséges termék és a többlettermék aránya és gazdasági szerepük. A nemzeti jövedelem és a társadalmi termék, valamint a pótlási alap nagyságának összefüggése. A nemzeti jövedelem és a szolgáltatások kapcsolata. A szolgáltatások fajtái. A bruttó és nettó nemzeti termelés számbavétele. A nemzeti jövedelem elosztása és újraelosztása. Az eredeti és származékos jövedelmek fogalma és fajtái. A nemzeti jövedelem felhasználása. Az egyéni- és társadalmi fogyasztási alap, valamint a felhalmozási alap összetétele. A felhalmozási ráta.

Az újratermelés ráfordítási együtthatoi. A hatékonyság fogalma, alakulása és irányjai. Alap- és munkaigényesség változásai.

Kötelező:

Árvai János: Nemzeti termelés, nemzeti jövedelem, nemzeti vagyon. XIV. fejezet. K. J. K. 1973. 282-307. old.

Zala Julia: Gazdasági hatékonyság-termelési szerkezet. Kossuth, 1974. 3-63. old.

Ajánlott:

J. Gromov: A társadalmi végtermék-mutató szerepe a népgazdasági tevékenységében. Közg. Szle. 1965. 1. szám.

Társadalmi termék- végtermék- nemzeti jövedelem. Vita a közgazdasági Ékonomiki hasábjain. (Miklós Ágnes) Közg. Szle. 1964. 7-8. szám.

Csernok Attila - Ehrlich Éva - Szilágyi György: Az infrastruktúra történeti fejlődésének néhány jellemzője. Társ. Szle. 1971/6. szám.

Drechsler László: A szolgáltatás és a nemzeti jövedelem. Közg. Szle. 1964. 3. szám.

Földes Károly: Érték- nemzeti jövedelem-szolgáltatás. Közg. Szle. 1964. 10. szám.

Göncöl György: Nemzeti jövedelem számítás és értelmezés. Közg. Szle. 1965. 5. szám.

Közgazdasági Elméleti Munkaközösség vitája a nemzeti jövedelem számításáról. Társ. Szle. 1964. 10. szám.

Benedeczki Jánosné: A nemzeti jövedelem és tényezői. K. J. K. 1968.

Csernok Attila: Gazdaságpolitikai célok a nemzeti jövedelem felhasználásában. Közg. Szle. 1970. 7-8. szám.

Novozsilov: A ráfordítások és eredmények mérése. K. J. K. 1973.

Bródi András: Érték és újratermelés. K. J. K. 1969.

Berend Iván: Az eszközigényesség alakulásáról. Közg. Szle. 1971. 5. szám.

Vági Ferencné: A népgazdasági mérlegrendszer. Közg. Szle. 1973. 6. szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Melyek a szocialista újratermelés legfontosabb jellemvonásai?

a/ Melyek a kapitalista és szocialista bővített újratermelés közös vonásai?

b/ Melyek a szocialista újratermelés sajátos vonásai?

- a) Milyen jelentősége a termékek használati értékbeni termelésnek és terméggé válásnak, gazdasági értékformájukból a fogyasztási újratermelésben?
2. Határozza meg a nemzeti vagyont, a társadalmi hasznotermék, a vagylérmék és a nemzeti jövedelem fogalmát, alkotó elemeit, és kapcsolatukat!
 - a) Hogyan történik a nemzeti jövedelem termelése, előállítása és újraelosztása?
 - b) Milyen problémákat okozott és okoz a nemzeti gazdaságban a szolgáltatások növekvő tömege és aránya?
 - c) Jellemezze a nemzeti jövedelem felhasználását, a fogyasztási és felhalmozási alap arányát és belső szerkezetét!
3. Milyen a szociális újratermelés alapvető rendfelforgatói és hatékonyságának legfontosabb mérőszámai?

A szocialista újratermelés fő arányai és egyensúlyi feltételei

A/ Program

Az újratermelés bővítésének üteme és a bővítő újratermelés arányossága közötti összefüggések. Az újratermelés bővítésének dinamikus egyensúlyi feltételei. A társadalmi újratermelés és a nemzeti jövedelem arányát meghatározó tényezők. Alapigény, a munka megtakarító és semleges technikai fejlődés. A termelési eszközök és fogyasztási cikk termelés I. és II. osztályi megkülönböztetésének aránya és az I. osztály termelési elsődlegességének teremtéséhez való közeledése a befordítások hatékonyságának növekedésével. A termelőfelhalmozás rátája. A felhalmozási alap és a fogyasztási alap helyes aránya és a piaci egyensúly. Az ipar és a mezőgazdaság aránya. A külkereskedelem hatása az újratermelés arányaira és az egyensúlyi feltételekre. Az újratermelés területi elágazatai közötti arányok eltolódása: a társadalmi termelés szövetének megváltozása. A szerkezeti változásoknak alakulási irányai. A szerkezetváltozások fő arányai a tudomány- és technikai fejlődé-
lom szakaszában. A szerkezetváltozások és külkereskedelmi, a szerkezetváltozás és nemzetközi tényezők és a szocialista országok gazdasági integrációja.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

- Megyeri Endre: Jövedelemszabályozás és nemzeti gazdaságpolitika.
K. J. K. 1972. 248-267. old.
A. Vikentyev: A termelési eszközök és fogyasztási cikkek újratermelésének aránya a szovjet iparban. Közg. Szle. 1971. 10. szám.
Hoós János: A gazdasági struktúra változásának néhány kérdése.
Közg. Szle. 1975/1. szám.

Ajánlott:

a) A fő arányok és a gazdasági szerkezet kérdései

Holmér István: Népgazdaságunk fejlettsége és főbb arányai. Statisztikai Szle. 1969.1.szám.

Holmér István: Gondolatok a gazdasági szerkezetről. Gazdaság. 1972.2.szám.

Dr. Cs. János: Gazdasági szerkezetünk fejlődésének főbb irányai és feltételei. Közg.Szle. 1972.10.szám.

Holmér István: A tervezési szerkezet változásai megvalósításának eszközei irányítási rendszerünkben. Közg.Szle. 1972.10.szám.

Holmér István: A magyar népgazdaság szerkezetének fejlesztési irányai. Kossuth.1971.

Holmér István: Gazdasági növekedés és szerkezetváltozások a kelet-európai szocialista országokban a második világháború után. Párttörténeti Közl.1970.1.szám.

Holmér István: Kérdések a területfejlesztés hosszútávú koncepciója. Közg.Szle. 1970.2.szám.

Holmér István: Gazdasági hatékonyság és iparszerkezet. Közg.Szle. 1971.2.szám.

b) Népgazdaságunk egyensúlyának problémái

Holmér István: Népgazdaságunk külső és belső egyensúlyának néhány összefüggése. Közg.Szle.1970.3.szám.

Holmér István: Latalin: A gazdasági fejlődés szakaszossága. Valóság. 1970.4.szám.

Holmér István: A népgazdaság kiegyensúlyozott fejlődése és a beruházások. Társ. Szle.1969.5.szám.

Holmér István: Nyomtatás a piacon. Közg.Szle. 1971.1.szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Jellemezze a társadalmi termék és nemzeti jövedelem termelésének és felhasználásának legfontosabb arányait?

a/ Jellemezze a társadalmi termék nemzeti jövedelem részarányának meghatározó tényezőit!

b/ Milyen alapigényességen? Mitől függ az alapigényesség alakulása?

2. Milyen tényezőktől függ az I. és II. osztály növekedési ütemének egymáshoz viszonyított aránya?

3. Milyen tényezők határozzák meg a fogyasztás és a felhalmozás optimális arányát és hogyan függ össze ez az arány a piaci egyensúly problémáival?
4. Milyen jelentősége van a szocialista ujratermelésben az ipari és mezőgazdasági termelés arányának?
5. Milyen hatást gyakorol a nemzetközi munkamegosztás és a külkereskedelem a népgazdaság szerkezetére és arányaira?
6. Jellemezze az ujratermelés területi és ágazati arányainak alakulási tendenciáit!

A gazdasági növekedés fő tényezői

A/ Program

A szocialista bővített ujratermelés ütemét meghatározó tényezők. A nemzeti jövedelem növekedésének közvetlen és közvetett tényezői. Az alkalmazott élőmunka mennyiségének növekedése, mint a nemzeti jövedelem növelésének egyik módja. Az évi produktív munkaidőalap növelésének forrásai. A munkaintenzitás növelésének szerepe és lehetőségei. A munka ágazatok közötti elosztása és annak hatása a termelés növelésére.

A technikai fejlődés összefüggése a munkatermelékenység alakulásával a szocializmusban. A termelékenységnövelési tényezők komplexitása.

A munkatermelékenység növekedésének üteme a szocialista országokban.

A munka termelékenységnek növekedését gátló körülmények. A termelékenység alakulása hazánk iparában és mezőgazdaságában.

A termelő felhalmozás rátája, a felhalmozás hatékonysága, a meglévő termelőalapok kihasználása, mint a növekedési ütem közvetett tényezői. A növekedés közvetlen és közvetett tényezőinek kapcsolata és kölcsönhatása.

Az ujratermelés bővülésének két típusa: extenzív és intenzív jellegű bővülés. A hatékonyság növelésének döntő szerepe a gazdasági fejlődés magasabb fokán. Az intenzív növekedés és az alapigényesség alakulása. A növekedési tényezők érvényesülésének összefüggése a termelési viszonyokkal. A népgazdasági szerkezet változásának hatása az ujratermelés bővülésének ütemére.

A felhalmozás és a beruházások helye és szerepe a bővített ujratermelésben. A beruházások forrásai, összetétele és szerkezete. A beruházások hatékonysága, abszolút és relatív hatékonysági együtthatók. A normatív hatékonysági tényező fogalma, meghatározásának problémái és felhasználása a gazdaságossági számításokban. A nem-termelő szféra beruházásainak alakulása. Beruházási politikánk és továbbfejlesztésének irányelvei. Az optimális növekedési ütem kritériumai a szocialista termelésben. A növekedési ütem alakulása hazánkban és a többi szocialista országokban. A polgári növekedési elméletek. A bővített ujratermelés és a természeti környezet egyensúlya fenntartásának lehetősége a szocialista termelési viszonyok mellett.

Ötletező:

- Jermi Andor: Népfelvilágosodás népgazdasági növekedésünk fő tényezői. Társ. Szle. 1970. 4. szám.
- Augusztinovics Mária: A hosszú távú növekedés néhány tényezője a Magyar gazdaságban (1950-1990) Közg. Szle. 1970. 1. szám.

Ajánlott:

a/ A növekedés tényezői

- Falusiné, Szikra Katalin: A termelékenység hajtóerői. Kossuth, 1975. 63-86. old.
- Finné, Mátyás: Népgazdaságunk helyzete és fejlődése a keleti blokk tervidőszak határán. Közg. Szle. 1970. 7-8. szám.
- Réka József: Foglalkoztatottság és munkaerőhelyzet a IV. ötéves terv időszakában. Közg. Szle. 1971. 3. szám.
- Pimár János: A foglalkoztatottság alakulása a KGSZ-országokban. 1950-1990-ig Közg. Szle. 1973. 3. szám.
- Nevai Erzsébet-Vegvári Jenő: A gazdasági növekedés egyes tényezőinek változása az ezredfordulig. Közg. Szle. 1973. 1. szám.
- Pábr Ervin: A népgazdaság készletheizete. Közg. Szle. 1972. 9. szám.
- Simai Mihály: A tudomány és technika szerepe a gazdasági növekedésben. Gazdaság. 1971. 4. szám.
- Simán Miklós: A termelésnövekedés forrásai. 1967-1972. között. Közg. Szle. 1974. 1. szám.
- Zala János: A gazdasági hatékonyságról. Társ. Szle. 1971. 3. szám.
- Janossy Ferenc: A gazdasági fejlődés trendvonalai és a helyreállítási periódusok. K. J. K. 1966.
- Falusiné, Szikra Katalin: Létszám, termelékenység - gazdasági növekedés. Kossuth, 1968.
- Hóó János: A gazdasági növekedés alapvető tényezői. K. J. K. 1970.
- Goldman J. - Kallia K.: Bevezetés a szocialista gazdasági növekedés elméletébe. K. J. K. 1970.

b/ A beruházások

- Hacsaturian: A beruházások gazdasági hatékonysága. K. J. K. 1966.
- Hóó János: Beruházási tevékenység és beruházási döntési rendszer. Társ. Szle. 1972. 5. szám.
- Neményi István: Beruházási politikánk. K. J. K. 1967.
- Neményi István: Beruházáspolitikai-gazdasági szerkezet - műszaki haladás. Gazdaság. 1970. 1. szám.
- Székely Tamás: Beruházás-növekedés-hatékonyság. Gazdaság. 1972. 2. szám.

- Drecin József: Beruházási egyensúly, irányítási és döntési mechanizmus. Társ. Szle. 1971. 6. szám.
- Nyilas András: Beruházási tevékenységünk néhány problémája. Közg. Szle. 1971. 11. szám.
- Czeitler Sándor: Exportképességünk és beruházási politikánk összefüggései. Közg. Szle. 1969. 2. szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Melyek a gazdasági növekedés közvetlen tényezői?
 - a/ Miért tekintjük a nemzeti jövedelem növekedését a gazdasági növekedés legfontosabb mérőszámának?
 - b/ Hogyan mérhető a munka termelékenysége, és melyek a mutatói?
 - c/ Melyek a munkatermelékenység növelésének tényezői?
 - d/ Hogyan alakult a munka termelékenysége hazánkban a felszabadulás után?
 - e/ Milyen a munka termelékenysége tekintetében Magyarország helyzete a világszínvonalhoz képest?
 - f/ Milyen módon növekedhet a társadalom produktív munkaidő-alapjának terjedelme a szocializmusban?
2. Melyek a gazdasági növekedés közvetett tényezői?
 - a/ Jellemezze a közvetett tényezők között szereplő együttthatók pontos tartalmát!
 - b/ Milyen kapcsolat van a gazdasági növekedés közvetlen és közvetett tényezői között?
 - c/ Hogyan hatnak a gazdasági növekedésre a természeti feltételek, a technikai fejlődés és a népgazdaság strukturális változásai?
3. Jellemezze a beruházások szerepét a szocialista ujratermelésben!
 - a/ Mit értünk beruházáson? A beruházás és felhalmozás kapcsolata.
 - b/ Mi a sajátossága a beruházáspolitikának a gazdaságpolitika más elemeihez viszonyítva?
 - c/ Mit értünk a beruházások gazdasági hatékonyságán és milyen mutatókkal mérjük azt?
 - d/ Mit nevezünk normatív hatékonysági tényezőnek, és mi ennek szerepe a beruházás-hatékonyság számításában?
4. Melyek az optimális növekedés jellemzői?

5. Hogyan alakult a gazdasági növekedés üteme hazánkban és a többi szocialista országokban? Melyek ötödik ötéves tervünk idevágó célkitűzései?

A szocialista világrendszer fejlődése és a szocialista országok nemzetközi gazdasági kapcsolatai

A/ Program

A világrendszer és a világgazdaság fogalma. A szocialista világrendszer létrejötte és fejlődése. A nemzetközi gazdasági kapcsolatok kialakult formái és a kapcsolatok legfontosabb törvényszerűségei.

A szocialista országok értéktörvénye és alapvető törvényszerűségei. A szocialista országok fejlődésének törvényszerűségei. A fejlődés irányvonalai. A gazdasági fejlődésnek tendenciái. A szocialista tulajdon nemzeti jellege.

A KGST létrejötte, fejlődése, szervezete és eddig elért eredményei.

A közös vállalatok, megállapodások, szociális és a környezet megőrzési akciók egyéb termelői csoportok kialakításán, a forgalmi kapcsolatok koordinálása, hitelkapcsolatok, a Nemzetközi Gazdasági Együttműködés Bankja és a multilaterális integrációs rendszer bevezetése, a közös vállalatok.

A szocialista országok gazdasági integrációjának törvényszerűsége és kezdetei. A szocialista integráció jellege, célja, együttműködési rendszere és várható hatásai. A KGST országok gazdasági integrációjának komplex programja és az abban megvalósuló feladatok kidolgozása és megvalósítása kezdetei. A Nemzetközi Beruházási Bank létesítése, közös beruházások, a forgalmak koordinálása, az együttműködés elmélyítése a tudományos kutatás terén, a multilaterális kapcsolatok kibővítése.

A szocialista országok gazdasági kapcsolatai a fejlett tőkés országokkal és a fejlődő országokkal.

Hazánk nemzetközi gazdasági kapcsolatai. A külkereskedelmi monopólium és a vállalatok szerepe a nemzetközi munkamegosztásban. A külkereskedelmi forgalom jelentősége és megvalósítása. A szocialista világgazdasági rendszer szerepe hazánk gazdaságában. Helytelen nézetek a szocialista országok együttműködéséről.

A két világrendszer gazdasági versenyének területei és jellege. A két világrendszer gazdasági versenyének fejlődése. A Szovjetunió és az USA gazdasági fejlődésének alakulása. A KGST és a Közös Piac fejlődésének alakulása. A verseny perspektívái.

Kötelező:

- Faluvégi Lajos: A külső és belső pénzügyi rendszerek összefüggéséről. Külgazdaság. 1974/4.szám.
A KGST-tagállamok gazdasági integrációjának komplex programja. I-II.rész. Kossuth, 1971.

Ajánlott:

a/ A szocialista integráció

- Meisel Sándor: Mit kell tudni a KGST-ről? Kossuth, 1974.
Udvardi Sándor: Külgazdasági termelési együttműködésünk a KGST-ben. Külgazdaság. 1974/12.szám.
Botos Katalin: A beruházáspolitikák koordinációja a KGST-ben. Külgazdaság. 1974/12.szám.
Kiss Tibor: A szocialista nemzetközi vállalat. Akadémiai K. 1974.
Csikós-Nagy Béla: A kölcsönös előnyök biztosítása a KGST országok gazdasági együttműködésében. Közg.Szle. 1970. 12.szám.
Botos Katalin: A szocialista nemzetközi kooperáció pénzügyi és árkérdései. Közg.Szle. 1972.10.szám.
Kozma Ferenc: A KGST integrációjának sajátosságai. A Politikai Főiskola közleményei. 1972.2.szám.
Ausch Sándor: A KGST piac jellege és problémái. Közg.Szle. 1971. 1.szám.

b/ Külkereskedelem

- Tallós György: A gazdaságirányítási reform a külkereskedelemben. K. J. K. 1968.
Szanyi Jenő: Gazdasági növekedés és külkereskedelem. Statisztikai Szemle. 1972.6.szám.
Zelkó Lajos: A nemzeti érték fogalmáról. Közg.Szle. 1972.7-8.szám.
Csikós-Nagy Béla: A magyar gazdaság exportképességéről. Valóság. 1972.6.szám.
Megyessy Péter: A tőkés infláció, a belföldi, pénzügyi rendszer és az árrendszer összefüggéseiről. Külgazdaság. 1974/4.szám.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Mit értünk a szocialista világrendszer fogalmán?
2. Melyek a szocialista országok közötti gazdasági kapcsolatok fejlődését kiváltó általános tényezők?

3. Melyek a szocialista országok közötti gazdasági kapcsolatok fejlődésének sajátossága?
 - a/ Melyek a gazdasági kapcsolatok elvei a szocialista világ-gazdaságban?
 - b/ Milyen objektív ellentmondások nehezítik az együttműködés fejlődését?
4. Melyek a szocialista országok közötti gazdasági kapcsolatok intézményei, hogyan működnek és melyek a kapcsolatok formái?
5. Mit értünk szocialista integráción és miért szükségszerű kibontakozása?
 - a/ Melyek a szocialista integráció legfontosabb céljai?
 - b/ Melyek a szocialista integráció legfontosabb eszközei?
 - c/ Melyek az integrációt fékező főbb nehézségek?
6. Melyek külkereskedelmünk összetételének legfontosabb mutatói?
7. Melyek a szocialista országok és a fejlett tőkésországok, illetve a harmadik világbeli országok gazdasági kapcsolatainak legfontosabb jellemzői.
8. Melyek a két rendszer gazdasági versenyt meghatározó tényezők?
9. Használja össze a két rendszer gazdasági-versenyében ez ideig elért eredményeket! Milyen fő feladatok állnak e téren a szocialista országok előtt?

A szocializmusból a kommunizmusba vezető átmenet gazdasági törvényszerűségei

A/ Program

A szocializmus és a kommunizmus gazdaságának közötti fő eltérő vonásai.

A kommunizmus építésére való áttérés feltételei. Az érett szocializmus gazdasági-társadalmi vonásai és ezen törvényeként a Szovjetunióban.

A kommunizmus anyagi-műszaki bázisának kialakítása. Az anyagi-műszaki hiányok felszámolása. Az jellemzői a Szovjetunióban: az automatizálás, a kemizálás, a teljes villamosítás, a termékek nagyfokú társadalmasítása.

A tudomány közvetlen termelőerővé válása.

A szocialista munka átalakulása kommunista munkává. A szellemi és fizikai munka ellentétének és kettősges különbségének megszűnése. A munkamegosztás legteljesebb jellegének, a munka elvoldaluságának felszámolása. A munka életvezetőségévé válása.

A szocialista termelési viszonyok fokozatos átalakítása kommunista termelési viszonyokká. A termelési viszonyok kommunista tulajdonának átalakítása. A falu és a város közötti társadalmi-gazdasági különbségek megszűntetése. A szükségletek szerinti elosztásra való áttérés. Az any- és pénzvviszonyok megszűntetése. A szocialista állam gazdasági funkciójának átalakulása a kommunista öngazgatás funkciójává.

A kommunizmusba való átmenet jellege és gazdasági törvényszerűségei.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

Lenin. Értelmünk és tudományunk. Válog. Az állam elhalasztásának gazdasági alapjai. Összes Művei. 33.köt. Kossuth. 1965. 75-93 és 140-146. old.

Marx-Engels. Német ideológia. Marx-Engels Művei 3.köt. Kossuth. 1960. 29-37. old.

Marx: A gothai program kritikája. Marx-Engels Művei, 19.köt. Kossuth. 1969. 9-30.old.

"Tudomány, munka és szocializmus". Béke és Szocializmus. 1975. 1.szám. 81-93.old.

Szovjetunió Kommunista Pártjának Programja. Az SZKP XXII. kongresszusa. Kossuth. 1962. 711-839.old.

Manjcevic: A szocialista gazdaság időszerű munkaügyi problémái. V.fej. A kommunista munka fejlődése és átnövése a szükségletek szerinti elosztásra. Közg.Jogi Kiadó 1973. 248-281.old.

Manjcevic: A fejlett szocializmus - a kommunizmushoz vezető út egy szakasza. Béke és Szocializmus 1973. 1.szám.

Manjcevic: A kommunizmus anyagi-technikai bázisa (oroszul) Izdatyelsztvo "Müszl" 1971. Moszkva. (Központi könyvtári száma: B 29072).

Levin B. Levin: A gazdasági alap és a politikai felépítmény a fejlett szocialista társadalomban. Kommuniziszt. 1974. 17.szám. (oroszul).

Levin B. Levin: A fejlett szocialista társadalom gazdaságának alapvonásai, Vesztinyik AN. 1974. 11.szám. (oroszul).

Levin B. Levin: A társadalom felépítése az SZKP XXII. kongresszusának anyagával.

C/ Ellenőrző kérdések

1. Melyek a kommunizmus és a szocializmus közötti különbségek? Milyen a kommunizmus és a szocializmus gazdasága között?

2. Melyek a kommunizmus építésére való áttérés feltételei?

1. Milyen a kommunizmus anyagi-műszaki bázisa? Milyen a kommunizmus építésének feltételei?

a/ Mit értünk a kommunizmus anyagi-műszaki bázisán?

b/ Milyen feladatokat tűztek ki és milyen eredményeket értek el a kommunizmus építésében? Milyen a kommunizmus építésének feltételei?

3. Hogyan változik át a szocialista munka kommunista munkává? Hogyan fejlődnek tovább a szocialista termelési viszonyok a kommunizmus építése során?

a/ Hogyan fejlődik az állami és a szövetkezeti tulajdon? Hogyan közelednek egymáshoz?

b/ Hogyan jönnek létre az áru- és pénzviszonyok megszűnésének feltételei?

c/ Mik a feltételei a szükségletek szerinti elosztásnak? Mi a sorsa a személyi tulajdonnak?

d/ A gazdaság ellátásának nyújtásának jogát ki gyakorolja az igazgatással?

6. Milyen a kommunizmusban a gazdaság elosztása?

VÁLOGATOTT FEJEZETEK A POLITIKAI GAZDASÁGTANBÓL

*(III. évfolyam gazdaságpolitikai szakágazat, valamint a tanári
„A” szak hallgatók részére.)*

-I. felel

-Heti 2 x 2 ora (előadás + szeminárium)

Vezető: Dr. Erdős Tibor

A / Program

A beruházások hatása a gazdasági növekedésre. A növekedési ütem hatása a beruházásokra. A gazdasági struktúra változása és gazdasági növekedés. A gazdasági fejlődés hosszú távú tendenciái. Munkaerő és gazdasági növekedés. A gazdasági fejlődés társadalmi szerepe a gazdasági fejlődésben. Plusz és gazdasági növekedés.

B / Feldolgozás módja

Az anyag feldolgozása döntően a kiadott irodalom alapján történik szemináriumi foglalkozásokon. Néha a szemináriumi anyagok alapján is történik. Az előadásokhoz kapcsolódóan a munkát feladatokkal, amelyekről még nem publikáltam. A könyv a szemináriummal zárul.

C / Irodalomjegyzék

Erdős Tibor: A gazdasági fejlődés és a gazdasági növekedés. Kossuth, 1974. 291. old.

Erdős Tibor: Gazdasági növekedés a fejlett világban. Kossuth, 1972. 173-228. old.

János Péter: A gazdasági fejlődés tendenciái és a gazdasági fejlődési periódusok. Közg. Kiadó 1966. 111-277. old.

Erdős Péter: Adatok a gazdasági fejlődésről a gazdasági fejlődés és a gazdasági fejlődés elméletéről. Közg. Kiadó, 1966. 340-361. old.

Halló János: A gazdasági növekedés tendenciái. Közg. Kiadó, 1966. 1-11. old.

Megjegyzés: A kötetek és ajánlott irodalom a szemináriumi anyagoktól különböztetjük el egymástól.

-I. félév

-Hetente 2×2 óra (előadás+szeminárium)

Vezető: Dr. Erdős Péter, akadémikus

A/ Program

Értékelméleti problémái, a polgári értékelmélet bírálata. A pénz csereértékéről és az árszintről. Felhalmozás, reálbér, értéklérvény összefüggése. Bér, ár, profit problémája. Profit elméletéről. Az improduktív szféra és az állami monopolkapitalizmus.

B/ Feldolgozás módja

Az anyag feldolgozása döntően a kiadott irodalom alapján történik szemináriumi foglalkozásokon. A félév kollokviummal zárul.

C/ Irodalomjegyzék

Erdős Péter: "Tanulmány sorozat" a kapitalizmus politikai gazdaságtanának vitatott kérdéseiről. (Sokszorosított anyag.)

-II. fejev

-Hetli 2x2 óra (előadás + szeminárium)

Vezető : Falusné Dr. Szikra Katalin

A / Program

A marxista bér- és jövedelem-elmélet fejlődése, válfajai. Az anyagi ösztönzés problémái, elvi és gyakorlati ellentmondásai. A kereseti arányok. Jövedelem-elmélet - jövedelem-politika. A jövedelem-megoszlás kérdései. A jövedelmi különbségek mérséklése. Szociálpolitika, társadalmi juttatások.

A fogyasztás társadalmi preferencia rendszere. A fogyasztás strukturája. Célok és eszközök. A szocializmus fogyasztási modellje. A polgári jóléti elmélet. Fogyasztói árelmélet, árpolitika. Foglalkoztatás-elmélet, foglalkoztatás politika. Teljes foglalkoztatás. A foglalkoztatási szerkezet hozzáigazítása a termelés szükségleteihez.

B / Feldolgozás módja

(Az előbbi témához hasonló!)

C / Irodalomjegyzék

- Dr. Jávorka Edit: Életszínvonal a mai társadalomban. Kossuth, 1970. 16-42. old.
- Maurice Dobb: A jóléti gazdaságtan és a szocializmus gazdaságtana. Kossuth és K.J.K. 1973. 267-292. old.
- Hoch Róbert: Fogyasztás és ár. K.J.K. 1972. 32-35.; 280-285.; 423-467. old.
- Hoch Róbert: Életszínvonal tervezés és ártervezés. Gazdaság, 1972. 4. szám.
- M. Pohorille: Fogyasztási modell a szocializmusban. Kossuth, 1974. 107-145. old.
- Gadó O. - Hoch R. - Huszár I. - Kovács J. - Timár J.: A munkaerő és életszínvonal távlati tervezésének alapkérdései. Közg. Szle. 1972. 4. szám.

- Balogh István: Tervezés és hosszútávú eltszínvonal-politika. Közg.Szle. 1975.1.szám.
- Balogh István: Az új mechanizmus és a munka szerinti elosztás mércéje. Közg.Szle. 1966.6.szám.
- Balogh István: A teljesítmény-mérés nehézségei és a munka szerinti elosztás. Közg.Szle. 1968.5.szám.
- Balogh István: Gazdasági munka szerinti elosztás, keresziszabályozás. Közg.Szle. 1973.11.szám.
- Balogh István: Kérdésgondolatok a tervek irányok tartalmi alakulásáról. Gazdaság. 1972.3.szám.
- Balogh István, Balogh István: A termelékenység és hajtóerő. Közg.Szle. 1970. 12.; 228-243. old.
- Balogh István: Eltszínvonal-politika és szociálpolitika. Kossuth, 1974. 61-86. old.
- Balogh István: Jövedelem-alkutúra az ártedforduló idején. Pénzügyi Szle. 1974.6.szám.
- Balogh István: Társadalmipolitika, szociálpolitika és a központosított ujraelosztás típusai. Közg.Szle.1975.6.szám.
- Balogh István: Szociálpolitikai rendszerünk főbb fejlesztési irányai. Közg.Szle. 1974.10.szám.

Megjegyzések:

1. A tananyag az az ajánlott iradalmat a tantolyam kezdetén költö-
nitjük el egymástól.
2. A tananyag felkészítése előadásokon és szemináriumokon tör-
ténik.
3. A félév kollokviummal zárul.

SPECIÁLKOLLÉGIUMOK A KAPITALIZMUS
ÉS A SZOCIALIZMUS POLITIKAI
GAZDASÁGTANÁNAK VÁLOGATOTT
FEJEZETEIBŐL

(III. és IV. évfolyam tanári „A” és „D” szakos hallgatók számára)

Kapitalizmus speckollégium

(vezető: Szabo Katalin)

III. évfolyam (5. és 6. félév)

- Heti 3 óra.
- A témák feldolgozása a kijelölt irodalom önálló feldolgozásán alapuló szemináriumok formájában történik.
- A félévek kollokviummal zárulnak.

Első téma

Érték- és termelési ár- elmélet

A/ Program

A marxi munkaértékelmélet helye a politikai gazdaságtanban.
A munkaértékelmélet alapvető összefüggései.

Az áru, az árutermelő munka kettős jellege. Az egyszerű árutermelés alapvető ellentmondása. Az érték szubsztanciája, az értéknagyság meghatározása. A használati érték, érték és csereérték összefüggései. A pénz kialakulása és lényege.

A termelési ár és az érték összefüggései.

A bér és az árváltozások összefüggései.

A szükségletek és az érték, az arányosság és az érték kapcsolata. Társadalmi érték, piaci érték, hamis piaci érték, hamis termelési ár.

A monopolár fogalma. A termelési ár és a monopolár kapcsolata.

Az értéktörvény a monopolkapitalizmusban.

I.sz. különbözeti járadék.

B/ Irodalomjegyzék

Marx: A tőke, I.köt. Szikra, 1949. I., 2.fej. 43-104 old.

Marx: A tőke III.köt. Szikra, 1951. 8-12.fej. 177-247 old.
37-39.fej. 676-736 old.

- A tőke monopolizációja a politikai gazdaságtanban. Kossuth, 1971.
VII. fejt. 138-155. old. XII. fejt. 3. pont 233-244. old.
- Vigodszki: Gazdasági törvények a monopolkapitalizmusban.
Kossuth, 1972. II., III., IV., V. fejt. 37-206 old.
- Varga János: Tanulmányok a politikai gazdaságtan problémáiról.
Kossuth, 1965. Az áralakulás, az infláció és az arany
problémái.
- Szabó Kálmán: A szocialista termelés alapvonásai. 285-323. old.
- M. Dobb: Politikai gazdaságtan és kapitalizmus. K. J. K. 1958.
1. Az értékelmélet követelményei. 27-49. old.

Masodik tema

Értéktöbblet- és profitelmélet

A/ Program

A tőke monopolizáció tökévé. A tőke általános reprodukciós folyamat. A munkaadóarit. A tőke termelési folyamat. Értéktöbblet, értéktöbbletetlenség. Abszolút és relatív értéktöbblet. A munkaadó termelő és nemtermelő munka. A termelőmunka szakképzetlenség. A tőke értéktöbblet átalakítása profitná. Kereskedelmi tőke, kereskedelmi profit. A kamatozó tőke. Kamat és értéktöbblet aránya. A marxi járadékelmélet. A földjáradék a mai kapitalizmusban. A tőkefektetésigazolás feldolgozása az értéktöbblet megoszlásának folyamatában. A jövedelmek és forrásaik.

B/ Irodalomjegyzék

- Marx: A tőke I. köt. Szikra, 1949. 1-7. fejezet. 159-246. old.
8. fejt. 1. pont. 246-251. old., 9. és 10. fejt. 367-367. old.,
14. fejt. 549-560. old. 17. fejt. 577-585. old.
- Marx: A tőke III. köt. Szikra, 1951. 1-5. fejt. 55-136. old. 16. és
17. fejt. 307-343. old., 24. fejt. 437-446. old., 27. fejt.
486-493. old., 40. fejt. 737-749. old., 45. fejt. 812-839. old.,
48-52. fejt. 882-956. old.
- Marx: Értéktöbblet-elméletek I. rész III. -IV., fejt. 39-269. old.
- Varga János: A parasztság Nyugat-Európában. Kossuth, 1967.
2. fejt. 70-106. old.

Pénz- és hitelmélet

A/ Program

A marxí pénzelmélet alapjai (nemzetiséseim). A pénz természet-
működésének elméleti kérdései. A pénzrendszer működése
és megszűnésének okai. A pénz funkciói, szerepe a gazdaságban.
A világpénz elméleti problémái.

B/ Irodalomjegyzék

- Marx: A tőke I.köt. Szikra, 1949. 3.fej. 104-159.old.
Marx: A tőke III.köt. Szikra, 1951. 29-36.fej. 515-675.old.
Marx: A politikai gazdaságtan története és alapjai. II. kötet.
Engels M. 46/I. 37-144.old.
Bartók György: Az újabb tőke- és valutaválság és a válsági nemzeti-
ris unió háttere. Közg.Szle. 1973.5.szám.
Fridas Péter: Adalék a mai tőke- és pénzügyi válságok elméletéhez. K.J.K. 1966.
Szegő Sándor: A modern gazdasági válságok okairól és következményeiről. Közg.Szle. 1972. 7-8.szám.

Negyedik téma

Tőkefelhalmozás, növekedés, válság

A/ Program

Tőkefelhalmozás és növekedés. A tőkefelhalmozás elméleti kérdései.
A tőkefelhalmozás elméleti kérdései. A tőkefelhalmozás elméleti kérdései.
A tőkefelhalmozás elméleti kérdései. A tőkefelhalmozás elméleti kérdései.
A tőkefelhalmozás elméleti kérdései. A tőkefelhalmozás elméleti kérdései.
A tőkefelhalmozás elméleti kérdései. A tőkefelhalmozás elméleti kérdései.
A tőkefelhalmozás elméleti kérdései. A tőkefelhalmozás elméleti kérdései.
A tőkefelhalmozás elméleti kérdései. A tőkefelhalmozás elméleti kérdései.
A tőkefelhalmozás elméleti kérdései. A tőkefelhalmozás elméleti kérdései.

- Marx: A tőke I.köt. Szikra, 1949. 21-23.fej. 610-771.old.
- Marx: A tőke II.köt. Szikra. 1953. Harmadik szakasz 336-344. old.
- Marx: A tőke III.köt. Bp., 1967.15.fej. 248-273.old.
- Bertóti László: A nemzeti jövedelem és az értéktöbbletrata.
Közg.Szle. 1969.9.szám.
- Erdős Tibor: Értéktöblet és értéktöbbletrata a mai kapitalizmus-
ban. Közg.Szle. 1970.5.szám.
- Nemenyi Norbert: Az értéktöblet és az értéktöbbletrata újra viz-
gálatáról. Közg.Szle. 1970.10.szám.
- Erdős Péter: Adalék a mai világi pénz, a konjunktúraingadozások
és a gazdasági válságok elméletéhez. K.J.K. 1966.
340-360.o.
- A mai nemkapitalizmus politikai gazdaságtana. Budapest, 1974.
XIII-XV. fejezetek. 244-340.old.

IV. évfolyam (7. és 8. félév)

- Heti 3 óra
- A témák feldolgozása a kijelölt irodalom önálló feldolgozódása mellett szemináriumok keretében történik.
- A félévek kollokviummal zárulnak.

Első téma

Tulajdonviszonyok

(vezető: Vamosi Sándor)

A / Program

A termelés és elsajátítás. A tulajdon, mint az elsajátítási folyamat társadalmi-gazdasági oldala. A tulajdon marxista feltevése. A tulajdon, mint termelési viszony. A tulajdon és a termelési viszonyok feladásának (vizálgatának) metodológiai problémái a jelenkori marxista irodalom alapján. A tulajdon lényege és a termelési viszonyok feladásával kapcsolatos polgári elméletek marxista bírálata. A termelési eszközök tulajdonnak kitüntetett szerepe a társadalmi viszonyok (termelési viszonyok) marxista feladásában. A tulajdon és a politikai hatalom összefüggései. A termelési viszonyok társadalmi tulajdona, mint kiindulópont a teljes társadalmi igazságtalanság egyenlőséghez vezető útján. A szocialista tulajdon - a társadalmi tulajdon feltételévének meghatározott foka. A társadalmi elsajátítás a társadalmi-gazdasági egyenlőség mozzanatai a termelési viszonyok feladásában. Az elsajátítás egyenlőségének, az elöljáróság lényege, és a helye a szocializmus tulajdonviszonyainak rendszerében. Az előjáróság relációi, a szocialista tulajdon formái. A szocialista tulajdon funkcionálása. A rendelkezés-hasznosítás-terikratizáció és a szocializmusban. A tulajdon és a szocialista állam-kontulajdonosi funkciói. A társadalom és a termelési viszonyok kapcsolatai. A szocialista tulajdon két formája kezeltetésének jelentősége a fejlett szocializmus építése során. Az MSZMP XL kongresszusa a tulajdon- és társadalmi viszonyok továbbfejlesztésének feladatairól.

- Marx: Gazdasági-filozófiai kéziratok. Kossuth, 1962.
- Marx: A politikai gazdaságtan bírálatának alapvonalai.
Első rész. 1. fejezet, Marx-Engels M. Budapest, 1972.
46/I. kötet.
- Marx: Tulajdonfogalom a politikai gazdaságtan bírálatához. Szikra, 1951.
- Marx: A filozófia nyomorúsága. Marx-Engels Művei 4. kötet,
Budapest, 1959.
- Lenin: A szocialista gazdálkodásról. Kossuth, 1966.
- Lenin: Tulajdonfogalom a szocialista termelés alapvonalai, Kossuth, 1964.
I., II. rész 9-192. old.
- Lenin: A szocialista politikai gazdaságtanának története. Kossuth, 1975.
ötödik fejezet.
- Marx: Tulajdonfogalom a szocialista termelés értelmezése. Közgazdasági
Szle. 1973. 5. szám.
- Marx: Tulajdonfogalom a szocialista termelés értelmezése. Közg.
Szle. 1974. 7-8. szám.
- Marx: Tulajdonfogalom a szocialista termelés értelmezése. Magyar Filozófiai
Szle. 1970. 1. szám.
- Ágh Attila: A marxi elsajátítás - elmélet néhány kérdése.
Magyar Filozófiai Szle. 1972. 3-4. szám.
- Ágh Attila: A tulajdonfogalom történetfilozófiai elemzéséhez.
Valóság, 1972. 8. szám.
- Ágh Attila: A közgazdasági tulajdonfogalom kérdéséhez.
Közp. Szle. 1974. 12. szám.
- Ágh Attila: A tulajdon és elsajátítás kérdéséhez. Közp. Szle.
1975. 4. szám.
- Csillag István: A "megosztott" termelési viszonyok elméletéhez.
Közp. Szle. 1975. 6. szám.
- Sárközy Tamás: A szocialista tulajdonelmélet egyes kérdései.
Tudomány, 1975. 1. szám.
- Nemes László: Néhány gondolat a termelési viszonyokról folyó
vitához. Közp. Szle. 1975. 10. szám.
- Belvaracz János: A tulajdon, mint történelmi kategória, Közp.
Szle. 1975. 11. szám.
- Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth, 1975.
79-88., 461-470., 502-506. old.
- Biszkú Béla: A XI. kongresszus a társadalmi viszonyok fejleszté-
séről. Kossuth, 1976.
- Szabó Kálmán: A termelőerők és termelési viszonyok fejlesztésé-
nek kérdései. Kossuth, 1976.
- Szabó Kálmán: A tulajdon fogalma és alapvető formái. Ekonómiai Szle.
Nauki 1975. 11. szám (oroszul).
- Tulajdonfogalom a szocialista termelési viszonyok értelmezéséhez.
Közp. Szle. 1975. 11. szám.

strukturájának értelmezéséhez. MM. Tájékoztató, 1973. 1.szám.

Kozma Pál: Tulajdon és gazdasági mechanizmus. II. Az érdekvviszonyok. MM. Politikai gazdaságtan füzetek. 1.szám.

Móna Gyula: Az érdek és az érdekvviszonyok struktúrája. Társ. 1973. 1.szám.

A haladás dialektikája. Bőke és Szocializmus. 1973. 4.szám.

Dévai Katalin: Árutermelés és gazdasági érdekstruktúra.

MM. Tájékoztató, 1974. 3-4.szám.

Szabó Kálmán: A gazdasági érdekstruktúra és ami mögötte van.

MM. Tájékoztató, 1974. 5.szám.

A.K. Tumasov - V.F. Scserbina: Az össznépi és kollektív érdekek ellentmondásainak jellege a szocializmusban.

Társ. 1973. 1.szám.

Szabó Imre: Szükségletek és érdek a szocializmusban. Társ.

Szle. 1975. 6.szám.

Érdekvviszonyok a szocializmusban. (Tanulmánykötet), Kossuth,

1975.

Megjegyzés: a kötelező és ajánlott irodalmat a félév elején közzétjük el.

Harmadik tema

Árutviszonyok

(vezető: Gacsalyi István)

1. Program

A marxizmus klasszikusainak felfogása az árutermelés felállításáról és a gazdasági érdekvviszonyok kialakulásáról. Valamint az érdekvviszonyok megváltozásának perspektívái a kapitalizmus megdőlése után. A szocializmusban az érdekvviszonyok megváltozása. A szocializmusban az árutermelés (szociális vállalat) és az érdekvviszonyok megváltozása. A szocializmusban az érdekvviszonyok megváltozása a szocializmus politikai gazdaságtanának fejlődése során.

A munka közvetlenül társadalmi jellegét kifejező vonások és a közvetlen társadalmi viszonyok alakulása a szocializmusban. A társadalomban a munka jellegéről valló nézetek fejlődése és változása.

A munkaerő újratermelési feltételei a szocializmusban. Az újratermelés feltételei a munkavállalási viszonyokra. A munkaerő újratermelését valló nézetek cáfolata.

Kötelező:

- Marx: Szélgjegyzetek a német munkaspárt programjához. I.
Marx-Engels Művei, 19.köt. 13-22.old.
- Engels: Anti-Dühring III. rész II. és IV.fajl. Marx-Engels Művei
20.köt. 262-280., és 293-306.old.
- Sztálin: A szocializmus felépítési programja a Szovjetunióban.
Szikra, 1953. 13-26., és 52-57.old.
- Földes Károly: A szocialista tulajdon és az árutermelés.
Kossuth, 1968. 170-191.old.(Ism.)
- Valovoj-Lapsina: Szocializmus és árúviszonyok. Kossuth, 1974.
213-265.old.
- Vita a Szovjetunióban a munka árúviszonyairól. Közp.Szle. 1967.
4.szám.
- Vita a szocializmusban a munka árúviszonyairól. Közp.Szle.
1967.9.szám.

Ajánlott

- Földes Károly: A szocialista tulajdon és az árutermelés.
Kossuth, 1968. 124-170.old.
- Valovoj-Lapsina: Szocializmus és árúviszonyok. Kossuth, 1974.
174-212.old.
- Milatalik István: Lenin és az árú és pénzviszonyok a szocialista gazdaságban. Társ.Szle. 1970.3.szám.
- Nagy Tamás: Vita - de miről és hogyan? Közg.Szle. 1967.
5.szám.
- Jánossy Ferenc: Mindenki "igen"-nel felelt? Közg.Szle. 1967.
5.szám. (A szerkesztőség postájából).
- Szabó Kálmán: A munka árúviszonyai a szocializmusban. Társ.
Szle. 1967. 4.szám.

Árak a szocializmusban

(vezető: Gacsalyi István)

A/ Program

Az objektíve indokolt árcentrum és az ipari termelői árak kialakításánál figyelembe vett elvek árrendszere, a világpiaci árak. Az adó és támogatási rendszer és a termelői árak és árak alakulásának kölcsönhatása. A termelői árak foglalkoztatásának és egymástól való eltérítésének problémái. Termelői és fogyasztói árstrukturák értékelése, hiányosságai, átalakításuk iránya és a tökéletesítés nehézségei.

A szocialista országok nemzeti árrendszere, a világpiaci árak. A világpiaci árak alakulásának néhány, a belső árrendszert befolyásoló kapcsolatának kialakítását érintő sajátossága. A belső és világpiaci árak összekapcsolásának és eltérítésének legfőbb problémái. A magyar árrendszer és a világpiaci árak alakulásának megvalósítását nehezítő tényezők.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

- Csikós Nagy Béla: Szocialista árelmélet és árpolitika. Budapest, 1974. 19-44., 216-233. old. és 265-282. old.
Nagy Tamás - Esze Zoltán: A több-sávszámú árrendszerek típusa. Közg. Szle. 1963. 1. szám.
Gado Ottó: Közgazdasági szabályozórendszerünk 1973-ban. Kossuth, 1976. 20-30. old.
Kunvári Árpád: Tisztajövedelmekről, átlagjövedelmekről és juttatási lehetőségekről. Közg. Szle. 1975. 10. szám.

Ajánlott:

- Csikós Nagy Béla: Szocialista árelmélet és árpolitika. Kossuth, 1974. 19-64. és 247-264. old.
Vincze Imre: Árak, adók, támogatások a szocializmusban. 10. formája után. K.J.K. 1971. 15-50. és 97-112. old.
Csikós Nagy Béla: A nemzeti árrendszer kialakításának és termelési ár típusú árakra. Társ. Szle. 1965. 1. szám.
Csikós Nagy Béla: Az új magyar árrendszer. Közg. Szle. 1968. 3. szám.
Belső és külker. árak kapcsolata

Csikós Nagy Béla: Szocialista árelmélet és árpolitika.

Kossuth, 1974. 285-363. old.

Esze Zsuzsa: A devizaszorzó és az árrendszer. Közg. Szle.

1968. 6. szám.

Péter: Gondolatok a nemzeti árszintekről klasszikus szövegek nyomán. Közg. Szle. 1971. 12. szám.

Zelkó Lajos: A nemzetközi érték fogalmáról. Közg. Szle.

1972. 7-8. szám.

Gadó Ottó: Közgazdasági szabályozórendszerünk 1976-ban.

Kossuth, 1976. 89-104. old.

Vincze Imre: Árak, adók, támogatások a gazdaságirányítás reformja után. K.I.K. 1971. 3. és 10. fejl. 31-95. és 231-247. old.

Tarafás Imre: Exporttámogatás és belföldi árszínvonal. Közg. Szle. 1971. 5. szám.

Sulyok Béla: A gazdasági szabályozók működése és a külkereskedelem. Közg. Szle. 1969. 1. szám.

Sulyok Béla: A devizaszorzó kérdéséhez. Közg. Szle. 1968. 9. szám.

Hatodik tema

Gazdasági hatékonyság, szerkezet és egyensúly

(vezető: Endei György)

A/ Program

1. A gazdálkodás és hatékonyságának általános jellemzői

- a/ A gazdálkodás cél- és eszközrendszerének társadalmi meghatározottsága.
- b/ A cél- és eszközrendszer, valamint a gazdasági hatékonyság megjelenési formája közti összefüggés:
 - a hatékonyság elvének érvényesülése a természetes gazdaság viszonyai között
 - a tőkés magántulajdonon alapuló áruviszonyok és a hatékony gazdálkodás lehetőségei és korlátai
 - racionalitás a kapitalizmusban, a célok és eszközök kvantifikálása

- a gazdasági hatékonyság korlátai a tőkés termelési viszonyok között.

2. A társadalmi gazdasági racionalitás érvényesülésének lehetőségei és ellentmondásai a szocializmusban

- a szocializmus cél- és eszközzrendszere kivételként a gazdaság racionalitására
 - a racionalitás intézkedése a gazdaságban egyes szinteken.
- A közöttük lévő egység és ellentmondás
- a vállalat hierarchiája és a gazdasági hatékonyság különböző formái.

3. A gazdasági hatékonyság fogalma és mérése, az egyes kérdései a szocializmusban

- Hatékonyság és szükségletre termelés
- Hatékonysági mutatók, mint volumenmutatók, a gazdaságban eredményességnek minőségi jellegű és mérési nehézségű problémák komplex jellegével.
- Vállalat gazdasági hatékonyság és a jövedelmezőség viszonyáról.
- A hatékonyság mérésének módszerei a gazdaságban különböző szintjein, a mutatószámok, ill. mutatószámrendszerek közti kapcsolatok.

3. A gazdasági szerkezet, mint az egyensúly és a növekedés faktora

- A gazdasági szerkezet fogalma
 - a termelés, elosztás, forgalom és fogyasztás szerkezete;
 - a termelési szerkezet értelmezése a termelési szerkezet vizsgálatának két síkjára: ráfordítás-szerkezet és eredmény-szerkezet;
 - a ráfordítás- és eredmény-szerkezet viszonya és kapcsolata a gazdasági hatékonysággal.
- A termelési szerkezet és a gazdasági egyensúly kapcsolata
 - az egyensúly értelmezése természetes és érték síkon;
 - az egyensúly két alapvető síkjára: a termelési szférán belüli és a termelés, valamint a lakossági szükségletek közti kapcsolat;
 - az egyensúly két síkjára közti viszony;
 - a termelési szerkezet és annak változásainak hatása az egyensúlyi szférákra, valamint az egyensúly, ill. az egyensúlytalanság következményei a termelési szerkezetre;

- a termelési szerkezet változásaira ható főbb általános és specifikus tényezők. Az általános és specifikus tényezők viszonya és szerepük a termelési struktúra változásának irányaiban és mértékében;
- a termelési szerkezet vizsgálatának főbb módszerei és problémái;
- a termelési szerkezet változásainak fő irányai a nemzetközi vizsgálatok tükrében. Hazánk termelési szerkezete.

- A termelési szerkezet és a gazdasági növekedés
 - a gazdálkodási célok sokfélesége és követelményei;
 - a termelési szerkezettel szembeni fő követelmények: biztosítson gyors gazdasági növekedést és egyensúlyt;
 - az egyensúly követelményének betartása és a "maximális" növekedési ütem ellentmondása;
 - növekedés optimalizálásának kritériumai a termelési szerkezet változásának szempontjából: hatékonyság és szükségletkielégítés.

B/ Irodalomjegyzék

- A társadalmi termelés hatékonysági kérdései. K.J.K. 1975. 1-20. old.
- Novozsilov: A ráfordítások és eredmények mérése. K.J.K. 1973.
- Lange O.: Politikai gazdaságtan. K.J.K. 1965. 157-214. old.
- Nemzetközi konferencia a szektorális elemzések és szektorális politika témakörében. Ipargazdaság. 1975. 2.szám.
- Orbán György: A termelési szerkezetünk fejlődésének főbb irányai és feltételei. 1969. 10. old. 1972. 10. szám.
- Orbán György: A termelési szerkezet a gazdasági szerkezetéről. Gazdaság. 1972. 2.szám.
- A szerző: A közölt és ajánlott irodalmat a fent leírtak alapján különítjük el.

A szocialista vállalat

(vezető: Zelko Lajos)

A/ Program

Marx alapfeltételezései a tőkés vállalatok céljairól. Össze-
tegetés a tőkés és a tőkés társadalom gazdasági viszonyai
és viszonyulásai miatt. A tőkés vállalatok jellemzői Lenin és
veiben. A jelenlegi marxista irodalom állásfoglalásai a jelenlegi
tőkés vállalatok céljairól.

A polgári vállalkozáselméletek néhány alaptípusa. A polgári
vállalkozásokban felmerülő kérdések a vállalatok között. Különösen fontos
közö nézeteinek bírálata.

A vállalatok fejlődése. A vállalatok, a termelési viszonyok és
a társadalom közötti összefüggések. A vállalatok általános jellemzői
a társadalomnak szükségessége. A vállalatok és a társadalom közötti
viszonyok. Ezen alapuló kérdések között a viszonyok és
eltérések az egyéni, vállalati és népgazdasági érdekekben. A vál-
latok és a népgazdasági érdek a társadalom viszonyai között. A vál-
latok és a vállalati érdekek közötti viszonyok. A vállalatok és a
társadalom közötti viszonyok.

A vállalat általános fogalma. A szocialista vállalat helye a
társadalomban. Funkcióinak és céljainak meghatározása. A vállalatok
népgazdasági terv és szabályozott piac.

Összefüggések a vállalati célok és a gazdasági törvények ér-
vényesülése között a szocialista társadalomban.

A vállalatok ösztönzési rendszere. A vállalati jövedelmek fel-
használása. Adózás és a különböző alapok képzése.

B/ Irodalomjegyzék

Kötelező:

- Lenin: A szocialista társadalom szervezeti és gazdasági viszonyai között. 3.pont. Az ugynevezett önálló gazdasá-
gos elszámolásra átváltított állami vállalatok és a szakszer-
vezetek. Összes Művei. 33.köt. Szikra, 1953. 174-175.old.
Lenin: A pénzügyi népbiztosságnak. Összes Művei. 35.köt.
Szikra, 1956. 538.old.
Román Zoltán: A szocialista vállalat célja. Közg.Szle. 1973.
4.szám.

Wilczek Jenő: A vállalatok döntési szabadságfoka. Stat. Szle.

1973. 7-8. szám.

Dániel Tamás: Erdély helyzetét, tulajdon a vállalati gazdálkodásban.

Gazdaság, 1973. 1. szám.

Horváth László: A vállalat távlati terve. K.J.K. 1973. 3-31. old.

Tardos Márton: Vállalati önállóság és központi irányítás.

Közg. Szle. 1975. 7-8. szám.

Horváth László: A vállalati döntési szabadságfoka a vállalatok gazdálkodásában.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

Joseph W. McGuire: A vállalkozási magatartás elméletei.

K.J.K. 1973.

A vállalatok működése és a gazdasági rendszer. Vezetéstudomány, 1975.

1975.

Ajánlott:

Horváth László: A vállalatok működése és a gazdasági rendszer. Vezetéstudomány, 1973. 7-8. szám.

Közg. Szle. 1973. 7-8. szám.

Horváth László: A vállalati magatartáselmélet és a vállalatok gazdasági irányítása. Vállalatirányítás és a vállalatok jogi helyzete.

Közg. és Jogi K. 1974. 7-51. old.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

1974.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

1974.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

1974.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

1974.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

1974.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

1974.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

1974.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

1974.

Közg. Szle. 1974. 7-8. szám.

1974.

SZAKSZEMINÁRIUMOK A POLITIKAI GAZDASÁGTAN EGYES ELMÉLETI KÉRDÉSEIBŐL

*(Főssorban a népgazdasági tervezésről és a tervről
„A” „D” szak hallgatói részére)*

Általános tudnivalók

a/ A szakszemináriumon való részvétel követelményei:

Heti konferenciák, valamint beszámolókról az egyetemi fel-
dolgozott irodalomból.

b/ Követelmények:

Tudományos munkásság és szellemi tevékenység, valamint
alapelemeinek elsajátítása, a szakszeminárium témájával kapcsol-
atos szakmai tudás széles körű kritikai megfigyelése, az eredmény-
esség fejlesztése a tanulmány, és végül a szakszeminárium zárójelentés
révén.

c/ Vizsgarend:

A szakszemináriumok rendszerint heti 1-2 alkalommal, 10-12
évenként az aláírás, vagy a gyakorlati jegy megadásának rendszer
a következő:

- 1. félév: aláírás
- 3. félév: aláírás

- 2. félév: gyakorlati jegy
- 4. félév: gyakorlati jegy,
valamint a szak-
dolgozat értékelése

Az esetleges 4. féléves szakszemináriumok a 3. félév gyakorlati
jegy ugyanugy, mint a 4. félévben.

A termelékenység és hajtóerői

(vezető: Szikra Katalin)

A / Program

A termelékenység emelkedése, színvonala. A termelékenység színvonalának és növekedési ütemének kapcsolata.

Az élő és tárgyasult munka együttes hatékonysága.

A termelékenység tényezői. A technikai felszereltség. Az állóalapok hatékonysága.

A termelékenység növelésének hajtóerői. Az anyagi ösztönzés.

A termelékenység növelésének hajtóerői. Az anyagi ösztönzés.

B / Irodalomjegyzék

Selényi - Richter: A munka termelékenysége. KJK 1970.

Szikra Katalin: A termelékenység és hajtóerői. Magyar Tudományos Akadémia, Ausztriában. Kossuth, 1975.

Falusné, Szikra Katalin: A termelékenység és hajtóerői. Kossuth, 1975.

Dr. Jávorka Edit: Életszínvonal a mai társadalomban. Kossuth, 1970.

Herman Vilmos: Termelékenységünk és jövőnk. H. és M. Könyvtár. Budapest, 1973.

A szocializmus politikai gazdaságtanának szellemi forrásai
Lenin műveiben

(vezető: Barla Szabo Ödön)

A / Program

I. Az államkapitalizmus szerepe a szocialista gazdálkodásra való fokozatos áttérésben

Lenin elképzelései az 1917-es februári forradalom után az államkapitalizmus felhasználására az éhség és gazdasági pusztulás elleni harcban. Az OSZD/b/1° VII. Összoroszországi Konferenciára.

Az államkapitalizmus értékeléséről kirobbant vita 1930. tavaszán, Lenin és a "baloldali kommunisták" között. (N. Buharin, L. Kricman, V. Szmirnov nézeteinek bírálata.) A burzsoá szakemberek felhasználása a polgárháború éveiben.

A NEP kezdete és az államkapitalizmus. Rokon vonások és
lében. Az OK/b/P XI. és XIV. kongresszusa.

II. A szocialista tulajdonviszonyok. Az állami tulajdon

Lenin a tőke kisajátításának megvalósításáról. Az államosítás és a valóságos társadalmisítás közti különbség. A nacionalizált üzemek termelésének és az elosztási viszonyoknak a nép szükségleteinek, érdekeinek való alávetése, mint a valóságos társadalmisítás feltétele. Az új, szocialista munkaszervezet és irányítási rendszer megeremtésének fontossága.

[illegible]

A szocialista állami tulajdon lényegének eltorzítása a II. kongresszuson Lenin által. Az állami tulajdonnak össznépi tulajdonnak való megjelölése. (A proletárforradalom és a rene-
gát Kautsky c. brosurában.)

A "Szövetkezeti terv" kidolgozásának kezdete 1917. októbere után. Az önkormányzatok elvének megfogalmazása 1919. tavaszán a Joliet városi önkormányzat munkáinak I. kongresszusán. A kereskedelmi szövetkezetek elvének, beszerző-értékesítő szövetkezeteknek az önkormányzatoknál való megfogalmazása. A szövetkezetek sajátos formájaként való értékeléséről a NEP-re való áttérés első hónapjaiban.

Lenin megfogalmazása a szövetkezet társadalmi-gazdasági tartalmáról.

III. A szocialista gazdaságirányítási szervezet. A népgazdasági tervezés lenini elvei. A demokratikus centralizmus elve.

A gazdaságirányítás új szerveinek megteremtése 1917. október után. A gazdasági tanácsok, majd a gazdasági népbizottságok és helyi népgazdasági tanácsok szervezése.

Az állami ipar központi irányításának új formái, az ipari tanácsok. A Népgazdasági Tanácsok I. Összrendezési Kongresszusa.

A demokratikus centralizmus elvének kifejtése és megvédése a szocialista állam első hónapjaiban. A "baloldali kommunista" törekvések ellenében a helyi gazdaságirányítási központ létesítéséről. Hasonló tendenciák Szibériában.

Lenin elkötelezettsége a szakszervezetek a gazdaságirányításban játszott szerepéről. A szakszervezeti vita 1920-ban és 1921-ben.

Az iparirányítás átszervezése a NEP első éveiben. Az önkormányzatok, önkormányzatok, mely a szocialista vállalkozás formája.

Az ún. kereskedelmi számvetés és az önálló elszámolás közötti különbség. Az önálló elszámolásról szóló lenini elvek érvényesítése a gazdasági reformokban. A gazdasági reform viszonyai között.

Lenin utmutatásai a szocialista tervezésről. A GOERLO. A tervezés új feltételei a NEP kezdetén. G. M. Krizsanovszkijhoz írt levelének elvi jelentősége. Lenin fellelése az adminisztráció, a bürokratizmus ellen a tervezésben. (Inkább kevesebbet, de jobbat.)

IV. Az áru-pénzviszonyok felhasználására vonatkozó Lenin koncepciója és a NEP kezdeti időszakában.

Az áru-pénzviszonyok féllegális, illegális, továbbélése a kezdeti időszakban. A kezdeti időszakban szervezett termékcseréről és ennek alapján a piac, az árucseré fokozatos megszüntetéséről 1918-1919-ben.

A szervezett termékcseré sikertelenségének okai 1918. második felében és a NEP kezdetén. Lenin érvelése a szabad kezeletlen gazdaságról és a NEP kezdetén. A "hadikommunizmus" értékelése.

Az új gazdaságpolitikára való áttérés történeti, gazdasági-politikai feltételei. A szocialista állami ipar és a szétforgácsolt, a NEP korszakában. A NEP lényegéről, két oldaláról folytatott vita. Az új gazdaságpolitika világviszhangja és nemzetközi érvényesége.

A valutastabilizáció jelentősége és megvalósítása (1922-1924.) Az áruforgalom tervszerű szabályozásának formái a 20-as évek elején. A NEP két nagy szakasza. A NEP lényegének polgári, kispolgári értelmezése Lenin életében és halála utáni években.

B/ Irodalomjegyzék

Az I. részhez

Lenin: Az OSZD/b/MP VII. Összoroszországi Konferenciája. 2. pont.
Előadói beszéd a politikai helyzetről. 3. pont.

Zárszó a politikai helyzetről tartott előadói beszédhez.

Művei: 24. köt. Szikra, 1952. 226-246. old.

Lenin: A fenyegető katasztrófa és hogyan harcoljunk ellene.

Művei: 25. köt. Szikra, 1952. 343-393. old.

Lenin: "A szovjethatalom során levő feladatai" c. cikk első fogalmazványa. (Részletek) IV. fejj., V. fejj. és VIII. fejj.

A szocialista gazdálkodásról, 42-55. oldal, Kossuth, 1966.

Lenin: A "baloldali" gyerekeségről és a kispolgáriasságról.

Művei: 27. köt. Szikra, 1952. 325-355. old.

Lenin: Beszéd az OK/b/P moszkvai szervezetének aktíválásán.

Művei: 31. köt. Szikra, 1951. 452-473. old.

Lenin: Beszéd az OK/b/P moszkvai szervezetének aktíválásán. A kongresszusán a koncessziókról.

Művei: 31. köt. Szikra, 1951. 477-501. old.

Az OK/b/P kongresszusa 2. pont.

Lenin: Beszéd az OK/b/P kongresszusán a koncessziókról és a kispolgáriasságról.

Művei: 32. köt. Szikra, 1953. 172-197. old.

titkárainak és felelős képviselőinek gyűlésén.

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 303-318.old.

Központi Szakszervezeti Tanács kommunista frakciója ülésén.

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 320-337.old.

ről és a koncessziókról c. rész.

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 363-383.old.

Lenin: Az OK/b/P XI. kongresszusa. Az OK/b/P Központi Bizottságának politikai beszámolója. 2.pont.

Művei: 33.köt. Szikra, 1953. 257-305.old. 3.pont Zárás

az OK/b/P Központi Bizottságának politikai beszámolójához.

Művei: 33.köt. Szikra, 1953. 305-320.old.

Lenin: Interju A.Ramsonnak, a "Manchester Guardian" tudósítójának.

Művei: 33.köt. Szikra, 1953. 399-404.old.

Barla Szabó Ödön: Az 1920-as évek gazdasági vitái a Szovjetunióban. I. rész, 1.fejezet, Kossuth, 1971. 27-81.old.

II. részhez

Lenin: A narodnyikság gazdasági tartalma és bírálata Sztruve ur könyvében. (Részlet az 1.fejezetből).

Művei: 1.köt. Szikra, 1951. 372-374.old.

Művei: 6.köt. Szikra, 1953. 41.old.

országi kongresszusa. 4.pont. Előadói beszéd a földről.

Művei: 26.köt. Szikra, 1952. 257-262.old.

Lenin: A lakossághoz.

Művei: 26.köt. Szikra, 1952. 303-305.old.

Lenin: A munkás- katoná- és parasztküldöttek szovjeteinek harmadik Összoroszfországi Kongresszusa. 1.pont.

Beszámoló a Népbiztosok Tanácsának munkájáról c. részből

Művei: 26.köt. Szikra, 1952. 483-488.old.

Lenin: Az Összoroszfországi Központi Végrehajtó Bizottság ülése.

Lenin: Beszéd a Népgazdasági Tanácsok I. kongresszusán.

Művei: 27.köt. Szikra, 1952. 414-422.old.

Lenin: A Proletárforradalom és a renegát Kautsky. (Részlet).

Művei: 28.köt. Szikra, 1952. 321-327.old.

Lenin: Az OK/b/P X. kongresszusa. 3. és 11.pont

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 197-214. és 269-273.old.

Lenin: Az OSZD/B/MP VII. Összoroszországi Konferenciája.
13. és 15. pont.

Művei: 24. köt. Szikra, 1952. 285-290. és 293-296. old.

Lenin: "A szovjet hatalom soron levő feladatai" c. cikk első fogalmazványa. (Részletek a XII. fejezetből.)

A szocialista gazdálkodásról. Kossuth, 1966. 76-81. old.

Lenin: "A szovjet hatalom soron levő feladatai" c. cikk első fogalmazványa. (Részletek a XII. fejezetből.)

Művei: 29. köt. Szikra, 1953. 28-31. old.

Lenin: Az OK/b/P VIII. kongresszusa.

Részlet a 6. pontból.

Művei: 29. köt. Szikra, 1953. 201-213. old.

Lenin: "A szovjet hatalom soron levő feladatai" c. cikk első fogalmazványa. (Részletek a XII. fejezetből.)

Művei: 30. köt. Szikra, 1953. 184-194. old.

Lenin: Az agrárkérdésről szóló tézisek tervezete.

Művei: 31. köt. Szikra, 1951. 146-159. old.

Lenin: "A terményadóról" c. brossura tervezete.

Művei: 32. köt. Szikra, 1953. 342-350. old.

Lenin: A terményadóról.

Részlet a terményadóról, a szabadkereskedelemtől és a koncessziókról c. részből.

Művei: 32. köt. Szikra, 1953. 371-372. old.

Lenin: "A szovjet hatalom soron levő feladatai" c. cikk első fogalmazványa. (Részletek a XII. fejezetből.)

Művei: 33. köt. Szikra, 1953. 115-116. old.

Lenin: A szövetkezetekről.

Művei: 33. köt. Szikra, 1952. 467-475. old.

Lenin: "A szovjet hatalom soron levő feladatai" c. cikk első fogalmazványa. (Részletek a XII. fejezetből.)

ban. Kossuth, 1971. 1. rész. 2. fejezet, 82-148. old.

III. részhez

Lenin: Hogyan szervezzük meg a versenyt?

Művei: 26. köt. Szikra, 1952. 418-430. old.

Lenin: "A szovjet hatalom soron levő feladatai" c. cikk első fogalmazványa. (Részletek a X. és XI. fejezetekből.)

A szocialista gazdálkodásról. Kossuth, 1966. 58-76. old.

Lenin: A szovjet hatalom soron levő feladatai.

Művei: 27. köt. Szikra, 1952. 229-273. old.

Lenin: "A szovjet hatalom soron levő feladatai" c. cikk első fogalmazványa. (Részletek a XII. fejezetből.)

Művei: 27. köt. Szikra, 1952. 499-502. old.

Lenin: "A szovjet hatalom soron levő feladatai" c. cikk első fogalmazványa. (Részletek a XII. fejezetből.)

V. Összoroszországi Szovjetkongresszusa.

(Részlet az 1. pontból).

Művei: 27. köt. Szikra, 1952. 526-529. old.

Lenin: Helyzet a szakszervezetekben. II. Összefoglalás. (Részlet.)

Kongresszusán. (Részlet.)

Művei: 28.köt. Szikra, 1952. 393-397.old.

Lenin: Jelenlegi helyzet a szakszervezetekben. II. Összefoglalás. (Részlet.)

Kongresszusán. (Részlet.)

Művei: 28.köt. Szikra, 1952. 446-449.old.

Lenin: Az OK/b/P IX. kongresszusa. (Részlet a 3.pontból.)

Művei: 30.köt. Szikra, 1953. 468-471.old.

Lenin: A szakszervezetekről.

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 1-27.old.

Lenin: A pártválság

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 28-39.old.

Lenin: Még egyszer a szakszervezetekről. (Részletek.)

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 71-94.old.

Lenin: A VIII. Összoroszági Szovjetkongresszus.

(Részlet a tervezésről.)

Művei: 31.köt. 527-535.old., 550-551.old.

Lenin: Az egységes gazdasági tervről.

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 135-145.old.

Lenin: Előzetes beszámoló a szakszervezetek helyzetéről és feladatairól.

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 398-401.old.

Lenin: A szakszervezetek szerepe és feladatai az új gazdasági politika viszonyai között. 1., 2., 3., 6.pontok.

Művei: 33.köt. Szikra, 1953. 111-113. (114-119. old.)

Lenin: Inkább kevesebbet, de jobban.

Művei: 33.köt. Szikra, 1953. 488-504.old.

Lenin: Levelek a Központi Statisztikai Hivatalnak.

Művei: 33.köt. Szikra, 1953. 11-13.old.

Lenin: G. M. Krizsanovszkiának.

Művei: 35.köt. Szikra, 1956. 459-461., 463-464., 469-470., 478-479., 489-480., 518.old.

Lenin: A szakszervezetek feladatai az új gazdasági politika viszonyai között.

Művei: 36.köt. Szikra, 1958. 607-611.old.

Lenin: Az OK/b/P X. kongresszusa. 3., 5., 8., 9. pontok.

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 197-214.old., 217-221.old., 223-224.old.

IV. részhez

Lenin: Az OK/b/P X. kongresszusa. 6.pont.

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 222-238.old.

Lenin: Előzetes beszámoló a szakszervezetek helyzetéről és feladatairól. Az OK/b/P X. kongresszusán. A Moszkvai-kormányzatok elnökeinek gyűlésén.

Művei: 32.köt. Szikra, 1953. 303-318.old.

- Lenin: A szovjet államtervezési terv feladatai. Tervezet. 1., 2., 3., 4. pontok.
Művei: 32. köt. Szikra, 1953. 402-416. old.
- Lenin: Az OK/b/P X. kongresszusa. Tervezet. 1. pont.
Művei: 32. köt. Szikra, 1953. 450-465. old.
- Lenin: Új idők, régi hibák új köntösben.
Művei: 33. köt. Szikra, 1953. 1-10. old.
- Lenin: Az OK/b/P XI. kongresszusa. Tervezet. 1. pont.
Művei: 33. köt. Szikra, 1953. 43-63. old.
- Lenin: A VII. Moszkva-kormányzósági pártkonferencia. 1., 2. pont.
Művei: 33. köt. Szikra, 1953. 67-93. old.
- Lenin: Az OK/b/P XI. kongresszusa. Tervezet. 1. pont.
Művei: 33. köt. Szikra, 1953. 94-102. old.
- Lenin: Az OK/b/P XI. kongresszusa.
(Részletek a 2. pontból.)
Művei: 33. köt. Szikra, 1953. 261-272., 275-304. old.
- Lenin: Levél I. V. Sztalinnak a külkereskedelmi monopóliumról.
Művei: 33. köt. Szikra, 1953. 372-375. old.
- Lenin: Beszéd a Moszkvai Szovjet plénumban 1922. november 20-án.
Művei: 33. köt. Szikra, 1953. 435-443. old.
- D. V. Valojov - G. J. Lapsina: Szocializmus és áruviszonyok.
(Részlet a negyedik részből.)
Kossuth, 1974. 192-212. old.
- Szamuely László: Az áruviszonyok szocializmusban.
(Részlet a IV. fejezetből) KJK. 1971. 174-204. old.
- Barla Szabó Ödön: Az 1920-as évek gazdasági vitái a Szovjetunióban.
Kossuth, 1971. II. rész 4. fejezet, 235-246. old.

A szocialista vállalat a népgazdaság irányítási rendszerében

(vezető : Nyári Maria)

A/ Program

[illegible]

vizsgálni:

1. A vizsgált terület elemzése, vonzástényezők: meglévő ipari bázis, munkaerőforrások, gazdaságföldrajzi helyzet, fejlett infrastruktúra stb.
2. A termelés koncentrálódása a leányvállalati bázison alapuló gyorsított ütemű fejlődés hatására. A koncentráció szükség-szerűsége, a koncentrációs fok elemzése a jellemző mutatók alapján.
3. A vállalatok koncentrációjának növekedését befolyásoló tényezők: beruházás megtakarítás a telepítési tényezők által biztosított előnyökből. (Elemzések, számítások).
4. A nagyvállalati struktúra átalakulása a leányvállalati rendszer kialakulásával. Önállóság, érdekeltiség.
5. A vállalatok koncentrációjának növekedését befolyásoló tényezők: és koncentrációjának hatására. Társadalmi átrétegződés.

B/ Irodalomjegyzék

- Marx: A tőke I.köt. 13.fej. Szikra, 1949. 399-549.old.
Marx: A tőke III. köt. 5.fej. Szikra, 1951. 106-135.old.
A. MSZMP XI. kongresszusának anyagából az állami vállalatokról:
b/ Németh Károly és Biszku Béla felszólalása,
c/ a XI. kongresszus határozata III.fej. Az MSZMP XI.
kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth, 1975. 76-102.,
220-235., 192-204., 470-477.old.
Rendszerelmélet. Válogatott tanulmányok. KJK. 1975.
A szocialista iparirányítás tudományos-szervezési problémái.
Gyűjteményes kötet. I-II. OVK 1973.
A vállalatok államosítása és szervezeti átalakítása.
tette: V.Sz. Nyemcsinov. KJK. 1962.
Dr. Nyári Mária - Tóth Magdolna: A munkásosztály összetételének
változása a műszaki haladás hatására Szabolcs-Szatmár me-
gyében. Munkügyi Szle. 1976.1.szám.
Dr. Nyári Mária: A vállalatok szervezeti átalakítása, struk-
turájának hatása a gazdálkodás hatékonyságára. (Kézirat.)
Dr. Nyári Mária: A vállalatok szervezeti átalakítása. Munkügyi Szle.
1974.11.szám.
Dr. Nyári Mária: Vita a munkaerő jellegéről a Szovjetunióban.
Szocialista vállalat. 1975. 1.szám.
Dr. Nyári Mária: A vállalatok szervezeti átalakítása és a munka-
erő kifejlesztéséről. Szocialista vállalat. 1975. 1.szám.
Dr. Kahulits László: A munkaerő tulajdon és a vállalati érdek kér-
dései. Szocialista vállalat. 1975. 1.szám.
Dr. Kahulits László: A vállalatok szervezeti átalakítása és a munka-
erő kifejlesztéséről. Szocialista vállalat. 1975. 1.szám.
Jeszenszky Jenő - Bohus Mátyás: Vertikális tröszt pénz- és hitel-
gazdálkodása. I., II. Pénzügyi Szle. 1973. 1-2.szám.
Dr. Scholz Rezső: Üzemi demokrácia, vállalaton belüli érdekelt-
ségi rendszer és számvitel. Számvitel és ügyviteltechnika.
1975.1.szám.
Dr. Scholz Rezső: A vállalatok szervezeti átalakítása és a munka-
erő kifejlesztéséről. Számvitel és ügyviteltechnika. 1975.1.szám.
Faluvégi Lajos: Állami pénzügyek és gazdaságirányítás. K.J.K.
1972.
Ficzere Lajos: Az állami vállalat a gazdaságirányítás rendszeré-
ben. K.J.K. 1972.

A szocializmus érdekviszonyai, különös tekintettel a termelészövetkezetre

(szerző: Varga Emilia)

A/ Program

A gazdasági érdek vizsgálatának módszere.

A gazdasági érdek és szükséglet kapcsolata. A szükséglet egyes vonatkozásának jelentősége a gazdasági érdek vizsgálata szempontjából.

A gazdasági érdek felismerése. Az érdek konkrét megnyilvánulási formái.

A szocialista társadalom érdekstrukturája. Az osztálytársadalom érdekviszonyainak változása a szocializmus kialakulásával.

A különérdek és specifikumai.

A termelészövetkezetek sajátos gazdasági érdeke, érdekelt-ségi rendszerük fejlődése.

B/ Irodalomjegyzék

Marx, K. A munkásság és a szükséglet viszonyai. Társ. Szle. 1961. 11. sz.

Marx, A tőkéről szóló fejezetekről. Közg. Szle. 1968. 5. szám.

Lenin, V. A szocializmus gazdasági építkezése. Társ. Szle. 1968. 11. sz.

1963. 393-400. old.

Benke István: Érdek és ösztönzés. Kossuth, 1975.

Móna Gyula: Az érdek és az érdekviszonyok strukturája. Társ. Szle. 1966. 7-8. szám.

Benke István: A gazdasági érdek és az ösztönzés viszonyai a szocializmus építkezése során. Társ. Szle. 1973. 1. szám.

Mihajlov - Motiliev: Gazdasági viszonyok és érdekek a szocializmusban. Béke és szocializmus. 1969. 4. szám.

Benke István: A gazdasági érdek és az ösztönzés viszonyai a szocializmus építkezése során. Kossuth, 1967.

Vig L.: Vállalati érdek, népgazdasági érdek. Közg. Szle. 1972. 4. szám.

Szabó Kálmán: A gazdasági érdekstruktúra és ami mögötte van. M. M. Tájékoztató, 1974. 5. szám.

Monopoliumelmélet és a tőkés monopolfejlődés legújabb tendenciái

(vezető: Szabo Katalin)

A/ Program

Részvénytársaság és tőkés viszony. A tőketulajdon formaváltozásai a kapitalizmus különböző fejlődési szakaszaiban. A tőketulajdon és funkció megoszlásának változásai. A tőketőke, mint a tőketulajdon általánosítása és legáltalánosabb megjelenési formája. Az állami tulajdon társadalmi természetéről és társadalmi perspektívái a kapitalizmusban. Irányítás és tulajdon a monopolizációban. A monopolkapitalizmus sajátos elosztási törvénye. Az áruviszonyok formaváltozásai és a monopolizáció. A konkurrencia és a monopolizáció dialektikája. A monopolizáció és az értéktörvény érvényesülése a monopolkapitalizmusban.

B/ Irodalomjegyzék

- Lenin: Az imperializmus, mint a kapitalizmus legutolsóbb fázisa. Művelei 22.köt. Szikra, 1951.
- Hilferding: A fináncsőke. KJK 1959.
- Delie: A monopolizáció. Kossuth, 1973.
- Vigodszkij: Gazdasági törvények a monopolkapitalizmusban. Kossuth, 1972.
- Állammonopolkapitalizmus. Kossuth, 1970.
- Varga Jenő: Tanulmányok a politikai gazdaságtan problémáiról. Kossuth, 1965.
- Göncöl György: A monopolkapitalizmus politikai gazdaságtanának fő problémái. Kossuth, 1966.
- Göncöl György: A mai kapitalizmus néhány kérdésének elméleti tükröződése. Közg.Szle. 1970. 11.szám.
- Ripp Géza: Politikai gazdaságtan és ideológia. Kossuth, 1974.
- Szabo Katalin: A nagyvállalati kihívás. Kossuth, 1974.
- Galbraith: Az új ipari állam. KJK. 1970.
- A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974.

Az „ún” fogyasztói társadalom és a szocialista életmód egyes kérdései

(vezető: Hamori Balázs)

A / Program

A szakszemináriumon sor kerül az "ún." fogyasztói társadalom elméletek elemzésére és kritikájára, valamint a szocialista társadalom fejlődésének vizsgálatára.

B / Irodalomjegyzék

- Allen, J. S.: A jóléti állam és a szocializmus. (Állammonopolista kapitalizmus. Kossuth, Budapest, 1970.)
- Brigel, E. I.: A polgári gazdaságtan új irányzatai és a mai kapitalizmus. Kossuth, 1974.
- Dobb, M.: A jóléti gazdaságtan és a szocializmus gazdaságtana, KJK, 1977.
- Hoch, R.: Fogyasztás és ár. KJK. 1972. III-IV. rész.
- Pachard, V.: Tájékoztók, Kossuth, 1966.
- Pohorille, M.: Fogyasztási modell a szocializmusban. Kossuth, 1974.

A termelési viszonyok fejlődése a szocialista mezőgazdaságban, különös tekintettel a szövetkezetek társadalmi gazdasági sajátosságaira

(vezető: Fekete Ferenc)

A/ Program

Történelmi előzmények és gazdasági előfeltételek a mezőgazdasági termelési viszonyainak átalakulásához. Termelői szervezetek és vállalati (üzemi) szerkezet.

A mezőgazdasági termelőszövetkezet, mint társadalmi és gazdasági szervezet. A kollektív tulajdonság, mint a szocialista vállalat sajátja válik. A szövetkezeti jogok történelmi gazdasági funkciói és kapcsolatai a szocializmusban. A szövetkezeti jogcsaládjának (háztartásának) munkaszervezeti, jogi és gazdasági problémái.

A termelőszövetkezeti szervezet gazdaságpolitikai feladatainak és optimalizálási eljárásainak elvei.

B/ Irodalomjegyzék

Erdei Ferenc: Mezőgazdasági szövetkezet. Szocialista Kiskönyvtár. A szocialista vállalat. A társadalmi tulajdon és a gazdasági jogcsalád. Akadémiai Kiadó, 1975.

A politikai gazdaságtan középiskolai tanításának módszertana

(vezető: Berdő Gyula)

IV. évf. első (7.) félév.

- A tárgy oktatása ~~tanterv~~ szeminárium foglalkozások keretében történik.
- A félév gyakorlati jeggyel zárul.

A / Program

1. A politikai gazdaságtan középiskolai tanítása módszertanának tárgya és szerepe az "A" és "D" szakos tanárképzésben.
2. A politikai gazdaságtan tanításának helye és szerepe a közgazdasági szakközépiskola oktatási és nevelési rendszerében.
3. A tananyag kiválasztása és alapvető tartalmi mozzanatai oktatás- és nevelésmódszertani aspektusból.
4. A politikai gazdaságtan elsajátítási (tanítási-tanulási) folyamata a közgazdasági szakközépiskolában.
5. A ~~A~~ alapvető oktatási-nevelési módszerek alkalmazásának főbb sajátosságai a politikai gazdaságtan középiskolai tanítása során.
6. A politikai gazdaságtannal való foglalkozás tanterven és tanórán kívüli főbb lehetőségei, formái és módjai.
7. A középiskolai felnőtt-oktatás néhány sajátossága a politikai gazdaságtan tanításában.
8. A tanár felkészülése a tanórára.

B / Tananyag

Dr. Berdő Gyula: A közgazdasági ismeretek oktatásának néhány módszertani kérdése. Kossuth, 1970.

Laki Pál: A programozás problémái a politikai gazdaságtanban. Budapesti Nevelő. 1969. 2-3. szám.

Politikai gazdaságtan középiskolai tanterv és utasítás. (A mindenkori érvényben levő.)

Középiskolai politikai gazdaságtan tankönyv.

Alternatív szemináriumok

1. A fejlett szocializmus gyakorlati közgazdasági problémái a Szovjetunióban.
Vezetők: MFSZI professzorai (5.félév)
2. A tőke koncentráció új hulláma és a szupermonopóliumok.
Vezető: Szabó Katalin. (5.félév)
3. A szocializmus világszerte valószínűsíthető fejlődése.
Vezető: Nyári Mária. (6.félév)
4. Az "un." fogyasztói társadalom egyes gazdasági kérdései.
Vezető: Hámori Balázs (6.félév)

VOLUNTÁRIS ÉS ÖRÖKSÉGI VÁLLALATI SZOCIALIZMUS

- a) Szolovjeva K.F.: A szocialista világrendszer fejlődésének gazdasági törvényszerűségei. A szocialista integráció.
- b) Ligáj G.A. Gazdasági érdekek és a vállalati egyesülések a szocializmusban.

II. Irodalomjegyzék

1. A marai értékek, pénz- és ártudományok elméleti kérdései, a tőke társadalom fejlődési szakaszai

- Marx: A tőke I.kötet. Bp. 1967. 1.fej. 41-86.old., 3-5.fej. 95-188. old., 11. fej. 302-315. old., 15. fej. 483-494.old.
- Lénin: Az imperializmus, vagyis a kapitalizmus legutolsó stádiuma. ÖM 27.kötet. Kossuth, 1971. 300-313.old.
- A mai monopóliumkapitalizmus gazdasági válságai. Budapest, 1974. 103-150.old., 186-213. old., 315-332.old., 340-350. old.

2. Az elosztási elmélet kérdései a kapitalizmusban

- Marx: A tőke III. kötet. Szikra, Bp. 1951. 1-2.fej. 55-77.old. 4-5.fej. 99-136.old., 9-10-11.fej. 190-241.old., 23. fej. 415-437. old., 37-38-39-40. fej. 676-737.old., 45. fej. 812-839. old.
- Lénin: Az imperializmus, vagyis a kapitalizmus legutolsó stádiuma. ÖM 27.köt. Kossuth, 1971. 313-314.old.
- A mai monopóliumkapitalizmus gazdasági válságai. Budapest, 1974. 221-244.old.
- Lénin P.: Adatok a mai tőke pénz- és ártudományokhoz és a gazdasági válságok elméletéhez. KJK. 1974. 79-149. old.

3. A tőke unatkozó, vagyis a tőke és a vállalkozás válságai és a gazdasági válságok elméleti kérdései a kapitalizmusban

- Marx: A tőke I.köt. Marx-Engels Művei. 1967. 23., 24. fej. 588-606.old., 24/7. fej. 711-714.old.
- Lénin: Az un. piackérdésről. ÖM 3.köt. Kossuth, 1967. 67-91. old.
- A mai monopóliumkapitalizmus gazdasági válságai. Budapest, 1974. 289-313. old., 539-551.old., 587-631.old.
- Lénin P.: Adatok a mai tőke pénz- és ártudományokhoz és a gazdasági válságok elméletéhez. KJK. 1974. 340-361. old.
- Lénin T.: Gazdasági válságokról a fejlett társadalmakban. Kossuth, 1972. 31-95. old., 158-202.old.
- Lénin T.: A fejlett társadalmakban a gazdasági válságokról. Kossuth, 201-233.old.

4. A tőkés világrendszer

Lenin: Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka.
ÖM 27. köt. 341-376. old.

Farkas Györgyné: Az SDR öt éve. Közg. Szle. 1975/4. szám.

Székely István: A modern gazdasági infláció okai, mechanizmusai, jellemzői. Közg. Szle. 1972. 7-8. szám.

A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974.
423-516. old.

5. Az imperializmus történelmi helye. Az átmenet kérdései és a termelőerők világléleke a szocializmus felé.

Lenin: Az új gazdaságpolitikáról. ÖM 33. köt. Szikra, 1952.
67-73. old.

Lenin: A szövetkezetekről. ÖM 33. köt. Szikra, 1952. 467-475. old.
Szikra, 1952.

Lenin: A terményadóról. ÖM 32. köt. Szikra, 1952. 351-391. old.

Lenin: A "baloldari" gyarapodásról és a szocializmus felé.
ÖM 27. köt. Szikra, 1952. 323-365. old.

Lenin: Állam és forradalom. ÖM 33. köt. Kossuth, 1975. 73-94. old.

Pal L.: Gondolatok a ludományos-technikai forradalom néhány aktuális kérdéséről. Társ. Szle. 1972. 3. szám.

Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth, 1975.
32-48. old., 88-102. old., 507-512. old.

Lenin: Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka.
ÖM 27. köt. Kossuth, 1971. 365-403. old.

A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana. Kossuth, 1974.
674-708. old.

6. A szocializmus termelési viszonyainak alapvető kérdései

Marx: Bevezetés a politikai gazdaságtan bírálatához. Szikra,
1951. 13-34. old.

Lenin: Az egységes gazdasági tervről. Kossuth, 1966. 161-166. old.

Szabó K.: A szocialista termelés alapvonásai. Kossuth, 1964.
28-64. old., 76-741. old., 195-339. old.

Földes K.: A szocialista elsajátítási viszonyok. MM Fajhazár. 1972. 3. szám.

Friss I.: Gazdasági törvények, tervezés, irányítás. Kossuth, 1966.
141-189. old.

Kronrod: Feltételek a szocializmusban. Kossuth, 1972. 101-114.
old.

Sztálin J.V.: A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjet-
unióban. Szikra, 1952. 13-26. old., 52-56. old.

Császár Nagy B.: A gazdasági reform eredményei, perspektívái.
Közp. Szle. 1972. 9. szám.

Törvény a népgazdaság tervezéséről 1972. évi 27. törv. Tervgazd. Értesítő. 1972. 10.szám.

7. Az elosztási elmélet kérdései a szocializmusban

Marx: A gothai program kritikája. Marx-Engels Művei. 19.köt. Kossuth, 1969. 13-30.old.

Dr. Jávorka E.: Árak és jövedelmek. Kossuth, 1973. 3-79.old.

Falusné, Szikra K.: Az anyagi ösztönzés néhány kérdéséről. Társ.Szle. 1974. 10.szám.

Nyers R.: Jövedelmezőség és jövedelemelosztás problémái hazánkban. Közg.Szle. 1970. 7-8.szám.

Zala J.: Elkerülhető-e a pénzérték csökkenése a szocialista tervgazdálkodásban. Közg.Szle. 1974.4.szám.

8. A szocialista gazdaság termelési alapegységei

Lenin: A szakszervezetek szerepe és feladatai az új gazdasági politika viszonyai között. ÖM 33.köt. Szikra, 1953. 174-175. old.

Lenin: G. M. Krizsanovszkijnak. ÖM 35. kötet. Szikra. 1956. 518. old.

Lenin: A pénzügyi népbiztosságnak ÖM 35. kötet. Szikra, 1956. 538. old.

Szabó K.: Az üzemi demokrácia és a politikai gazdaságtan. Közg.Szle. 1974. 7-8.szám.

Balassa A.: A vállalati középtávú tervezés fontosabb tapasztalatai. Társ.Szle, 1972. 3.szám.

Megyeri E.: Jövedelemszabályozás és vállalati gazdálkodás. KJK. 1972. 33-47.old.

9. A szocialista újratermelés egyensúlyi feltételei és a gazdasági növekedés kérdései

Németh M.: A nemzeti jövedelem felhasználási aránya. Közg. Szle. 1971. 1.szám.

Zala J.: Gazdasági hatékonyság, termelési szerkezet. Kossuth, 1974. 3-104.old.

Drecin J.: Gazdasági strukturánk fejlődésének több irányai és feltételei. Közg.Szle. 1972. 10.szám.

Berei A.: Negyedszázados gazdasági növekedésünk fő tényezői. Társ.Szle. 1970.4.szám.

Szira T.: Beruházás-növekedés-hatékonyság. Gazdaság, 1972. 2. szám.

10. A szocialista világrendszer

Szenyin M.V.: Szocialista integráció. KJK 1972. 50-229.old., 227-230.old.

A KGSZ tagállamok gazdasági integrációjának Komplex Programja.
Kossuth, 1971.

Csikós Nagy B.: Szocialista árelmélet és árpolitika. Kossuth,
1974. (6 rész) 285-337. old.

Tartalomjegyzék

Általános tudnivalók	3
(tanulmányi és vizsgakövetelmények)	
A kapitalizmus politikai gazdaságtana	7
(Programok, irodalomjegyzékek, ellenőrző kérdések)...	7
1. A politikai gazdaságtan tárgya és módszere	9
2. A marxista érték- és pénzelmélet alapjai	11
3. A kapitalizmus kialakulása és lényege. A tőke és értéktöbblet	1
4. Társadalmi termék és nemzeti jövedelem. Egyszerű és bővített ujratermelés	16
5. A tőkés társadalom fejlődési szakaszai	18
6. Profit és termelési ár. Monopolár és monopolista profit	20
7. A földjáradék a kapitalizmusban	22
8. A kereskedelmi tőke és kereskedelmi profit	24
9. Kölcsöntőke, hitel és pénzforgalom a kapitalizmus- ban	-
10. A tőkés világ gazdaság	-
11. Az ujratermelési egyensúly tartalma és feltételei ...	32
12. Gazdasági növekedés a fejlett tőkés országokban	34
13. A gazdasági válságok és a tőkés ujratermelési ciklus	36
14. A munkásosztály helyzetének alakulása a kapitaliz- musban	38
15. Az imperializmus történelmi helye	41
A szocializmus politikai gazdaságtana	45
(Programok, irodalomjegyzékek, ellenőrző kérdések)...	45
1. A kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmenet..	47
2. A szocialista termelési viszonyok alapvető vonásai ...	52
3. A szocializmus gazdasági törvényei. A tervszerű- ség törvénye	56
4. Az árutermelés és értéktörvény a szocializmusban ..	58
5. A szocializmus termelőerői és termelő folyamata ...	62
6. A szocialista népgazdaság tervszerű irányítása	64
7. Árak a szocializmusban	69
8. Pénzügyek a szocializmusban	72

9. A lakosság jövedelmei és elosztásuk a szocializmusban	74
10. A lakosság fogyasztása a szocializmusban	76
11. A szocialista állami vállalat	78
12. A szocialista agrárviszonyok és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek	81
13. A szocialista ujratermelés	84
14. A szocialista ujratermelés fő arányai és egyensúlyi feltételei	87
15. A gazdasági növekedés fő tényezői	90
16. A szocialista világrendszer fejlődése és a szocialista országok nemzetközi kapcsolatai	94
17. A szocializmusból a kommunizmusba vezető átmenet gazdasági törvényszerűségei	97
Válogatott fejezetek a politikai gazdaságtanból	101
I. A gazdasági növekedés fő tényezői	
II. A kapitalizmus politikai gazdaságtanának vitatott kérdései	
III. Életszínvonal-elmélet	
Speciálkollégiumok a kapitalizmus és a szocializmus politikai gazdaságtanának válogatott fejezeteiből	107
I. Kapitalizmus speciálkollégium	109
II. Szocializmus speciálkollégium	113
Szakszemináriumok	125
Általános tudnivalók	127
1. A termelékenység és hajtóerői	128
2. A szocializmus politikai gazdaságtanának egyes kérdései Lenin műveiben	129
3. A szocialista vállalat a népgazdaság irányításrendszerében	136
4. A szocializmus érdekviszonyai, különös tekintettel a mezőgazdasági termelőszövetkezetekre	138
5. Monopóliumelmélet és a tőkés monopolfejlődés legújabb tendenciái	139
6. Az "un." fogyasztói társadalom és a szocialista életmód egyes kérdései	140
7. A termelési viszonyok fejlődése a szocialista mezőgazdaságban, különös tekintettel a szövetkezetek társadalmi-gazdasági sajátosságaira	141
A politikai gazdaságtan középiskolai tanításának módszertana ..	142
Alternatív szemináriumok	143
Doktori szigorlatok követelményei és irodalomjegyzéke	144

A kiadásért felelős:
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektora
Megjelent a Tankönyvkiadó Vállalat műszaki gondozásában
Felelős osztályvezető: Gábor Elekné dr.

Műszaki szerkesztő: Bolgár Imréné
Megrendelve: 1976. március. Megjelent: 1976. november. Példányszám: 1929
Készült: íves ofszeteljárással, az MSZ 5601–59
és az MSZ 5602–55 szabvány szerint,
13,3 (A/5) ív terjedelemben, – ábrával

76-0846 – Dabasi Nyomda, Budapest – Dabas
Felelős vezető: Földes György igazgató

10,- Ft

J 10-1228